

*Załącznik Nr 1
do uchwały Nr
Rady Gminy Czarny Dunajec
z dnia r.*

WÓJT GMINY CZARNY DUNAJEC

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZARNY DUNAJEC

USTALENIA STUDIUM

*projekt studium – wersja uwzględniająca rozstrzygnięcia w sprawie rozpatrzenie zgłoszonych uwag
i ponownie wyłożona do publicznego wglądu w okresie od 20.08.2014 r. do 19.09.2014 r.*

Czarny Dunajec, 2013 - 2014 r.

Organ sporządzający studium:

Wójt Gminy Czarny Dunajec
ul. Józefa Piłsudskiego 2
34-470 Czarny Dunajec

Jednostka opracowująca projekt planu:

Pracownia Projektowa Architektury i Urbanistyki – Jacek Bandała
30-081 Kraków, ul. Królewska 69/38
tel./fax 12 6367378, 668482010

Zespół projektowy:

mgr inż. arch. Jacek Bandała	-	główny projektant, kierownik zespołu członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Katowicach, wpis nr KT – 056/02; uprawnienia urbanistyczne nr RP-upr. 5/93
mgr inż. arch. Paweł Migut	-	współpraca projektowa, zagadnienia przestrzenne
mgr Maciej Sybilski	-	współpraca projektowa
mgr inż. Stanisław Albricht	-	zagadnienia komunikacji
inż. Andrzej Gorczyński	-	infrastruktura techniczna
mgr Antoni Matuszko	-	zagadnienia ochrony środowiska
Mariusz Kamiński	-	współpraca, opracowanie graficzne

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	4
1.1.	Podstawy prawne opracowania.....	4
1.2.	Charakter i zawartość opracowania	4
II.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	5
1.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	5
1.1.	Podstawowe dane o gminie.....	5
1.2.	Dotychczasowe przeznaczenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenów	6
1.2.1.	Stan użytkowania i zagospodarowania terenów	6
1.2.2.	Przeznaczenie terenów w dokumentach planistycznych gminy.....	7
1.3.	Stan ładu przestrzennego	7
1.4.	Cele publiczne o charakterze ponadlokalnym.....	8
1.5.	Uwarunkowania wynikające ze zgłoszonych wniosków do studium.....	9
2.	ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA	11
2.1.	Położenie fizycznogeograficzne i budowa geologiczna.....	11
2.2.	Zasoby surowcowe, tereny górnicze	12
2.3.	Świat roślinny i zwierzęcy	12
2.4.	Walory krajobrazowe.....	13
2.5.	Obiekty przyrodnicze prawnie chronione	14
2.5.1.	Obszary NATURA 2000.....	14
2.5.2.	Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu.....	15
2.5.3.	Pomniki przyrody.....	15
2.5.4.	Rośliny chronione.....	16
2.5.5.	Korytarze ekologiczne	16
2.6.	Zasoby wodne	16
2.6.1.	Wody powierzchniowe	16
2.6.2.	Wody gruntowe.....	17
2.6.3.	Wody geotermalne	17
2.7.	Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna.....	17
2.8.	Zagrożenia środowiska	18
2.8.1.	Tereny zalewowe	18
2.8.2.	Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.....	18
3.	ZASOBY I WARUNKI OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I DÓBR KULTURY	19
3.1.	Charakterystyka kulturowa obszaru.....	19
3.2.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków	19
3.3.	Obiekty objęte gminną ewidencją zabytków	20
4.	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	21
4.1.	Uwarunkowania demograficzne	21
4.2.	Stan infrastruktury społecznej.....	23
4.2.1.	Edukacja.....	23
4.2.2.	Służba zdrowia i opieka społeczna	24
4.2.3.	Ośrodki kultu religijnego.....	25
4.2.4.	Pozostałe elementy infrastruktury społecznej.....	25
4.3.	Zasoby mieszkaniowe	26
5.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO	27
5.1.	Stan prawny gruntów	27
5.2.	Budżet gminy	28
5.3.	Uwarunkowania rozwoju działalności gospodarczej	29
5.4.	Warunki rozwoju turystyki i rekreacji	30
6.	STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	32
6.1.	Komunikacja	32
6.1.1.	Powiązania zewnętrzne.....	32
6.1.2.	System transportowy.....	32
6.2.	Infrastruktura techniczna	34
6.2.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	34
6.2.2.	Odrowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	35
6.2.3.	Energetyka.....	36
6.3.	Gospodarka odpadami	37
7.	MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA ROZWOJU GMINY	37

III.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA I POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY	39
1.	MISJA I STRATEGICZNE CELE ROZWOJU GMINY	39
1.1.	Aktywność gospodarcza i inwestycyjna	39
1.2.	Jakość życia i aktywność mieszkańców	40
1.3.	Turystyka i dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe.....	40
2.	KIERUNKI AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ	41
2.1.	Rolnictwo i leśnictwo	41
2.2.	Produkcja i usługi	41
2.3.	Turystyka	42
3.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	42
3.1.	Założenia polityki zrównoważonego rozwoju gminy	42
3.2.	Zasady zagospodarowania terenów rozwoju inwestycyjnego gminy	43
3.2.1.	Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (UCM, MU1, MU2, MNT, MNZ).....	45
3.2.2.	Tereny usługowe i produkcyjne (UP, UC, UCI, P, PI, KS).....	47
3.2.3.	Tereny usług turystyki, rekreacji i sportu (UT, UT1).....	48
3.2.4.	Tereny eksploatacji powierzchniowej (PE).....	49
3.2.5.	Tereny urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (EO, UT/EO)	49
3.2.6.	Tereny cmentarzy (ZC).....	49
3.2.7.	Tereny infrastruktury technicznej i obsługi komunikacji (W, K, KS).....	49
3.3.	Zasady zagospodarowania terenów otwartych, w tym wyłączonych z zabudowy.....	50
3.3.1.	Tereny lasów, zadrzewień, zieleni łęgowej (ZL)	50
3.3.2.	Tereny rolnicze (R, RN, GR).....	51
3.3.3.	Tereny torfowisk i potoń (TF, TFE).....	51
3.3.4.	Tereny wód powierzchniowych (WS).....	52
3.4.	Parametry określające skalę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy	53
4.	KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW	54
4.1.	Cele ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu	54
4.2.	Elementy systemu ochrony zasobów środowiska	54
4.2.1.	Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu.....	54
4.2.2.	Obszary Natura 2000.....	54
4.2.3.	Pomniki przyrody.....	54
4.2.4.	Regionalne i lokalne korytarze ekologiczne.....	55
4.2.5.	Obszary o szczególnych walorach krajobrazowych.....	55
4.2.6.	Inne obszary i strefy o szczególnych zasadach zagospodarowania	55
5.	OCHRONA DÓBR KULTURY	56
6.	ZADANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY	57
6.1.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	57
6.2.	Kształtowanie obszarów przestrzeni publicznej	57
7.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	58
7.1.	Komunikacja.....	58
7.2.	Infrastruktura techniczna	60
7.2.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	60
7.2.2.	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	60
7.2.3.	Elektroenergetyka.....	62
7.2.4.	Zaopatrzenie w gaz i ciepło	62
7.2.5.	Telekomunikacja.....	62
7.3.	Gospodarka odpadami	62
IV.	UZASADNIENIE I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM.....	63
V.	ANEKS NR 1	64
	WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW:.....	64

I. WPROWADZENIE

1.1. Podstawy prawne opracowania

Do zadań samorządu gminnego należy kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy. Jednym z podstawowych instrumentów tej polityki, obok miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, którego uchwalenie, zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) należy do wyłącznej właściwości rady gminy.

Rangę prawną oraz zakres merytoryczny i rzeczowy studium określają przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.).

Studium, w myśl art. 9 ust. 5 w/w ustawy nie jest aktem prawa miejscowego. Jest to akt kierownictwa wewnętrznego gminy, którego ustalenia są wiążące dla jej organów, w szczególności przy sporządzaniu planów miejscowych.

1.2. Charakter i zawartość opracowania

Opracowanie niniejsze stanowi nową edycją Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarny Dunajec, sporządzoną jako zmiana studium dotychczasowego. Podstawą do zmiany studium jest uchwała Nr XL/403/2010 Rady Gminy Czarny Dunajec z dnia 14 września 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarny Dunajec, z jej późniejszą zmianą (uchwałą Nr VI/57/2011 z dnia 29 kwietnia 2011 r.).

Studium w pierwszej edycji zostało uchwalone uchwałą Nr XXV/155/2000 Rady Gminy w Czarnym Dunajcu z dnia 14 czerwca 2000 r., a następnie zmienione uchwałami Rady Gminy Czarny Dunajec: Nr IX/75/2003 z dnia 10 lipca 2003 r. oraz Nr XXIV/215/2012 z 9 listopada 2012 r.

Opracowanie zawiera ustalenia tekstowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarny Dunajec, stanowiące załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy Czarny Dunajec w sprawie uchwalenia studium; integralną częścią studium są plansze graficzne:

- Nr 1 pt. „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” (załącznik nr 2 do uchwały),
- Nr 2 pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” (załącznik nr 3 do uchwały).

Przy tworzeniu niniejszego dokumentu wykorzystano szereg dostępnych materiałów i opracowań specjalistycznych istotnych dla określenia podstaw polityki gminy Czarny Dunajec, w tym m.in. *Strategię Rozwoju Gminy Czarny Dunajec na lata 2008-2015*, a także dokumenty dotyczące polityki przestrzennej o zasięgu ponadlokalnym, w tym *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*.

Studium w swojej treści zawiera informacje o cechach stanu istniejącego, dotychczasowych trendach, prognozach i uwarunkowaniach rozwoju, wreszcie formułuje wnioski i zalecenia dla kierunków przyszłościowych działań.

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Ogólna charakterystyka stanu zagospodarowania przestrzennego gminy

1.1. Podstawowe dane o gminie

Gmina Czarny Dunajec położona jest w województwie małopolskim na terenie powiatu nowotarskiego. Jako jedna z większych samorządowych jednostek administracyjnych nie tylko w skali powiatu, ale też województwa małopolskiego, obejmuje swoim obszarem 15 sołectw: Chochołów, Ciche, Czarny Dunajec, Czerwienne, Dział, Koniówka, Odrowąż, Piekielnik, Pieniążkowice, Podczerwone, Podszkle, Ratułów, Stare Bystre, Wróblówka, Załuczne. Gmina Czarny Dunajec graniczy od północy z Beskidem Żywieckim, od południa z Pogórzem Gubałowskim. Zarówno na zachód, jak i na wschód rozciąga się Równina Dunajecka.

Gminy sąsiadujące z Gminą Czarny Dunajec to:

- gminy powiatu nowotarskiego: od zachodu gmina Jabłonka, od północy Raba Wyżna, od wschodu gminy: Nowy Targ i Szaflary,
- gminy powiatu tatrzańskiego: Biały Dunajec, Poronin, Kościelisko (od południa),
- obszar należący do Republiki Słowackiej (od południowego – wschodu).

Powierzchnia gminy wynosi 217 km².

Liczba ludności – 21 808 mieszkańców (stan na 31.12.2010).

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 100 osób / km².

W skład gminy wchodzi 15 jednostek pomocniczych (sołectw):

Lp.	Sołectwo	Ludność (stan na 31.12.2010)	Powierzchnia (km ²)
1.	Chochołów	1 175	12,8
2.	Ciche	3 059	26,5
3.	Czarny Dunajec	3 813	37,8
4.	Czerwienne	1 588	10,8
5.	Dział	494	5,1
6.	Koniówka	401	4,2
7.	Odrowąż	991	12,2
8.	Piekielnik	2 404	30,3
9.	Pieniążkowice	893	8,6
10.	Podczerwone	976	8,6
11.	Podszkle	854	13,1
12.	Ratułów	2 148	15,3
13.	Stare Bystre	1 711	21,1
14.	Wróblówka	583	5,7
15.	Załuczne	718	5,2
Gmina Czarny Dunajec ogółem		21 808	217,3

Pod względem fizyczno - geograficznym obszar Gminy Czarny Dunajec położony jest w dwóch podprowincjach Karpat: Zewnętrznych Karpatach Zachodnich i Centralnych Karpatach Zachodnich.

Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (północna część obszaru gminy) reprezentują:

- wzniesienia Beskidu Orawsko-Podhalańskiego (będącego częścią Beskidu Żywieckiego), który pełni funkcję bramy komunikacyjnej prowadzącej z południowego na północny skłon Karpat Zachodnich.

W obrębie Centralnych Karpat Zachodnich (środkowa i południowa część obszaru gminy) wydziela się dwa mezoregiony:

- Kotlina Orawsko – Nowotarska, zlokalizowana w centralnej części gminy. Jest obniżeniem pomiędzy łańcuchem Beskidów Zachodnich na północy a podniesionymi tektonicznie pogórzami na południu. Jest to obszar, w którym zlokalizowane są koryta największych rzek obszaru gminy.
- Pogórze Gubałowskie, obejmujące południową część obszaru gminy. Ma cechy wyżyny, w której szerokie wierzchowiny kontrastują z młodą rzeźbą dolin. Grzbiety Pogórza w południowej części gminy przekraczają wysokość 1000 m n.p.m.

1.2. Dotychczasowe przeznaczenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenów

1.2.1. Stan użytkowania i zagospodarowania terenów

Wg aktualnie dostępnych danych geodezyjnych sposób użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

Formy użytkowania terenu	Powierzchnia [ha]	Odsetek powierzchni [%]
Użytki rolne:	16.393,6	75,4
w tym: grunty orne	11.182,1	
sady	47,1	
łąki trwałe	3.308,8	
pastwiska	1.515,0	
grunty rolne zabudowane	329,7	
pod stawami	2,6	
pod rowami	8,1	
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione:	3.286,7	15,1
w tym: lasy	3.281,6	
grunty zadrzewione i zakrzewione	5,1	
Grunty zabudowane i zurbanizowane:	555,0	2,6
w tym: tereny mieszkaniowe	37,7	
tereny przemysłowe	0,6	
inne tereny zabudowane	13,6	
zurbanizowane ter. niezabudowane	0,7	
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	6,1	
drogi	469,2	
tereny kolejowe	12,2	
inne tereny komunikacyjne	14,7	
użytki kopalne	0,4	
Tereny pod wodami:	333,4	1,5
w tym: płynącymi	333,4	
stojącymi	0,0	
Nie użytki:	1169,9	5,4
Tereny różne:	6,6	0,0
Ogółem:	21.745,2	100,00

Największą część obszaru gminy zajmują użytki rolne - 75,4%; grunty leśne stanowią 15,1%, a pozostałe grupy 9,5%. Zasobność gleb na terenie gminy jest słaba, dominują gleby niskich klas bonitacyjnych V i VI, które zajmują 76 % powierzchni użytków rolnych.

W geodezyjnym bilansie gruntów zwraca uwagę niewielki udział terenów zabudowy mieszkaniowej (jedynie 37,7 ha, co stanowi 0,17 % powierzchni gminy). Tereny te wraz z gruntami rolnymi zabudowanymi, a więc z zabudową zagrodową (której jest blisko dziesięciokrotnie więcej), pokrywają 367,4 ha, stanowiąc 1,6 % powierzchni gminy.

W ujęciu urbanistycznym stan użytkowania terenów w odniesieniu do terenów zabudowanych przedstawia się zasadniczo odmiennie. Wg szacunków wynikających ze sporządzonej inwentaryzacji urbanistycznej, bilans terenowy dla poszczególnych typów istniejącego zainwestowania przedstawia się następująco:

- tereny osadnicze - zabudowa jednorodzinna i zagrodowa wraz z usługami - ok. 656,2 ha
- tereny zabudowy produkcyjnej i usługowej - ok. 49,5 ha

Łączna powierzchnia ww. terenów zainwestowanych (z wyłączeniem dróg) wynosi ok. 705,7 ha.

1.2.2. Przeznaczenie terenów w dokumentach planistycznych gminy

Cały obszar gminy objęty jest ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, uchwalonego w roku 2003 i obowiązującego, z wyłączeniem terenów objętych ustaleniami zmian tego planu, do chwili obecnej.

Skala terenów przeznaczonych w planach miejscowych na cele inwestycyjne przedstawia się następująco:

	Rodzaj terenu	powierzchnia dotychczasowego przeznaczenia [ha]
Tereny inwestycyjne:		
1	zabudowy mieszkaniowo-usługowej (MU1, MU2, MNT, MNZ, UCM)	2.234,7 w tym: MU1 – 127,2 MU2 – 2.021,3 MNT – 37,8 MNZ – 37,4 UCM – 11,0
2	usługowe i produkcyjne (UP, UC, UC1, P, P1, TS, KS)	75,7
3	usług turystyki, rekreacji i sportu (UT)	87,5
4	eksploatacji powierzchniowej (PE)	92,3
5	hodowlanych gospodarstw rybnych (GR)	2,1
6	tereny cmentarzy (ZC)	15,3
7	tereny infrastruktury (W, K)	2,1
8	drogi istniejące i projektowane	303,1
Razem tereny inwestycyjne		2.812,9

Konfrontacja powyższych danych z danymi o aktualnym stanie użytkowania terenów wskazuje, że wyznaczone w obowiązujących planach miejscowych gminy tereny inwestycyjne w dominującej grupie terenów mieszkaniowo-usługowych zawierają znaczące rezerwy rozwojowe. Powierzchnia terenów obecnie zainwestowanych w stosunku do terenów inwestycyjnych wyznaczonych w planie miejscowym gminy stanowi ok. 30 %. Oznacza to teoretyczną możliwość realizacji nowej zabudowy dla liczby mieszkańców gminy trzykrotnie większej niż obecna, a wobec niewielkiej skali wzrostu demograficznego – postępujące rozproszenie nowej zabudowy na rozległych obszarach wyznaczonych w planach, przy konieczności budowy kosztownych i mało efektywnych systemów infrastruktury technicznej.

1.3. Stan ładu przestrzennego

Zabudowa gminy składającej się z 15 sołectw, jest regionalnie wyraźnie zróżnicowana i koncentruje się w większości w dolinach. Dominującym jej typem jest luźna lub zwarta (w centrum wsi zwykle silnie zwarta) zabudowa przydrożna, głównie jednorodzinna i zagrodowa, co jest elementem korzystnym w aspekcie rozwoju infrastruktury techniczno-liniowej.

Zabudowa o charakterze miejskim jest charakterystyczna jedynie dla Czarnego Dunajca, będącego jednocześnie centrum gminy oraz zachodniej części Podhala.

Na terenie gminy mamy do czynienia z tendencją do rozpraszania zabudowy, która wkracza na otwarte tereny, o niekiedy niekorzystnych warunkach topograficznych. Tego typu zabudowa stwarza zagrożenia dla środowiska, ze względu na brak podłączenia do sieci kanalizacyjnej (wysokie koszty inwestycji), a co za tym idzie możliwość zanieczyszczenia wód, zarówno powierzchniowych jak i podziemnych. Wprowadza to także chaos w krajobrazie. Ponadto dochodzi do zjawiska obudowy granicy lasu oraz zamykania korytarzy ekologicznych w terenach otwartych. Stwarza to bardzo duże problemy, przede wszystkim dla bytowania lokalnej fauny i awifauny na tym terenie, a dodatkowo, utrudnia migrację gatunków.

Ukształtowane w historycznym procesie rozwoju osadnictwa układy zabudowy wsi ulegają wyraźnemu rozmyciu. Zwarte układy zabudowy wsi rozlewają się na otwarte tereny rolnicze. Na ekspansję narażone są szczególnie miejsca o najwyższych walorach krajobrazowych i przyrodniczych, a więc zasługujące na ochronę. Dotyczy to m.in. obszarów torfowisk, kulminacji terenowych w północnej i południowej części gminy, a także dolin potoków i terenów na granicy rolno-leśnej.

Trudno znaleźć przesłanki dla prognozowania ograniczenia tego procesu. Niezbędne byłyby tutaj zdecydowane działania w zakresie gospodarki przestrzennej ze strony gminy, ukierunkowane na przygotowanie terenów dla zorganizowanej działalności inwestycyjnej, dające możliwość kształtowania nowych zespołów zabudowy w sposób uporządkowany i zoptymalizowany. Przeszkód dla podejmowania takich działań można upatrywać w:

- braku systemowych rozwiązań umożliwiających skuteczne działanie organów samorządowych w tym zakresie,
- niekorzystnej strukturze własnościowej i niedużych zasobów gruntów komunalnych,
- silnym przywiązaniu do własności i powszechnym przekonaniu o związaniu prawa własności z prawem zabudowy terenu,
- społecznym przyzwoleniu dla wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych, a wręcz żądaniu pozostawienia pełnej dowolności w zagospodarowaniu terenów przez ich właścicieli.

Wyrazem w/w tendencji jest znaczna liczba i rozproszenie zgłoszonych wniosków do planu. Władze samorządowe poddane są presji ze strony mieszkańców (i wyborców) na zwiększanie powierzchni terenów inwestycyjnych, pozostające w kolizji z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Przyjęte rozstrzygnięcia wychodzą naprzeciw oczekiwaniom wnioskodawców, lecz w dłuższej perspektywie mogą generować problemy przestrzenne, środowiskowe i ekonomiczne.

1.4. Cele publiczne o charakterze ponadlokalnym

Podstawowym dokumentem, w którym określono zasady gospodarki przestrzennej w odniesieniu do obszaru województwa jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, przyjęty Uchwałą Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 r.

Poniżej podano informacje o zamierzeniach dotyczących terenu gminy Czarny Dunajec, zapisanych w części Planu Województwa poświęconej kierunkom zagospodarowania przestrzennego:

- drogi wojewódzkie: działania modernizacyjne powinny prowadzić do uzyskania przez drogi wojewódzkie przynajmniej klasy technicznej G:
 - droga wojewódzka nr 957 Białka – Zawoja – Jabłonka - Czarny Dunajec – Nowy Targ – modernizacja drogi,
 - droga wojewódzka nr 958 Chabówka – Czarny Dunajec – Chochołów – Zakopane – podniesienie parametrów technicznych na całym przebiegu drogi,
- obszary i obiekty proponowane do ochrony:
 - torfowiska Orawsko-Nowotarskie:
 - Puścizna Wielka, Baligówka – powołanie rezerwatów przyrody,
 - Bacuch, Torfowisko Piekielnik, Przybojec, Puścizna Mała – zalecana ochrona (w przypadku trudności w objęciu tych torfowisk statusem rezerwatu przyrody zaleca się chronić te obiekty jako co najmniej użytki ekologiczne lub pomniki przyrody);
 - złoża kruszywa naturalnego Czarny Dunajec i Czarny Dunajec – Zbiornik; uznano za konieczne objęcie szczególną ochroną terenów występowania tych złóż, należących do największych w kraju i posiadających duże zasoby kopalin o najwyższej jakości;
- program wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków:
 - na lata 2003-2005: Aglomeracja Piekielnik – RLM 2279,
 - na lata 2006-2010: Aglomeracja Ciche – RLM 2951, Aglomeracja Ratułów – RLM 2035,
 - na lata 2014-2015: Aglomeracja Czarny Dunajec – RLM 6078;
- proponowane utworzenie parków kulturowych w miejscowościach:
 - Chochołów (do uwzględnienia w pierwszej kolejności; przedmiot ochrony stanowi zespół ruralistyczny, obejmujący obiekty budownictwa drewnianego oraz zespół kościelny; obiekt został zakwalifikowany jako potencjalnie spełniający warunki wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury i Nauki UNESCO),
 - Czarny Dunajec;

- proponowane utworzenie szlaków kulturowych przechodzących przez obszar gminy:
 - Szlaku Papieskiego,
 - Szlaku Historii Lotnictwa,
 - Szlaku Fortyfikacji Nowożytniej i Najnowszej,
 - szlaku rowerowego: Trasa nad Dunajcem: Zakopane, Chochołów, Nowy Targ, Czorsztyn, Krościenko, Tylmanowa, Łącko, Stary Sącz, Nowy Sącz do Tarnowa (trasa rowerowa o znaczeniu wojewódzkim);
- program działań dla rozwoju wykorzystania energii geotermalnej w Małopolsce wskazujący na potrzebę wsparcia budowy kąpielisk w miejscowościach gdzie istnieją odwierty, w tym także w Chochołowie;
- z zakresu gazownictwa:
 - budowa gazociągu wysokoprężnego Nowy Targ – Czarny Dunajec,

Ponadto plan wskazuje dyspozycje kierunkowe dotyczące m.in.: odbudowy linii kolejowej Nowy Targ – Czarny Dunajec – Sucha Hora – Trstena – Tvrdošín w ramach integracji przestrzennej ze słowacką częścią Orawy (dyspozycja kolizyjna w stosunku do konkurencyjnej koncepcji realizacji szlaku rowerowego wokół Tatr).

Integracja z regionami słowackimi w zakresie powiązań komunikacyjnych ma polegać także na realizacji szlaku Architektury Drewnianej jako projektu międzyregionalnego, a w innych obszarach problemowych na:

- prowadzeniu wspólnej polityki ochrony zasobów przyrody w odniesieniu do:
 - utworzenia spójnej sieci ekologicznej obszarów chronionych w ramach budowanych programów NATURA 2000 i ECONET,
 - wspólnego prowadzenia gospodarki wodnej w zlewniach transgranicznych;
- integracji infrastruktury turystycznej:
 - ochrony wysokich walorów turystyczno wypoczynkowych i uzdrowiskowych; niedopuszczenie do przeinwestowania ośrodków czy rejonów turystycznych prowadzących do utraty tych walorów,
 - podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju wymiany turystycznej, w tym współpracy między „bliźniaczymi” ośrodkami turystycznymi i uzdrowiskowymi,
 - utworzenia i zagospodarowania turystycznych sieci transgranicznych, krajoznawczo-kulturowych szlaków turystycznych o zróżnicowanej problematyce,
 - tworzenia związków międzygminnych na rzecz kompleksowego zagospodarowania turystycznego;
- integracji infrastruktury technicznej w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej, systemu łączności bezprzewodowej, technik radiokomunikacyjnych.

1.5. Uwarunkowania wynikające ze zgłoszonych wniosków do studium

W odpowiedzi na zawiadomienie Wójta Gminy Czarny Dunajec o przystąpieniu do sporządzania studium właściwe organy zgłosiły wnioski i uwagi do studium.

Zarząd Województwa Małopolskiego postuluje, by:

- zawrzeć w projekcie jednoznaczne ograniczenia związane z ochroną terenów otwartych przed zainwestowaniem oraz zahamowaniem rozwoju zabudowy rozproszonej,
- preferować transport zbiorowy, budowę tras rowerowych,
- rozszerzyć tereny do zalesienia poprzez kształtowanie granicy polno-leśnej w planach miejscowych,
- utrzymać tereny leśne,
- wyznaczyć strefy zagrożenia powodziowego wzdłuż cieków i nie dopuszczać do nowego zainwestowania na tych obszarach; uwzględnić modernizację istniejących i budowę nowych wałów przeciwpowodziowych oraz właściwe ich utrzymanie; stosować obudowę biologiczną cieków wodnych,
- uporządkować systemy melioracyjne,
- uwzględnić:
 - wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych,
 - rozwój placówek specjalnych i integracyjnych na obszarach wiejskich,
 - usuwanie barier architektonicznych i komunikacyjnych,
 - Natura 2000 i POChK,
 - PGO 2010,
 - granice i ochronę udokumentowanych złóż surowców mineralnych,
 - obecność głównych zbiorników wód podziemnych nr 439 i 440,

- dostosować skład gatunkowy lasu do typu siedlisk;

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie Delegatura w Nowym Targu postuluje, by:

- wyznaczyć 4 strefy ochrony (ściska, podstawowa, kształtowania krajobrazu, sylwety wsi),
- ustalić sposoby ochrony dla obiektów zabytkowych,
- wskazać wytyczne dotyczące form arch. i rozwiązań materiałowych,
- dążyć do przesunięcia ruchu komunikacyjnego poza obszary zabytkowe Chochołowa,
- dążyć do naturalnego otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych,
- wskazać wytyczne do rewitalizacji historycznego układu przestrzennego i przywracania otwarc widokowych i panoram;

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Targu postuluje, by zapewnić przeciwpożarowe zaopatrzenie w wodę oraz drogi pożarowe zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie postuluje, by uwzględnić wnioski i uwagi przedsiębiorstwa Witowskie Cieplice – Miasteczko Wodne Sp. z o. o. i na terenie prowadzonej przez nie inwestycji będącym obszarem górniczym uwzględnić:

- możliwość wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień wynikających z koncesji,
- warunki zachowania bezpieczeństwa powszechnego,
- wymogi ochrony środowiska w tym ochrony złoża i obiektów budowlanych,
- sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi lub osuwania się mas skalnych,
- warunki zagospodarowania terenów górniczych oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy,
- obiekty lub obszary, dla których należy wyznaczyć w złożu kopaliny filar ochronny, w granicach którego wydobywanie kopaliny nie może być prowadzone albo może być prowadzony tylko w sposób zapewniający ochronę tych obiektów i obszarów,
- granice obszarów wymagających przekształceń lub rekultywacji;

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie postuluje, by:

- wyznaczyć nieprzekraczalną linię zabudowy od cieków i zadrzewień; linia ta powinna dotyczyć także ogrodzeń – warunek ten obowiązuje w przypadku konieczności wprowadzania terenów pod zabudowę w bliskim sąsiedztwie cieków wodnych czy kompleksów leśnych ,
 - przeanalizować rezerwy terenów inwestycyjnych oraz wziąć pod uwagę rzeczywiste potrzeby gminy w tym zakresie,
 - uwzględnić występowanie na terenie gminy:
 - obszarów Natura 2000 (art. 33 ust.1 ustawy o ochronie przyrody) – zabronione działania mogące stworzyć pogorszenie stanu siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, negatywny wpływ na gatunki, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, pogorszenie integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami
- i przeprowadzić ocenę oddziaływania studium na obszar Natura 2000 na zasadach określonych w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku, jego ochronie, udziale społeczeństwie oraz ocenach oddziaływania na środowisko i Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- zapewnić możliwość funkcjonowania korytarzy ekologicznych,
 - objąć ochroną pomniki przyrody;

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie postuluje, by

- dla dróg wojewódzkich nr 957, 958, 959 zapewnić wymaganą przepisami odrębnymi szerokość w liniach rozgraniczających oraz określić zasady powiązania dróg niższych klas z nimi jak dla dróg klasy G (główniej),
- uwzględnić działania dla poprawy infrastruktury drogowej gminy w kontekście Studium lokalizacyjno – funkcjonalno – ruchowego rozwoju podhalańsko tatrzańskiego układu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem dostępności miasta Zakopane;

Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Rejon Nadzoru Urządzeń w Nowym Targu postuluje, by:

- zapewnić możliwość prowadzenia robót remontowych i konserwacyjnych w korytach cieków,
- wprowadzić zakaz grodzienia nieruchomości i budowy obiektów budowlanych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych,
- pozostawić obszary zmeliorowane do rolniczego wykorzystania,
- przewidzieć możliwość budowy nowych obiektów melioracji oraz obiektów służących zabezpieczeniu przeciwpowodziowym i przeciwozyjnym,
- zachować strefę ochronną w obrębie naturalnych cieków,

- zachować ciągłość przebiegu cieków;

Enion S.A. Oddział w Krakowie Departament Rozwoju Sieci postuluje, by:

- uwzględnić istniejące uzbrojenie energetyczne oraz wynikające z jego istnienia ograniczenia w zagospodarowaniu terenu,
- przedstawić bilans potrzeb na dostawę mocy i energii elektrycznej dla projektowanych obiektów oraz w oparciu o ten bilans pozostawić rezerwy terenu dla dodatkowych linii i stacji średniego i niskiego napięcia;

Karpacka Spółka Gazownictwa sp. z o. o. w Tarnowie, Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie postuluje, by zarezerwować tereny w liniach rozgraniczających ulic pod nowe odcinki sieci gazowej średniego ciśnienia (pozostawienie strefy kontrolowanej 0,5 m z obu stron gazociągu).

Istotne znaczenie w procesie sporządzania studium ma bardzo duża liczba zgłoszonych wniosków indywidualnych, dotyczących głównie zmian przeznaczenia terenów w odniesieniu do działek wskazanych przez zainteresowanych. W pracach nad studium, oprócz wniosków zgłoszonych w terminie wyznaczonym na ich składanie i rozpatrywanych przez Wójta Gminy zgodnie z obowiązującymi przepisami, analizowano także wnioski z lat ubiegłych oraz wnioski zgłoszone już po wyznaczonym terminie – w trakcie konsultacji społecznych przeprowadzonych wiosną 2012 roku.

Liczba zgłoszonych wniosków zbliża się do 700 pozycji, przy czym niektóre z nich to wnioski zbiorowe mieszkańców oraz wnioski rad sołeckich. Wnioski dotyczą na ogół więcej niż jednej działki; w kilku przypadkach (wnioski zbiorowe) dotyczą nawet kilkuset działek. Z uwagi na skalę i położenie terenów objętych wnioskami możliwości ich uwzględnienia są w wielu przypadkach bardzo silnie ograniczone.

2. Zasoby i stan środowiska

2.1. Położenie fizycznogeograficzne i budowa geologiczna

Pod względem fizjograficznym obszar gminy Czarny Dunajec położony jest w obrębie mezoregionów: Pogórza Spisko – Gubałowskiego i Kotliny Orawsko - Nowotarskiej należących do makroregionu Obniżenie Orawsko - Podhalańskie w podprowincji Centralne Karpaty Zachodnie oraz Beskidu Orawsko - Podhalańskiego należącego do makroregionu Pogórze Zachodniobeskidzkie, w podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (Kondracki 2001).

Teren gminy ma zróżnicowaną budowę geologiczną. Wyróżnia się tutaj fragmenty następujących elementów tektonicznych Karpat, ułożonych równoleżnikowo:

- *niecka podhalańska* wypełniona fliszem podhalańskim (część południowa gminy z Ratułowem, Międzyzyczerwiennem, Cichem i Chochołowem); wśród osadów fliszu podhalańskiego można wyróżnić serie: łupkowo-piaskowcowe, łupków ilastych, piaskowcowo-łupkowe, łupków marglistych,
- *pas skalicowy*, którego trzon stanowią pojedyncze mezozoiczne (trias - kreda górna) skałki wapienne wraz z młodszymi utworami tzw. osłony skałkowej występujące jedynie na małym obszarze w pobliżu wschodniej granicy gminy (Stare Bystre),
- *centralne zapadlisko*, którego oś przebiega na kontakcie pasa skalicowego i utworów płaszczowiny magurskiej, wypełnione utworami młodszego trzeciorzędu.

Na nich zalegają czwartorzędowe osady rzeczno-lodowcowe, formujące wielki stożek napływowy Czarnego Dunajca. Wykształcone są głównie jako żwiry piaskowcowe pochodzenia miejscowego albo - w dolinie Czarnego Dunajca, przyniesione z Tatr otoczaki granitowe i kwarcytowe z piaskami oraz mady. Na równinach stożka napływowego Czarnego Dunajca rozwinęły się rozległe torfowiska, w przewadze typu wysokiego.

Osady płaszczowiny magurskiej należące do Karpat Zewnętrznych występują w północnej części gminy - są reprezentowane przez komplet osadów piaskowcowo-łupkowych.

Utwory młode, czwartorzędowe, na wzniesieniach wykształcone są jako gliniaste i ilaste pokrywy zwietrzelinowe, przeważnie z dużą zawartością rumoszu skalnego, o niewielkiej na ogół miąższości. Grubsze pokrywy o charakterze koluwiów (materiału osuwiskowego) lub deluwiów (osadów wypłukiwanych i osadzanych u podstawy zboczy), występują lokalnie.

2.2. Zasoby surowcowe, tereny górnicze

Na terenie gminy Czarny Dunajec zarejestrowano występowanie następujących kopalin przedstawione w tabeli:

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj	Zasoby razem w tys. ton.	Stan zagospodarowania	Wydobycie	Powierzchnia złoża w ha
1	Czarny Dunajec	kruszywo naturalne	477748,0	wstępne rozpozn.	-	391,9
2	Cz. Dunajec zbiornik	kruszywo naturalne	294438	wstępne rozpozn.	-	694,4
3	Dział	kamienie drogowe i budowlane	41177	szczeg. rozpozn.	-	52,8
4	Kojsówka	kruszywo naturalne	4022	szczeg. rozpozn.	-	35,2
5	Podczerwone II	kruszywo naturalne	9534	wstępne rozpozn.	-	60,3
6	Puścizna Wielka	torf	344,9	eksploatacja	26,8	13,2
7	Soślina	surowce ilaste	2140	wstępne rozpozn.	-	11,5
8	Witowskie Cieplice	wody termalne	-	-	-	-

Torfowiska:

Na obszarze gminy Czarny Dunajec zinwentaryzowano 11 torfowisk, o łącznej powierzchni 1496,9 ha i zasobach 31685 tys. m³. Są to: Puścizna Rękowiańska, Bory Wylewiska, Puścizna Wielka, Puścizna Mała, Bór za Lasem Stare Pole, Piekielnik A, B, C, Koniówka, Kosarzyska i Bacuch. Torf użytkowany jest jako nawóz ogrodniczy, do produkcji ściółki, borowiny, kompostu, materiałów izolacyjnych i na opał.

Wg ustawy Prawo geologiczne i górnicze, torf zalicza się do kopalin pospolitych, wydobycie wymaga uzyskania koncesji. Na terenie gminy prowadzona jest zorganizowana eksploatacja torfu na torfowisku Puścizna Wielka. Złoże torfu „Puścizna Wielka” posiada koncesję na jego wydobycie, z dnia 25.06.1998 roku, znak: OS.V.7514/5/97/98 z późniejszymi zmianami. Ostatnia zmiana została wprowadzona decyzją Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 3 marca 2009 roku, znak: SW.V.KŻ.7515/1-5/09, gdzie określono termin jej ważności do 31.12.2020 roku. Zgodnie z dodatkiem nr 3 do uproszczonego projektu zagospodarowania złoża z 2005 roku, zawiera ono ustalenie zasobów przemysłowych kopaliny w ilości 217085 m³. W latach 2005-2008 roczna wielkość wydobycia wynosiła średnio 10 tys. m³ torfu.

Zasoby torfowiskowe mogą stanowić podstawą dla rozwoju funkcji uzdrowiskowych w gminie Czarny Dunajec. Pierwsze badania dotyczące możliwości rozwoju tych funkcji podjęto w roku 2013; będą one prawdopodobnie kontynuowane, w oparciu o przepisy odrębne dotyczące uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej.

2.3. Świat roślinny i zwierzęcy

Obszar gminy jest silnie zróżnicowany pod względem szaty roślinnej. Wynika to z jego różnorodności geomorfologicznej, glebowej i klimatycznej oraz wpływu działalności gospodarczej człowieka.

Ze względu na wzniesienie nad poziom morza cały obszar należy do piętra regla dolnego, z potencjalną dominacją buczyny karpackiej *Dentario glandulosae* -Fagetum oraz sosnowych borów bagiennych na terenach torfowiskowych. Rzeczywisty układ roślinności naturalnej jest odmienny od potencjalnego w wyniku nasadzeń drzew iglastych, przede wszystkim świerka na stokach i wierzchowinach.

Lasy zajmują około 15% powierzchni gminy. Większe ich skupiska zajmują obszary wyłączane spod bezpośredniej gospodarki rolno-pasterskiej i obejmują najwyższe i najbardziej strome części stoków oraz górne odcinki dolin. W obrębie gminy ciągną się one w okółowierzchowinowym pasie lejów źródłowych dopływów potoków Bystrego i Cichego. Większe ich kompleksy są jedynie na Bachledówce i Zadkowskim Wierchu. Bardziej zwarte i większe połacie lasów występują na wierzchowinach i stokach Działów Orawskich. Dna dolin rzecznych porośnięte są lasami łęgowymi ze związku Alno-Ulmion z dominacją olszy czarnej *Alnus glutinosa*.

Wyjątkową wartość ponadregionalną pod względem florystycznym i fitosocjologicznym posiadają zbiorowiska torfowisk wysokich obejmujących Torfowiska Orawsko-Nowotarskie (PLH120016 i PLB120007), wchodzące w skład obszaru Natura 2000. Torfowiska te w 57,4% znajdują się na terenie Gminy Czarny Dunajec.

Pozostałą część, około 74% powierzchni gminy, zajmują się znajdujące się pod bezpośrednim wpływem człowieka użytki rolne: pola uprawne, łąki kośne, pastwiska i odłogi. Około 1% powierzchni zajmują zbiorowiska ruderalne oraz kamieńce i zarośla nadpotokowe.

Gmina charakteryzuje się dużą różnorodnością siedlisk, zarówno na terenach otwartych jak i zalesionych. Jednak większość zwierząt tych terenów, to gatunki pospolite, występujące na niżu niemal w każdym siedlisku. Zajmujący dużą powierzchnię zespół przyrodniczy leśno - torfowiskowo - łąkowy, jest siedliskiem kilku gatunków zwierząt, które z uwagi na rzadkość występowania i zagrożenie całkowitym wyginięciem znalazły się w polskiej czerwonej księdze zwierząt.

Żyją tu m. in. objęte ochroną gatunkową głuszec *Tetrao urogallus*, i cietrzew *Tetrao tetrix* (największa populacja w Polsce - tokowiska obejmują duże obszary rolne w sąsiedztwie terenów leśno-torfowiskowych, sowa błotna (*Asio flammeus*), sowa uszata (*Asio otus*), myszołów włochaty (*Buteo lagopus*), krzyżodziób swierkowy (*Loxia curvirostris*), srokosz (*Lanius excubitor*), błotniak zbożowy (*Circus cyaneus*), pojawiają się również orzeł przedni (*Aquila chrysaetos*), błotniak stepowy (*Circus macrourus*) oraz motyl nadobnica alpejska *Rosalia alpina*, należące do najbardziej zagrożonych wyginięciem gatunków naszej fauny.

Obszar gminy jest atrakcyjny dla łowiectwa. Wg danych z obwodów łowieckich tereny te zamieszkuje jeleń, sarna, dzik, wilk, lis oraz drobna zwierzyna łowna.

2.4. Walory krajobrazowe

Obszar gminy Czarny Dunajec wyróżnia się bogactwem i urozmaiceniem krajobrazu. Ma to związek z położeniem w obrębie trzech regionów geograficznych, różniących się rzeźbą, a także sposobem użytkowania i pokryciem terenu. Dominują elementy krajobrazu kotlin śródgórskich i pogórzy typu kulturowo – leśnego bez zabudowy, gdyż układy osadnicze są zdecydowanie drugorzędym elementem krajobrazu.

W obrębie gminy wyróżniają się następujące typy krajobrazu (z południa na północ):

- grzbiety wysokiego pogórza (Pogórza Gubałowskiego), obejmują południowy rejon gminy z wyraźnie zarysowanymi kopulastymi formami najwyższych wzniesień, dominujące nad przylegającą od północy równiną Kotliny Orawsko-Nowotarskiej. Grzbiety Pogórza nie wyróżniają się jako samodzielne dominanty krajobrazowe, gdyż stanowią przedpole widoku panoramy Tatr w kierunku południowym i wysokich wzniesień Beskidów (Babia Góra, Pilsko) w kierunku północnym,
- równiny dna kotliny śródgórskiej, Kotliny Orawsko-Nowotarskiej o płaskiej lub nieznacznie pofalowanej powierzchni. Głównym elementem krajobrazu są rozległe płaszczyzny borów, rozłogi pól uformowanych w długie wąskie działki oraz tereny osadnicze w większości o formach skupionych. Duże powierzchnie zachowanych jeszcze torfowisk wyróżniają się wyraźnie jedynie w krajobrazie terenów leśnych,
- Działów Orawskich o rzeźbie średniego i wysokiego pogórza, są enklawą krajobrazu kulturowego rolno – osadniczo - leśnego. Na skutek niewielkiej powierzchni lasów i położenia większości terenów zabudowanych w dolinach, dominuje tu krajobraz rolniczy.

Wysokie wartości krajobrazowe i widokowe, charakterystyczne dla obszaru gminy, wynikają z ukształtowania terenu i dostosowanego do niego sposobu zagospodarowania, co przejawia się:

- wykorzystaniem dogodnych dla rolnictwa i osadnictwa łagodnie ukształtowanych, wierzchowinowych partii Pogórza, czego wynikiem są liczne otwarte tereny na wierzchowinach i niższych grzbiętach z licznymi punktami i ciągami widokowymi,
- prowadzeniem dróg z wykorzystaniem wierzchowin i grzbiętów, co nadaje im charakter ciągów widokowych,
- bogactwem płaszczyzn ekspozycji widokowej zwłaszcza dalekich widoków panoramicznych i wewnątrz krajobrazowych o różnorodnym pokryciu i formach użytkowania.

2.5. Obiekty przyrodnicze prawnie chronione

2.5.1. Obszary NATURA 2000

Europejska Sieć Ekologiczna jest to system ochrony zagrożonych elementów różnorodności biologicznej na terenie krajów należących do Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci Natura 2000 jest:

- zachowanie zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy oraz
- typowych i powszechnych siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych.

W Polsce występują 2 z 9 regionów: kontynentalny i alpejski. Każdy region posiada sporządzoną listę referencyjną siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne.

Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 są:

- dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków,
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Sieć Natura 2000 tworzą dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Dyrektywa Siedliskowa nie określa sposobów ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków, ale nakazuje zachowanie tzw. właściwego stanu ich ochrony. W odniesieniu do siedliska przyrodniczego oznacza to, że:

- naturalny jego zasięg nie zmniejsza się,
- zachowuje ono specyficzną strukturę i swoje funkcje ekologiczne,
- stan zachowania typowych dla niego gatunków jest właściwy.

W odniesieniu do gatunków właściwy stan ochrony oznacza natomiast, że:

- zachowana zostaje liczebność populacji, gwarantująca jej utrzymanie się w biocenozie przez dłuższy czas,
- naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się,
- pozostaje zachowana wystarczająco duża powierzchnia siedliska gatunku.

Na terenie gminy Czarny Dunajec znajdują się wymienione poniżej obszary Natura 2000:

- Torfowiska Orawsko-Nowotarskie – PLB120007, PLH120016 (obszary tożsame wyznaczone na podstawie dyrektyw „ptasiej” i „habitatowej”),
- Czarna Orawa PLH120002.

Obszar Natura 2000 PLH 120016

Jest to jeden z największych w Polsce kompleksów zbiorowisk torfowiskowych. Stwierdzono tu występowanie 12 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 12 gatunków z załącznika II Dyrektywy. W obrębie obszaru znajduje się jedno z zaledwie 3 potwierdzonych w ostatnich latach stanowisk *Coenagrion ornatum* w Polsce (dane z 2001 r.). Występuje tu wiele rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych. Obszar ważny dla ochrony bioróżnorodności: w ciekach na terenie torfowisk występują rasy (podgatunki) ryb uznane za specyficzne dla tych wód. Są to: płoć karpacka *Rutilus rutilus carpathorossicus*, kiełb dunajski *Gobio gobio obtusirostris* i certa *Vimba vimba carinata*. Jest to jedyne znane miejsce występowania czerwca *Ericococcus podhalensis*. Występuje tu jedna z 3 najliczniejszych w Polsce populacji szlaczkonii torfowiskowego *Colias palaeno*; ma tu swoje stanowiska także kilka innych, zagrożonych w skali kraju gatunków bezkręgowców. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków, zwłaszcza cietrzewia.

Obszar Natura 2000 PLB 120007

W obrębie obszaru występuje co najmniej 15 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla cietrzew (PCK) - ca 10% populacji krajowej (C6), co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: błotniak łąkowy, błotniak zbożowy (PCK), bocian czarny i puchacz (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje bocian biały i głuszec (PCK).

Obszar Natura 2000 PLH 120002

Obszar Natura 2000 Czarna Orawa – PLH120002 obejmuje pionierską roślinność na kamieńcach górskich potoków, ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*), ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), łągi

wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*). Stwierdzono tu również występowanie 5 gatunków ryb i kumaka górskiego z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

2.5.2. Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu

Obejmuje powierzchnię całej gminy. Utworzony został jako *Obszar Chronionego Krajobrazu Województwa Nowosądeckiego* rozporządzeniem nr 27 Wojewody Nowosądeckiego z dnia 1 października 1997 r. (Dz. Urz. Woj. Nowosądeckiego Nr 43, poz. 147), następnie, już z nową nazwą, rozporządzeniem Nr 92/06 Wojewody Małopolskiego z dnia 24 listopada 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 806 poz. 4862), a od 2012 roku funkcjonuje na mocy uchwały Nr XVIII/299/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 kwietnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego, poz. 1194) w sprawie *Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu*.

W granicach Obszaru zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Zakaz nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę Obszaru, nie dotyczy obszarów, na których dopuszczono wydobywanie do celów gospodarczych skał, objętych koncesjami wydanymi na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228 późn. 1947 z późn. zm.) oraz ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. Zakaz nie dotyczy także wykonywania koniecznych prac ziemnych bezpośrednio związanych z realizacją dopuszczalnych robót budowlanych.

2.5.3. Pomniki przyrody

Na obszarze gminy Czarny Dunajec znajduje się 10 pomników przyrody, głównie są to pojedyncze drzewa lub grupy drzew.

W tabeli przedstawiono ich charakterystykę:

Nr rejestru	Lokalizacja	Przedmiot ochrony	Decyzja o objęciu ochroną
87	Chochołów, teren Prywatny.	Lipa, obwód 370 cm	8311/66/66 z 18.06.1966
88	Chochołów, teren Prywatny.	Jesion, obwód 320 cm.	8311/67/66 z 18.06.1966
89	Chochołów, cmentarz parafialny	2 lipy, obwód 405, 430 cm	8311/68/66 z 18.06.1966
90	Chochołów – grunt Skarbu Państwa	2 lipy, obwód 325, 460 cm	8311/69/66 z 18.06.1966
110	Chochołów – koło plebanii	6 lip, 2 wiązy	8140/3/83 z 9.09.1983
154	Chochołów – koło kościoła	9 modrzewiów, 2 lipy	7140/1/83 z 9.09.1983
158	Chochołów – koło pomnika powstańców	2 wiązy	7140/2/83 z 9.09.1983
183	Czerwiennie – grunt własność Wł. Kojs nr 108	Lipa drobnolistna, obwód 235 cm	8311/6/74 z 8.04.1974
184	Czerwiennie – przy kapliczce	Lipa drobnolistna, obwód 570 cm	8311/7/74 z 8.04.1974
185	Ratułów przy drodze, wł. Józef Długopolski, nr 36	Lipa drobnolistna, obwód 640 cm	8311/8/74 z 8.04.1974

2.5.4. Rośliny chronione

Na terenie gminy występuje około 35 gatunków chronionych roślin naczyniowych, głównie objętych ochroną ścisłą. 13 gatunków flory figuruje na "Liście zagrożonych w Polsce" jako wymierające, narażone na wyginięcie i rzadkie.

Czynnikami zagrażającymi egzystencji roślin są działania prowadzące do zubożenia składu gatunkowego siedlisk, zwłaszcza odwodnienia torfowisk, młak i terenów podmokłych oraz regulacja rzek i potoków, jeżeli wiąże się ona z likwidacją naturalnego układu koryta i okrywy roślinnej. Prawny obowiązek ochrony torfowisk stanowi ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

2.5.5. Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne to sieć połączeń umożliwiających migracje zwierząt, roślin i grzybów. Powinny one zapewniać przede wszystkim połączenia między terenami stanowiącymi podstawowe siedliska dla zwierząt. Przez teren gminy Czarny Dunajec przebiegają korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym. Jest to Korytarz Karpacki łączący Babią Górę przez Torfowiska Orawsko – Nowotarskie, z Tatrami i Pieninami lub wariantowo przez Gorce z Beskidem Sądeckim, Beskidem Niskim i dalej w kierunku Bieszczadów. Korytarz ten łączy najważniejsze ostoje zwierząt dużych kopytnych oraz dużych drapieżników, umożliwiając im migracje i wymianę osobników między poszczególnymi subpopulacjami (wg Korytarze Ekologiczne Małopolski, Kraków 2005r.)

Na terenie gminy można również wyznaczyć lokalne korytarze ekologiczne związane z dolinami rzek (głównie Czarnym Dunajcem) i potoków oraz pomiędzy większymi skupiskami lasów.

Przez obniżenia Działów Orawsko-Podhalańskich i Kotliny Orawsko-Nowotarskiej przebiega jeden z głównych szlaków przelotów sezonowych wędrówek ptaków, uznany za obszar węzłowy sieci ECONET-PL 41M - Podhalański o znaczeniu międzynarodowym. Połączony on jest z Obszarem Tatrzańskim (42M) poprzez korytarz ekologiczny doliny Czarnego Dunajca, z doliną Orawy oraz obszarami 40M (Beskidu Żywieckiego) i 43M (Obszar Sądecki) poprzez korytarz ekologiczny Działów Orawskich.

Obszary torfowisk i ich otoczenie włączono także do sieci ostoji przyrody „Corine” o znaczeniu europejskim.

2.6. Zasoby wodne

2.6.1. Wody powierzchniowe

Obszar gminy odznacza się dużą gęstością stałej sieci wód płynących, która przekracza 1km długości cieku na km². Rzeki i potoki zasilają wody opadowe, roztopowe i gruntowe (system deszczowo – śnieżno – gruntowy). Reagują one na opady gwałtownym, krótkotrwałym przyborem wody na skutek przewagi zasilania opadowego. Zaznaczają się wezbrania wiosenne i letnie.

Potok Czarny Dunajec jest źródłowym odcinkiem Dunajca (po połączeniu z potokiem Biały Dunajec w Nowym Targu, poza granicami gminy). Jego długość wynosi 47,9 km, powierzchnia zlewni 432 km², a średni spadek 19,1‰. Powstaje z połączenia dwóch potoków: Chochołowskiego i Kościeliskiego (źródła na wysokości 1500 m n.p.m. pod Wołowcem w Tatrach Zachodnich).

Koryto Czarnego Dunajca jest w pełni uregulowane (z korekcją progową) na odcinku od Koniówki do Czarnego Dunajca, na pozostałych odcinkach zabezpieczone są jedynie bardziej zagrożone fragmenty brzegów. Czarny Dunajec płynie w korycie niemal prostoliniowym, o dużym spadku podłużnym około 12 - 15 ‰. Średni roczny przepływ w profilu Koniówka wynosi 4,69 m³/ sekundę.

Południowo-wschodnią część gminy odwadniają potoki w dolinach Pogórza Gubałowskiego, łączące się w Potoku Wielki Rogoźnik, prawobrzeżnym dopływem Czarnego Dunajca. Potoki lewobrzeżnej zlewni Czarnego Dunajca mają charakter wolno płynących cieków równinnych. Większość wód zbiera potok Piekielnik – dopływ Czarnego Dunajca.

Północno- zachodnią część gminy odwadniana jest do zlewni Orawy (zlewisko Morza Czarnego). Wody zbierają potoki Piekielnik Orawski, Gruniki i Borowy. Odwadniają one torfowiska Baligówka oraz Małą i Wielką Puściznę.

Większość dużych cieków zachowała naturalny charakter koryt, regulowanych jedynie lokalnie w miarę potrzeb.

2.6.2. Wody gruntowe

Głównym zbiornikiem wód podziemnych są czwartorzędowe utwory żwirowo-piaszczyste dna Kotliny Orawsko-Nowotarskiej. Został on zaliczony do Głównych Zbiorników Wód Podziemnych pod nr 440 i nazwą „Dolina Kopalna Nowy Targ.” Zbiornik ten należy do najzasobniejszych w województwie małopolskim, a jego wody mają dobrą jakość (klasa Ib).

W północnej części gminy Czarny Dunajec występuje ponadto GZWP 439 „Zbiornik warstw Magura (Gorce)”, w utworach trzeciorzędowych fliszu karpackiego.

O wiele mniejsze zasoby zawierają aluwia dolin pozostałych cieków. Istotne znaczenie dla zaopatrzenia w wodę mieszkańców mają też zbiorniki skalne w piaszczowcach fliszu podhalańskiego (Pogórze Gubałowskie) i magurskiego (Działy Orawskie).

Wypływy wód podziemnych – źródła, młaki, wycieki – są liczne, ale o małej wydajności, przeważnie poniżej 1 l/sek.

2.6.3. Wody geotermalne

Są cennym źródłem energii cieplnej o cechach szczególnie pożądanym w warunkach gminy, jak:

- czystość ekologiczna;
- odnawialność;
- wielokierunkowość zastosowania (np. w celach leczniczo-zdrowotnych);
- taniość (przy powszechnym wykorzystaniu).

Na terenie gminy istnieją nieczynne odwierty wód geotermalnych - w Ratułowie, Cichem i Czerwiennem oraz w Chochołowie o szczególnie wysokiej wartości - nawiercono tam wody o temperaturze 90°C i niskiej mineralizacji – obecnie wykorzystane w ramach realizowanego przedsięwzięcia „Miasteczko wodne – Witowskie Cieplice”.

Dla złoża wód geotermalnych ujętych odwiertem Chochołów PIG – 1, zgodnie z koncesją Ministra Środowiska nr 3/2011 z dnia 22 marca 2011 roku, ustanowiono obszar i teren górniczy „Witowskie Cieplice” o powierzchni 20,452892 km², położone na terenie gminy Czarny Dunajec i Kościelisko. Granice obszaru górniczego i terenu górniczego pokrywają się. Woda termalna będzie wydobywana odwiertem Chochołów PIG – 1 o zasobach w wysokości 120m³/h. Koncesja została udzielona na okres 25 lat. Zgodnie z zapisem w koncesji, rozpoczęcie działalności powinno nastąpić nie później niż do dnia 1 stycznia 2012 roku.

2.7. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Użytki rolne zajmują ok.74% powierzchni gminy. Na terenie gminy dominują gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Zajmują one ok.76% powierzchni użytków rolnych. Gleby IV klasy bonitacyjnej występują głównie w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej i zajmują ok. 23% powierzchni użytków rolnych. Gleby chronione ustawowo obejmują duże powierzchnie, ponieważ zaliczają się do nich wszystkie gleby pochodzenia organicznego, występujące w otoczeniu torfowisk jak również same torfowiska.

Wśród kompleksów rolniczej przydatności gleb największy udział mają kompleks owsiano-ziemniaczany oraz owsiano-pastewny górski.

Na Pogórze Gubałowskim i Działach Orawskich zalegają głównie gleby brunatne, wylugowane i kwaśne, wytworzone ze skał o spoiwie niewęglanowym. W obniżeniach terenu występują gleby glejowe deluwialne, torfowo-mułowe, murszowe i torfy niskie. Dno Kotliny pokrywają płytkie mady gliniasto-kamiennie podścielone aluwiami. Na wyższej terasie rzeki (5-7 m) są one bardziej mięzsze, gliniaste lub torfowe.

Południowa i wschodnią część tej terasy, po obu stronach Czarnego Dunajca zajmują gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne, podścielone gliniastymi piaskami. W zachodniej i północnej części podmokłej równiny Czarnego Dunajca powstał rozległy kompleks gleb torfowych, torfowo-murszowych, murszowo-mineralnych, murszowych i mad glejowych, które są podścielone glinami ilastymi.

W rezultacie procesów historycznych na obszarze gminy ukształtował się skomplikowany ustrój rolny. Działki poszczególnych gospodarstw położone są we wsiach na różnych niwach (ustrój niwowy). Istnieją specyficzne dla tego terenu wspólnoty urbarialne.

Aktualna ewolucja w uprawie ziemi zmierza w kierunku przekształcenia coraz większych powierzchni dawnych gruntów ornych w trwałe użytki zielone. Duże powierzchnie dawnych gruntów ornych zajmują ekstensywnie użytkowane użytki zielone, koszone jeden raz w roku lub całkowicie odłogowane. Na nich rozpoczyna się proces sukcesji roślinności drzewiastej.

2.8. Zagrożenia środowiska

2.8.1. Tereny zalewowe

W opracowaniu „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Czarnego Dunajca do ujścia Popradu”, wykonanym przez Dyrektora RZGW w Krakowie, zostały określone granice zalewów od Czarnego Dunajca, Piekielnika, Wielkiego Rogoźnika oraz potoków Cichy i Bystry, o prawdopodobieństwie przewyższenia $p = 0,2\%$, $p = 1\%$, $p = 3,33\%$, $p = 5\%$, $p = 10\%$, $p = 20\%$, $p = 50\%$.

Granica zalewów $p = 1\%$, wskazana na planszach graficznych studium, stanowi jednocześnie granicę obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Na obszarach tych obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią.

Obszary zagrożenia powodziowego obejmują terasę zalewową Czarnego Dunajca i drobne fragmenty terasy nadzalewowej. Dzięki bardzo dużemu spadkowi i prostolinijności koryta (fragment koryta jest uregulowany), fale powodziowe przemieszczają się w dół rzeki bardzo szybko. Dzięki temu Czarny Dunajec nie stanowi, z wyjątkiem powodzi katastrofalnych, poważniejszego zagrożenia dla sąsiadującej zabudowy. Wskutek gwałtowności przebiegu wezbrań i dużej energii erozyjnej, wezbrania powodują częste zmiany przebiegu koryt rzek łącznie z podcinaniem skarp terasy nadzalewowej. Niszczeniu ulegają również budowle regulacyjne w korycie.

Zdecydowana większość potoków płynie w dość głębokich i ustabilizowanych korytach, nie powodując istotniejszego zagrożenia powodziowego. Jednak w dolnym biegu większych potoków występują zagrożenia dla zabudowy znajdującej się często w bezpośredniej bliskości koryt. Ewentualne zagrożenie zabudowy położonej w pobliżu potoków wynika również z niebezpieczeństwa erozji - rozmycia brzegów koryt.

Obowiązujący plan miejscowy ustala zasadę ochrony przed zabudową terenów położonych w zasięgu wód $p=1\%$, dopuszczając funkcjonowanie zabudowy już istniejącej położonej w zasięgu tych wód.

2.8.2. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Występujące na terenie gminy grunty oraz cechy rzeźby terenu powodują, że na większości obszaru nie stwarzają one utrudnień w posadowieniu obiektów budowlanych. Występujące lokalnie zagrożenia związane są z ruchami grawitacyjnymi mas ziemnych (osuwiska), które mogą się rozwijać na fliszowych stokach Pogórza Gubałowskiego i Działów Orawskich. Ruchy te obejmują przeważnie pokrywy zwietrzelinowe, rzadziej podłoże skalne. Lokalnie w dolinach potoków, może występować niszczenie brzegów wskutek erozji bocznej lub wgłębnej.

Do obszaru gminy Czarny Dunajec opracowywana jest obecnie przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, Oddział Karpacki w Krakowie, Mapa osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi.

W studium uwzględniono, na podstawie opracowania ekofizjograficznego, obszary osuwiskowe z następujących materiałów: opracowania Dyrektora RZGW w Krakowie pt. „Studium określające granice

obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Czarnego Dunajca do ujścia Popradu” oraz z obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czarny Dunajec.

3. Zasoby i warunki ochrony krajobrazu kulturowego i dóbr kultury

3.1. Charakterystyka kulturowa obszaru

Wartość i atrakcyjność krajobrazu kulturowego ziemi czarnodunajeckiej jest wynikiem nałożenia się wielu czynników przyrodniczych i kulturowych. Zgromadzone na tym terenie zasoby kulturowe, zróżnicowane pod względem treści historycznej i artystycznej tworzą wielowarstwową spójną strukturę. Określa ją historia zasiedlenia, przekształcenia osadnictwa, historyczne szlaki komunikacyjne oraz pomniki architektury i budownictwa, tradycje w kształtowaniu siedlisk, obyczaje i obrzędy.

Cechy krajobrazu kulturowego gminy Czarny Dunajec, wyznaczają:

- umiejscowienie na pograniczu dwóch krain historyczno-etnograficznych – Orawy (na zachodzie) i Podhala (na wschodzie), gdzie wzajemnie przenikają się odmierności kulturowe,
- związki obszaru gminy z doliną Dunajca,
- wiejskie zespoły osadnicze o zachowanym historycznym planie,
- przestrzeń krajobrazowa pól uprawnych i łąk o historycznych podziałach, tworzących estetyczny rozłóg pól, a także pozostałości dawnych folwarków,
- mała architektura śródpolna i przydrożna – kapliczki, krzyże, pomniki historii,
- natężenie świątyń związane z pejzażem wsi karpackich i kulturą Podhala,
- punkt charakterystyczny widoczny prawie z każdego miejsca gminy – Sanktuarium Maryjne na Bachledowym Wierchu, będące jednocześnie centrum pielgrzymkowym dla okolicznej ludności,
- cechy tradycyjnego budownictwa górali podhalańskich,
- zagrody reprezentujące zwartą, tradycyjną zabudowę zagrodową,
- kultywowanie obrzędów i zwyczajów góralskich.

3.2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Rejestrem zabytków objęte są następujące obiekty:

- 1) wieś Chochołów jako rezerwat urbanistyczny i architektoniczny (ochronie podlega układ dróg i zabudowa),
- 2) kościół parafialny w Chochołowie p.w. św. Jacka wraz z cmentarzem i ogrodzeniem,
- 3) indywidualne obiekty zabytkowe wsi Chochołów, głównie domy i zagrody wiejskie jako specyficzny żywy skansen o ponadczasowej wartości.

Wieś Chochołów, której lokacja została zatwierdzona w 1592 r. w przywileju króla Zygmunta III, wydanym sołtysowi Bartłomiejowi Chochołowskiemu – stanowi do dzisiaj najbogatszy zespół budownictwa góralskiego, reprezentowanego najlepszymi przykładami zabytkowych chałup i zagród chłopskich. Jej zwarta zabudowa ulicówki charakteryzuje się gęsto ustawionymi domami przy głównej drodze. Świetne proporcje chałup, bogato dekorowane szczyty, fragmenty rzeźbiarskie licznie występujące w poszczególnych domach, jak zdobione sosręby, odrzwia, pazdury, stolarka okienna i drzwiowa – stanowią jedyny w swym regionalnym wyrazie zespół, posiadający cechy rezerwatu, wymagającego ścisłej ochrony z konserwatorskiego i etnograficznego punktu widzenia. (*wyciąg z decyzji ws. wpisania dobra kultury do rejestru zabytków*)

Ścisłą ochroną konserwatorską objęty jest zespół zabudowy regionalnej wsi Chochołów w granicach pokrywających się z granicami obszaru wpisanego do rejestru zabytków jako rezerwat urbanistyczny i architektoniczny.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków zamieszczono w Aneksie nr 1 do niniejszego opracowania.

3.3. Obiekty objęte gminną ewidencją zabytków

Gmina Czarny Dunajec jest nasycona bardzo dużą liczbą obiektów zabytkowych. Gminna ewidencja zabytków obejmuje łącznie 924 obiekty. Wyróżniają się wśród nich obiekty sakralne (kościóły, kaplice, figury, krzyże) oraz domostwa o różnej formie i stylistyce (chałupy góralskie i orawskie, dworki, kamienice), zagrody, obiekty gospodarcze, inne obiekty o indywidualnym charakterze.

W poszczególnych miejscowościach gminy zasoby te przedstawiają się następująco:

Chochołów:

- zabytki sakralne: kościół pw. Św. Jacka z 1853-1866 r., krzyże, figury (łącznie 6 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 212 obiektów)
- Muzeum nr 75
- Młyn nr 170
- Biblioteka nr 196
- Remiza OSP nr 210a

Ciche:

- zabytki sakralne: Kościół MB Królowej Polski z 1912 r., plebania z lat 20-tych XX w., kapliczki, krzyże, dzwonnica (łącznie 22 obiekty)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 135 obiektów)
- poczta z lat 20-30-tych XX w.

Czarny Dunajec:

- zabytki sakralne: Kościół Parafialny Przenajświętszej Trójcy z 1863-1865 r., kapliczki, krzyże, figury (łącznie 21 obiektów),
- domostwa, kamienice, zagrody, dworki, obiekty gospodarcze (łącznie 118 obiektów),
- Budynek ul. Kmiotowicza 29 - stary komisariat Policji z ok. 1920 r.,
- Dworek ul. Kolejowa 14 z końca XIX w.,
- Budynek Gimnazjum ul. Mościckiego 12 – dawny sąd grodzki z ok. 1900 r.,
- Budynek Urzędu Gminy ul. Piłsudskiego 2 - z lat 20, 30-tych XX w.,
- Szkoła Podstawowa – Rynek - z 1898 r.
- Spichlerz w Ryнку przy plebanii z końca XIX w.
- Bank Spółdzielczy Rynek 19 z 1905 r.
- Bożnica żydowska z początku XX w. ul. Sienkiewicza
- Zabytkowy most stalowy – kratownicowy z pocz. XX w. ul. Kolejowa
- Zabytkowy most kolejowy stalowy – kratownicowy z pocz. XX w. przy granicy z Podczerwonem
- Budynek po dawnej stacji kolejowej z pocz. XX w. Kolejowa 30

Czerwienne:

- zabytki sakralne: krzyże, kapliczka dzwonnica (łącznie 8 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 78 obiektów)

Dział:

- zabytki sakralne: Kaplica pw. Św. Józefa z 1925 r., kapliczka z 1925 r., (łącznie 2 obiekty)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 25 obiektów)

Koniówka:

- zabytki sakralne: dzwonnica z końca XIX w., kapliczka z 2-poł. XIX w. (łącznie 2 obiekty)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 30 obiektów)
- Budynek starej szkoły z 4-tej ćw. XIX w.
-
- Odrowąż:
- zabytki sakralne: Kościół Parafialny pw. Św. Marii Magdaleny z XVIII-XIX w., ogrodzenie z bramką i kaplicami z 1825 – 1831 r., brama cmentarna z XVIII-XIX w., kapliczki, krzyże, figury (łącznie 17 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 33 obiekty)

Piekielnik:

- zabytki sakralne: Kościół Parafialny p.w. Św. Jakuba Apostoła z 2-giej poł. XIX w., kapliczki, figury (łącznie 6 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 37 obiektów)
- Budynek starego urzędu celnego z poł. XIX w.

Pieniążkowice:

- zabytki sakralne: Kościół Parafialny p.w. Matki Bożej Bolesnej z 4-tej ćw. XIX w., kapliczki, figura, krzyż (łącznie 5 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 21 obiektów)

Podczerwone:

- zabytki sakralne: kapliczki, figura (łącznie 3 obiekty)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 40 obiektów)
- Budynek starej szkoły, Remizy OSP z lat 30-tych XX w.
- Budynki dawnej stacji kolejowej z początku XX w.

Podszkle:

- zabytki sakralne: Kościół Parafialny p.w. Świętej Rozalii z 2-giej poł. XIX w., Figura Św. Jana Nepomucena z lat 1900-1910 (łącznie 2 obiekty)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 15 obiektów)

Ratułów:

- zabytki sakralne: krzyże, kapliczki, figura (łącznie 8 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 51 obiektów)
- Budynek Biblioteki Publicznej z 1919 r.
-
- Stare Bystre:
- zabytki sakralne: krzyże, kapliczki (łącznie 8 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 39 obiektów)
- Warsztat – Kuźnia nr 139 z lat 20-tych XX w.

Wróblówka:

- zabytki sakralne: kapliczki, krzyż (łącznie 6 obiektów)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 30 obiektów)

Załużne:

- zabytki sakralne: kapliczki, figura, krzyż (łącznie 4 obiekty)
- domostwa, zagrody, obiekty gospodarcze (łącznie 25 obiektów)
- Dawna szkoła z 4-tej ćw. XIX w.

4. Warunki i jakość życia mieszkańców

4.1. Uwarunkowania demograficzne

Liczba ludności gminy Czarny Dunajec wynosi 21 808 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2010 r.) Średnia gęstość zaludnienia wynosi 100 osób / km².

Obydwie powyższe wartości są zbliżone do liczb charakteryzujących sąsiadującą gminę wiejską Nowy Targ. Gminy leżące po wschodniej i południowej stronie Czarnego Dunajca mają słabiej rozwiniętą sieć osadniczą (Jabłonka, Kościelisko). Pozostałe graniczące obszary są bardziej zaludnione mimo mniejszej ogólnej liczby ludności. Także wartości charakteryzujące powiat (126 osób/km²), województwo małopolskie (217 osób/km²), czy gminy wiejskie województwa (117 osób/km²) przewyższają wartości właściwe dla gminy Czarny Dunajec.

W kontekście zmian demograficznych istotna jest ocena tempa przyrostu rzeczywistego (uwzględniającego jedynie ludność zameldowaną na pobyt stały). W tym celu bierze się pod uwagę dwa czynniki: przyrost naturalny oraz saldo migracji.

Gminę Czarny Dunajec cechuje wyższy przyrost naturalny w porównaniu do województwa małopolskiego, a także sąsiadujących gmin powiatu tatrzańskiego i niższy względem danych dla powiatu nowotarskiego oraz poszczególnych gmin tego powiatu znajdujących się w sąsiedztwie, natomiast zbliżony względem gmin wiejskich województwa.

Należy jednak zachować ostrożność w kwestii odnoszenia się do statystycznego przedziału klasowego gmin wiejskich uwzględniając całe województwo z uwagi na fakt, o którym mówi Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa: *Analiza zróżnicowania przestrzennego wartości przyrostu naturalnego wskazuje, że dużo większe zróżnicowanie występuje pomiędzy północną i północno-zachodnią częścią województwa a obszarami centralnymi i południowymi niż pomiędzy terenami wiejskimi i miejskimi.*

Tab. Przyrost naturalny w 2009 r.:

	na 1000 ludności	w liczbach bezwzględnych
Gmina Czarny Dunajec	3,6	78
Powiat nowotarski	4,7	872
Województwo małopolskie	2,3	7446
Gminy wiejskie województwa małopolskiego	3,5	4110

Wg prognoz rok 2026 ma być przełomowy w przyroście naturalnym (ilość zgonów równa się z ilością urodzeń).

Saldo migracji wewnętrznych w gminie od kilkunastu lat osiąga wartości nieujemne nie przekraczające 60 osób/rok, zatem nie odbiega istotnie od okolicznych terenów (poza obszarem miasta Nowy Targ z przewagą ilości wymeldowań nad zameldowaniami).

Uproszczone przewidywania po roku 2020 dla migracji w powiecie nowotarskim – czy to wewnętrznych czy zagranicznych – każą zachować ostrożność w ocenie tego, co będzie się działo w tych latach. Dla najbliższych 10 lat przypuszcza się, że odpływ ludności za granicę wyhamuje w roku 2013 i potem będziemy obserwować dodatnie saldo migracji zagranicznych przy postępującym malejącym wzroście migracji wewnętrznych.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że 85% całej ludności gminy zamieszkuje w gminie od urodzenia. Osoby przyjezdne, które zdecydowały się tu zamieszkać w ostatnich kilkunastu latach stanowią 5% ludności. Wśród nich wyraźnie przeważają osoby w wieku 20-40 lat.

Trudno przewidzieć w jakim kierunku pójdą zmiany demograficzne w gminie obserwując dynamikę zmian w ostatnich latach, czy też prognozy stworzone przez GUS („Prognoza ludności Polski na lata 2008 – 2035”, „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035”). Niewielkie ruchy w rozwoju sieci osadniczej w ostatnich latach nie pokazują, w którą stronę skłonią się procesy demograficzne. Tworzone co jakiś czas prognozy w kontekście zmian w ludności Małopolski nie mają odzwierciedlenia w rzeczywistości. Można jednak zaobserwować pewne tendencje mogące w mniej lub większym stopniu pomóc w długookresowym kształtowaniu bazy infrastruktury społecznej.

W okresie od 1999 r. do 2009 r. liczba ludności w gminie wzrosła z 20.490 osób do 21.707 osób.

Zakłada się, że liczba ludności będzie spadać:

- w województwie małopolskim po roku 2025, z czego na wsiach po roku 2035,
- w powiecie nowotarskim po 2029, z czego na wsiach po 2035.

Struktura wieku ludności wg podziału na podstawowe grupy wiekowe (2009):

	Liczba ludności				Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	Ogółem	w wieku			
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
		razem (% z ogółem)	razem (% z ogółem)	razem (% z ogółem)	
Gmina Czarny Dunajec	21.707	5.070 (23,4 %)	13.455 (62 %)	3.182 (14,7 %)	61,3
Powiat nowotarski	185.161	43.054 (23,3 %)	115.165 (62,2 %)	26.942 (14,6 %)	60,8
Województwo Małopolskie	3.298.270	659.907 (20,0 %)	2.099.386 (63,7 %)	538.977 (16,3 %)	57,1

Gmina Czarny Dunajec charakteryzuje się korzystną strukturą wieku ludności: wysoki wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz stosunkowo niewielki wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym.

W ciągu kolejnych lat będziemy obserwować zjawisko starzenia się społeczeństwa, co nie ominie także gminy Czarny Dunajec. Permanentnie słabnący poziom urodzeń skutkuje spadkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym. Po 2020 coraz mniej będzie także ludności w wieku produkcyjnym.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego formułuje cele i kierunki, które dotyczą między innymi tworzenia nowych miejsc pracy (w związku z rezygnacją części ludności z kontynuacji prowadzenia działalności rolniczej) oraz aktywizacji gospodarczej terenów wiejskich, powstrzymania migracji ze wsi do miast najlepiej wykształconej i najbardziej dynamicznej populacji, wreszcie rozwoju bazy oświatowej dla szkolnictwa średniego.

4.2. Stan infrastruktury społecznej

W odniesieniu do zagadnień zagospodarowania przestrzennego pojęcie infrastruktury społecznej obejmuje ogół instytucji oraz urządzeń służących zaspokajaniu potrzeb związanych z życiem społecznym, takich jak: oświata, kultura, ochrona zdrowia, opieka społeczna, sport i rekreacja. Różne rodzaje infrastruktury tworzą układy powiązane z siecią osadniczą i rozmieszczeniem mieszkańców. W obrębie gminy występują najczęściej węzły infrastrukturalne o charakterze lokalnym tworzone przez ośrodki gminne, pozostałe miejscowości wyposażone są w podstawowe urządzenia służące zaspokajaniu codziennych potrzeb. Urządzenia o charakterze lokalnym powinny mieć możliwość dogodnych połączeń komunikacyjnych z całym obszarem gminy. Stopień rozwoju i stan sieci infrastruktury społecznej w znacznym stopniu wpływa na poziom życia na terenie danej gminy i poszczególnych jej miejscowości. W ramach infrastruktury społecznej występuje zarówno sektor publiczny, za którego funkcjonowanie i rozwój odpowiedzialny jest samorząd gminy, jak i sektor prywatny (komercyjny), funkcjonujący w oparciu o prawa rynkowe. Samorząd może mieć wpływ także na działalność sektora prywatnego poprzez czynniki bezpośrednie (np. zwolnienia podatkowe) lub pośrednie (np. wprowadzanie odpowiednich ustaleń do planów zagospodarowania przestrzennego).

4.2.1. Edukacja

Na terenie gminy Czarny Dunajec w roku szkolnym 2008/2009 funkcjonuje 16 szkół podstawowych:

- SP Chochołów (7 oddziałów; 102 uczniów),
- SP Ciche (10 oddziałów; 200 uczniów),
- SP Ciche – filia (4 oddziały; 83 uczniów),
- SP Czarny Dunajec (13 oddziałów; 275 uczniów),
- SP Czerwienne (6 oddziałów; 52 uczniów),
- KSP Czerwienne z Oddziałami Integracyjnymi Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich (8 oddziałów; 93 uczniów),
- SP Dział (3 oddziały; 16 uczniów),

- SP Odrowąż (8 oddziałów; 137 uczniów),
- SP Piekiełnik (13 oddziałów; 222 uczniów),
- SP Pieniążkowie (7 oddziałów; 106 uczniów),
- SP Podczerwone (7 oddziałów; 101 uczniów),
- SP Podszkle (7 oddziałów; 78 uczniów),
- SP Ratułów (7 oddziałów; 116 uczniów),
- PSP nr 1 Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich Stare Bystre (8 oddziałów; 85 uczniów),
- PSP nr 2 Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich Stare Bystre (7 oddziałów; 70 uczniów),
- SP Wróblówka (1 oddział; 15 uczniów),

oraz 7 gimnazjów:

- Gimnazjum w Cichem (10 oddziałów; 206 uczniów),
- Gimnazjum w Czarnym Dunajcu (11 oddziałów; 228 uczniów),
- Gimnazjum w Piekiełniku (6 oddziałów; 152 uczniów),
- Gimnazjum w Ratułowie (3 oddziały; 56 uczniów),
- Gimnazjum w Załucznem (6 oddziałów; 137 uczniów),
- Katolickie Gimnazjum Integracyjne w Czerwiennem (3 oddziały; 60 uczniów),
- Publiczne Gimnazjum Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Starem Bystrem (3 oddziały; 60 uczniów),

a także szkoły ponadgimnazjalne:

- Publiczne Salezjańskie Liceum Ogólnokształcące w Czarnym Dunajcu (4 oddziały; 111 uczniów),
- ZDZ w Krakowie z Siedzibą w Czarnym Dunajcu:
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa (12 oddziałów; 350 uczniów),
 - Zaoczne: Technikum Uzupełniające Elektryczne oraz Technikum Uzupełniające Mechaniczne (3 oddziały; 56 uczniów),
- Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy w Czerwiennem (1 oddział; 2 uczniów),
- Szkoła Zawodowa Specjalna w Czerwiennem (1 oddział; 2 uczniów).

Łącznie w szkołach podstawowych funkcjonuje 116 oddziałów, do których uczęszcza 1751 uczniów.

W gimnazjach funkcjonuje 42 oddziałów, do których uczęszcza 899 uczniów.

Na terenie gminy działa również przedszkole w Czarnym Dunajcu (5 oddziałów, 124 uczniów). Oddziały przedszkolne funkcjonują także przy szkołach podstawowych (18 oddziałów, 229 uczniów).

W Czarnym Dunajcu działa ponadto Gminny Zespół Oświatowy.

Biblioteki publiczne

Funkcjonuje 10 placówek bibliotecznych dysponujących księgozbiorem 89 tys. woluminów. Gminna biblioteka publiczna w Czarnym Dunajcu posiada 9/8 filii, wszystkie umieszczone w budynkach szkół za wyjątkiem placówek w Chochołowie, Ratułowie i Cichem.

Liczba ludności przypadającej na 1 placówkę wynosi 2181 (w powiecie nowotarskim – 3262, w województwie małopolskim – 4056).

Na jakość życia mieszkańców wpływa poziom wykształcenia. dane dla osób powyżej 13 roku życia pokazują, że tylko nieco ponad 2% osób posiada wykształcenie wyższe, 1,5% średnie policealne, a około 10% średnie. Blisko 55% wspomnianej grupy wiekowej ukończyło tylko szkołę podstawową. Warto zaznaczyć, że wśród osób z wykształceniem średnim i wyższym zdecydowanie przeważają kobiety.

4.2.2. Służba zdrowia i opieka społeczna

Na terenie gminy działają placówki ochrony zdrowia:

- Przychodnia w Chochołowie
- Przychodnia w Czarnym Dunajcu
- Przychodnia w Odrowążu
- Przychodnia w Ratułowie
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Audiomed” w Czarnym Dunajcu
- Filia Centrum Zdrowia "Intermed" w Czarnym Dunajcu.

W gminie działa także Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Czarnym Dunajcu.

4.2.3. Ośrodki kultu religijnego

L.P.	Parafia	miejsowości należące do parafii
1	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jacka Chochołów 195, 34-513 Chochołów	Chochołów, Koniówka
2	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Józefa Robotnika Ciche Górne 422, 34-407 Ciche	-
3	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Przenajświętszej Trójcy Czarny Dunajec Rynek 34, 34-470 Czarny Dunajec	Czarny Dunajec, Stare Bystre, Wróblówka
4	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Bożej Częstochowskiej Czerwienne- Bachledówka 341, 34-407 Ciche	Czerwienne Górne, Ratułów- Brzuchacze
5	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski Miętustwo 17, 34-407 Ciche	Ciche, Czerwienne, Ratułów, Stare Bystre
6	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jana Chrzciciela Nowe Bystre 37, 34-521 Ząb	Nowe Bystre, Ratułów
7	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Marii Magdaleny Odrowąż 33, 34-408 Odrowąż	Odrowąż, Załuczne
8	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jakuba Apostoła Piekielnik 331, 34-472 Piekielnik	-
9	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Boskiej Bolesnej Pieniążkowice 55 A, 34-408 Odrowąż	Pieniążkowice, Dział
10	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Boskiej Bolesnej Podczerwone 113, 34-470 Czarny Dunajec	-
11	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Rozalii Podszkle 50, 34-472 Piekielnik	Bukowina Osiedle, Podszkle, Studzionki
12	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Andrzeja Boboli Rogoźnik 132, 34-471 Ludźmierz	Rogoźnik, Stare Bystre - część

4.2.4. Pozostałe elementy infrastruktury społecznej

Kultura:

Działalność kulturalna w gminie prowadzona jest przez Centrum Kultury i Promocji Gminy zlokalizowane w Czarnym Dunajcu.

Na terenie gminy (w Chochołowie) znajdują się dwie placówki o charakterze muzealnym. Jest to Muzeum Powstania Chochołowskiego oraz Izba Regionalna ze zbiorami rękodzielnictwa.

Poza tym gmina nie dysponuje zapleczem specjalistycznym pod działalność kulturalną. Należy jednak podkreślić znaczną dbałość o te względy wśród lokalnej społeczności, która zorganizowana czy to w Związki Podhalan, czy zespoły góralskie spotyka się w szkołach, remizach strażackich, domach prywatnych; organizuje się też wiele imprez kulturalnych w ciągu całego roku. Poza tym należy zwrócić uwagę na tradycje rękodzielnicze utrzymywane praktycznie w każdej ze wsi, w których nie trudno spotkać licznych twórców, artystów ludowych wszech dziedzin, stanowiących o sile miejscowej kultury i góralskiej tradycji.

Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy (za: *Raport o stanie społ.–gosp.*)

LP.	NAZWA ORGANIZACJI	SIEDZIBA
1	OSP Chochołów	Chochołów
2	OSP Ciche Dolne	Ciche Dolne
3	OSP Ciche Górne I	Ciche Górne
4	OSP Ciche Górne II	Ciche Górne
5	OSP Ciche Środkowe	Ciche Środkowe
6	OSP Czarny Dunajec	Czarny Dunajec
7	OSP Czerwienne Górne	Czerwienne Górne
8	OSP Czerwienne Dolne	Czerwienne Dolne

LP.	NAZWA ORGANIZACJI	SIEDZIBA
9	OSP Dział	Dział
10	OSP Odrowąż	Odrowąż
11	OSP Piekielnik	Piekielnik
12	OSP Pieniążkowice	Pieniążkowice
13	OSP Podczerwone	Podczerwone
14	OSP Podszkle	Podszkle
15	OSP Ratułów Dolny	Ratułów Dolny
16	OSP Ratułów Górny	Ratułów Górny
17	OSP Stare Bystre	Stare Bystre
18	OSP Wróblówka	Wróblówka
19	OSP Załuczne	Załuczne
20	Towarzystwo Teatru i Muzyki Ludowej im. A. Knapczyka "Ducha"	Czarny Dunajec, ul. Sienkiewicza 2
21	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski	Podszkle 143
22	Stowarzyszenie Lokalne "SALOS"	Czarny Dunajec, ul. Targowa 41
23	Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i ich Rodzin i Przyjaciół w Czerwiennem	Czerwiennie
24	Związek Podhalan o/Wróblówka	Wróblówka 104b
25	Stowarzyszenie "Nasz Dom"	Czarny Dunajec, ul. Piłsudskiego 12
26	Podhalańskie Stowarzyszenie Romów i miłośników kultury romskiej "Jekhe Taniben" "Jedność" w Czarnym Dunajcu	Czarny Dunajec, ul. Nadwodna 4

Sport:

Na terenie gminy działają kluby sportowe:

- Gminny Klub Sportowy Czarni Czarny Dunajec
- LKS „Korona” Piekielnik
- LKS „Delta” Pieniążkowice
- Towarzystwo Sportowe Podhalański
- LZS "Szarotka" Chochołów
- UKS "Chochołów"
- UKS "Krokus" Ciche
- UKS "Ciche"
- UKS "Dunajczanie" Czarny Dunajec
- UKS "Salos-Dunajec" Czarny Dunajec
- UKS "Czerwiennie"
- UKS Podczerwone
- UKS "Ratułów"
- UKS "Sołtysianie" Stare Bystre
- UKS "Zogrody" Stare Bystre.

Poza tym na terenie gminy działają instytucje takie jak:

- Urząd Gminy w Czarnym Dunajcu,
- Komisariat Policji,
- Urząd Pocztowy,
- Bank Spółdzielczy.

4.3. Zasoby mieszkaniowe

W roku 2009 na terenie gminy oddano do użytku 29 mieszkań (175 izb) o powierzchni użytkowej 4.802 m², co daje 165,6 m² p.u. w przeliczeniu na 1 mieszkanie.

100 % w/w mieszkań stanowiły budynki indywidualne.

Zasoby mieszkaniowe gminy w 2009 r. na tle powiatu i województwa przedstawia tabela:

	Zasoby mieszkaniowe							
	mieszkania	izby	pow. użytk. mieszkań w tys. m ²	Przeciętna				
				liczba izb w mieszkaniach	liczba osób na		pow. użytk. na	
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkanie	1 osobę
Gmina Czarny Dunajec	5.615	23.398	499,7	4,17	3,87	0,93	89,0	23,0
Powiat Nowotarski	50.716	220.973	4 484,4	4,36	3,65	0,84	88,4	24,2
Województwo Małopolskie	1.077.563	4.112.085	80 915,0	3,82	3,06	0,80	75,1	24,5

Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych pokazują zbliżone warunki bytowe względem powiatu w przypadku ilości osób przypadających na 1 mieszkanie oraz nieco gorsze – względem województwa. Jednakże pod względem powierzchni użytkowej na 1 osobę, jak również średniej liczby osób w izbie gmina notuje niższe wartości od charakteryzujących obydwie wyższe szczeble administracyjne.

Blisko 5 % mieszkań znajduje się w budynkach powstałych przed 1918 rokiem, a około 10 %, w budynkach z lat 1918-1944. Najwięcej mieszkań (około 40 %) wybudowano w latach 1970-1980. W dekadzie lat 1990 powstało już niespełna 10 % mieszkań.

Gro mieszkań należy do osób fizycznych. Zarówno pod względem liczby mieszkań, jak i ich powierzchni użytkowej ta grupa podmiotów prawnych stanowi zdecydowaną większość (ponad 98% ogółu).

Jakość życia mieszkańców można rozpatrywać także w oparciu o stan wyposażenia w urządzenia i instalacje infrastruktury technicznej. Odpowiedzialność za to spada na czynniki leżące po stronie finansów publicznych (zewnętrzne) oraz czynniki dotyczące budżetów gospodarstw domowych (wewnętrzne).

Spore znaczenie ma również wyposażenie w inne dobra trwałego użytkowania (czynniki wewnętrzne).

Tendencje odnośnie sposobu lokowania zaoszczędzonych środków budżetów gospodarstw domowych pozwalają stwierdzić m.in. jaki udział w całości oszczędności mają nieruchomości i ocenić dynamikę rozwoju funkcji mieszkaniowych.

Jeśli chodzi o źródła dochodów, ponad 60% mieszkańców gminy utrzymuje się (lub jest utrzymywanych) z pracy najemnej bądź na rachunek własny, w tym też z gospodarstwa rolnego. Przeszło 20% populacji otrzymuje świadczenia emerytalno-rentowe, niekiedy stanowią one jedyne źródło ich utrzymania.

5. Uwarunkowania rozwoju gospodarczego

5.1. Stan prawny gruntów

Dominującą formą władania w gminie Czarny Dunajec jest własność prywatna osób fizycznych. Wyraźnie mniejszy udział mają grunty Skarbu Państwa oraz wspólnot gruntowych. Grunty gminne stanowią jedynie ok. 9,5 % pow. gminy.

Strukturę władania charakteryzuje bardzo duża liczba działek i użytkowników, rozdrobnienie własności i rozproszenie działek, a także nieuregulowany stan prawny wielu nieruchomości. Utrudnia to efektywne gospodarowanie gruntami, zarówno w prowadzeniu gospodarki rolnej jak i w inwestowaniu. W/w cechy w powiązaniu z brakiem gruntów inwestycyjnych w zasobie gminnym są jedną z przyczyn nieustannej presji na rozszerzanie terenów budowlanych w każdym kolejnym opracowaniu planistycznym.

5.2. Budżet gminy

W roku 2010 dochody gminy wynosiły (w tys. złotych):

Ogółem	-	61.190,96	w tym:
▪ Dochody własne		12.412,3	
▪ Dotacje celowe z budżetu państwa		11.111,8	
▪ Dotacje otrzymane z funduszy celowych		380,3	
▪ Dotacje celowe otrzymane na zadania realizowane na podstawie porozumień pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego		169,9	
▪ Subwencje ogólne		36.496,4	
▪ Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł		2.821,9	

Wydatki gminy według rodzajów (w tys. złotych):

Ogółem		65.039,6	w tym:
▪ dotacje		4.860,0	
▪ świadczenia na rzecz osób fizycznych		9.745,2	
▪ wydatki bieżące jednostek budżetowych		31.127,6	
▪ wydatki majątkowe		18.672,2	(w tym inwestycyjne 100 %)

Wydatki gminy według działów (w tys. złotych):

Ogółem		65.039,6	w tym:
▪ gospodarka mieszkaniowa		1.098,4	
▪ administracja publiczna		4.156,2	
▪ oświata i wychowanie oraz edukacyjna opieka wychowawcza		29.700,1	
▪ ochrona zdrowia		331,9	
▪ pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej		9.447,6	
▪ gospodarka komunalna i ochrona środowiska		3.305,0	
▪ rolnictwo i łowiectwo oraz leśnictwo		1.211,8	
▪ transport i łączność		9.870,6	
▪ bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa		1341,0	
▪ obsługa długu publicznego		626,9	
▪ kultura i ochrona dziedzictwa narodowego		1.152,2	
▪ kultura fizyczna i sport		2.380,5	

Dochody i wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w 2010 r. (w złotych),
Gmina Czarny Dunajec na tle województwa:

	Dochody		Wydatki		Deficyt / nadwyżka
	ogółem	w tym własne	ogółem	w tym inwestycyjne	
Gmina Czarny Dunajec	2809	570	2986	857	177
Województwo małopolskie	3280	1503	3464	736	184

Budżet gminy Czarny Dunajec w przeliczeniu na 1 mieszkańca prezentuje się nieco skromniej aniżeli średni budżet gmin Województwa Małopolskiego. Także wzrost obciążenia publicznego na 1 mieszkańca, balansuje w kwotach bliskich średniej dla województwa. W przypadku udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej liczbie nakładów wartości nieznacznie przewyższają te, które charakteryzują region małopolski. Odstępstwa dotyczą wielkości dochodów własnych (trzykrotnie mniej pozyskuje Gmina Czarny Dunajec w porównaniu ze średnią gminą Małopolski).

Trzeba zaznaczyć, że gmina Czarny Dunajec zajmuje czwarte miejsce pod względem wielkości deficytu budżetowego.

5.3. Uwarunkowania rozwoju działalności gospodarczej

Ogółem na terenie gminy Czarny Dunajec było w 2010 roku 1364 pracujących (w tym kobiety – 842, co stanowi blisko 62% ogółu) co daje 10 % ludności w wieku produkcyjnym (Woj. Małopolskie 31 %, pow. nowotarski 19 %).

Należy jednak pamiętać, iż dane te nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, w tym indywidualnych gospodarstw rolnych. Można sądzić, że znacznie zaburza to realny obraz stanu zatrudnienia w gminie, ponieważ większość podmiotów (szacuje się, że około 85%) to zakłady małe, zatrudniające do 5 osób. Z informacji podanej na oficjalnym portalu Urzędu Gminy Czarny Dunajec wynika, iż pracujących jest 6700 osób.

Wg danych GUS zatrudnienie w sektorze publicznym – 485; w sektorze prywatnym – 506 osób.

Zatrudnienie wg branż:

- w przemyśle i budownictwie	- 457
- w usługach rynkowych	- 131
- w usługach nierynkowych	- 402

Rozbieżności względem danych statystycznych, dotyczą także struktury zatrudnienia w gminie. Opracowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego wskazują na zgoła inną strukturę zatrudnionych aniżeli dane Głównego Urzędu Statystycznego, bo (pominąwszy zatrudnienie w rolnictwie) informują o przewadze (większość względna) pracujących w usługach nierynkowych, podobnie jak w sąsiednich gminach. W gminach Raba Wyżna oraz Nowy Targ grupa ta stanowi bezwzględną większość. Jedynie gminy Kościelisko oraz Biały Dunajec wyróżniają się większością pracujących w usługach rynkowych.

Z informacji podanej na oficjalnym portalu Urzędu Gminy Czarny Dunajec wynika, że 3530 osób (ponad połowa zatrudnionych) pracuje wyłącznie lub głównie w swoim gospodarstwie rolnym, a około 7% w służbie publicznej (np. administracja, edukacja, służba zdrowia, policja). Pozostali tworzą sektor produkcyjno-usługowy (bez wyszczególniania na poszczególne składowe). Wśród czynników powodujących problemy z zatrudnieniem osób tworzących nadwyżkę siły roboczej można wskazać położenie gminy w stosunku do najbliższych aglomeracji miejskich i ośrodków turystycznych, a także nie w pełni wykorzystane walory przyrodnicze gminy.

W rejestrze REGON w 2010 r. zarejestrowanych było 966 podmiotów gospodarki narodowej, w tym:

- 24 sektora publicznego,
- 942 sektora prywatnego.

Forma prawna zarejestrowanych podmiotów:

- spółki handlowe – 14 (w tym 2 z udziałem kapitału zagranicznego)
- spółki cywilne – 40
- spółdzielnie – 2
- fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne – 42
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 805

Podmioty gospodarcze

W strukturze podmiotów gospodarczych (wliczając podmioty budowlane, przemysłowe oraz transportowe i łącznościowe) przeważają firmy przemysłowe, co w tym rejonie województwa jest dość charakterystyczne (tylko gminę Kościelisko cechuje wyższy udział podmiotów transportowych i łącznościowych). W pozostałych gminach sąsiadujących występuje większość firm przemysłowych (w gminach Poronin oraz Jabłonka jest to większość względna, w gminach Szaflary, Nowy Targ, Raba Wyżna – większość bezwzględna).

Liczba podmiotów w sektorach gospodarki (wg danych GUS):

Ogólna liczba podmiotów	966 ,	w tym:
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	63	
- przemysł (w tym górniczy i wydobywczy)	128	
- budownictwo	148	
- handel i naprawy	275	

- działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	40
- transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja	72
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa	27
- obsługa rynku nieruchomości	6
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	38
- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	18
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	22
- edukacja	26
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna	24
- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	23
- pozostała działalność usługowa	49

Po okresie dynamicznego rozwoju sektora prywatnego w okresie transformacji ustrojowej państwa, liczba podmiotów gospodarczych w ostatnich kilkunastu latach systematycznie rośnie (1998 r. – 565; 2003 r. – 745; 2010 r. – 966).

Największymi zakładami w gminie są: PPH „Gamatex” (produkcja odzieży), Zakład Produkcji Odzieży „Mero”, PPH „Baltex” (wyroby z drewna, obuwie skórzane), Scanprodukt S.A. (wyroby z drewna), Zakład Stolarski „Ciszek”, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, Przedsiębiorstwo „Skorupa” (transport międzynarodowy, park maszynowy), Zakład Szwalnicy. Wśród nowopowstałych przedsiębiorstw należy wymienić gospodarstwo rybackie w Czarnym Dunajcu, specjalizujące się w produkcji pstrągów, oferujące również łowisko wędkarskie. Pstrągarnia znajduje się też we Wróblówce. Niektóre podmioty gospodarcze upadają lub są likwidowane. Przykładem w tym względzie może być kamieniołom piaskowców magurskich w Odrowążu.

Duży udział w tworzeniu aktywności gospodarczo-usługowej mają gospodarstwa rolne, które często obok działalności rolniczej prowadzą działalność pozarolniczą. Stanowią one grupę obejmującą 11% wszystkich gospodarstw rolnych. Wśród nich około 40 gospodarstw zajmuje się agroturystyką, reklamując swoje usługi. Trudno natomiast oszacować liczbę gospodarstw oferujących noclegi z pominięciem promocji dla zaprzyjaźnionych osób. Wiele takich gospodarstw prowadzi też drobną działalność rękodzielniczo-produkcyjną; rzemieślniczą, pamiątkarską, handlową lub przetwórczą.

Usługi w gminie pozostają generalnie na poziomie podstawowym (np. handel, różnorodne naprawy, transport). Bardziej specjalistyczne punkty usługowe (np. usługi fotograficzne, pomoc drogowa, ubezpieczenia, ochrona zdrowia) znajdują się prawie wyłącznie w Czarnym Dunajcu. Mieszkańcy gminy oczekują rozwoju usług, głównie rzemiosła usługowego, punktów skupu produktów i punktów zaopatrzenia zaplecza rolniczego.

Biorąc pod uwagę wskaźnik ilości przedsiębiorstw przemysłowych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym gmina Czarny Dunajec charakteryzuje się ilością w przedziale 10,8 – 16,5 osób, podobnie jak gminy Kościelisko, Jabłonka, Szaflary. W korelacji przestrzennej względem innych gmin sąsiednich można zauważyć wyższą wartość powyższego wskaźnika w gminach Poronin, Biały Dunajec, Nowy Targ (21 – 35), a także w gminie Raba Wyżna (16,5 – 21).

5.4. Warunki rozwoju turystyki i rekreacji

Analiza danych statystycznych dotyczących rozwoju ruchu turystycznego w gminie w ostatnich latach nie daje pełnego obrazu, co do realnych tendencji w tym zakresie. Dane te nie uwzględniają bowiem licznie występujących na tym obszarze obiektów noclegowych o najniższym standardzie, gospodarstw agroturystycznych, niektórych kwater prywatnych, czy indywidualnych domków letniskowych. Dlatego ważne są aspekty jakościowej atrakcyjności tych terenów dla potencjalnego turysty.

Gmina Czarny Dunajec jest obszarem zróżnicowanym pod względem ukształtowania geograficznego, o bogatej historii i kulturze. Szczególnie atrakcyjne dla turystów są tereny wzniesień Działów Orawskich, Pogórza

Gubałowskiego, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie oraz elementy dziedzictwa kulturowego: wieś Chochołów z tradycyjnie zachowaną zwartą zabudową zagrodową oraz zabytkowe obiekty architektury sakralnej.

W północnej części gminy wznoszą się szczyty Pasma Orawsko-Podhalańskiego, środkową część zajmuje równina Kotliny Orawsko – Nowotarskiej, zwanej często podhalańską, grzbiety Pogórza Gubałowskiego spotykamy przy południowej granicy gminy.

Dominującą w rzeźbie terenu Kotlinę Orawsko-Nowotarską charakteryzują wybitne walory widokowe (dobry punkt obserwacyjny na pasmo Tatr i Gorców, czy Babią Górę) oraz unikatowe zbiorowiska roślinności torfowiskowej, tworzącej torfowiska wysokie, zwane przez miejscową ludność puściznami. Najbardziej atrakcyjne są Puścizna Wielka (507,5 ha), Rękowiańska, Baligłówka (ponad 200 ha) i Puścizna Mała (100 ha) oraz kilka mniejszych. Można na tym terenie spotkać rzadkie gatunki roślin (rosiczka, storczyk, czy też ewenement na tej wysokości, jakim jest kosodrzewina) i zwierząt: czy to osiadłych, czy wędrujących między Babią Górą a Tatrami. Spadkowa tendencja eksploatacji torfu wsparta działaniami ochronnymi, typu utworzenie w rejonie torfowisk rezerwatu przyrody lub choćby parku krajobrazowego stanowi szansę dla rozwoju ekoturystyki.

Obszar Kotliny Orawsko-Nowotarskiej jest interesujący także ze względu na fakt istnienia w tym miejscu głównego wododziału europejskiego zlewisk Morza Bałtyckiego i Morza Czarnego. Ponadto uregulowany bieg rzeki Czarny Dunajec stwarza warunki do biwakowania i kąpieli zarówno dla mieszkańców Podhala, jak i turystów.

Działy Orawskie tworzą na północy gminy pasmo łagodnych wzniesień, z których najważniejsze są szczyty: Pająków Wierch (935 m n.p.m.), Żeleźnica (912 m n.p.m.), Markówka (827 m n.p.m.), Głowaczów Wierch (758 m n.p.m.), Bucznik (711 m n.p.m.) – wszystkie dostępne z malowniczo położonych miejscowości: Podszkle, Pieklielik, Załuczne, Odrowąż, Pieniążkowice i Dział. Przez niektóre z wymienionych wzniesień, poprowadzono piesze szlaki turystyczne. Najwięcej szlaków prowadzi na Żelaźnicę: niebieski szlak z Pieniążkowic, czerwony z Działu, żółty z Podszkla i Odrowąża (początek ma w Zubrzycy Dolnej, skąd prowadzi przez Groń, Orawkę i Pająków Wierch). Warunki do rozwoju jazdy konnej stwarza Transbeskidzki Szlak Konny (Zawoja – Dział). Ponadto przez obszar Działów Orawskich przechodzą szlaki spacerowe: Podhalański Szlak Papieski oraz część Szlaku im. Ojca Świętego Jana Pawła II, które łączą miejsca, pamiątki i ulubione trasy papieża-Polaka. Stwarza to swego rodzaju namiastkę turystyki pielgrzymkowej. Działy Orawskie ponieważ posiadają dobre nasłonecznienie w ciągu roku nadają się do lokalizowania obiektów wypoczynkowych oraz promowania turystyki pobytowej, np. rodzinnej. Duża część obszaru leśnego pozwala na rozwój turystyki pieszej i rowerowej.

Pasma Gubałowskie znajdujące się w południowej części gminy cechują rozległe wierzchowiny dostępne z wsi Podczerwone, Koniówka, Chochołów, Ciche, Czerwienne, Ratułów. Składają się na nie takie grzbiety jak Ostrysz (1025 m n.p.m.), Bachledówka (949 m n.p.m.), Beskid (906 m n.p.m.), Zadkowski Wierch (884 m n.p.m.), Domański Wierch (753 m n.p.m.), Cyrhlica (896 m n.p.m.). Szczyty Ostrysza i Cyrhlicy obejmuje część czerwonego szlaku imienia Powstania Chochołowskiego prowadzącego z Gubałówki do Chochołowa. Położenie Pogórza Gubałowskiego powyżej dolnej granicy klimatu umiarkowanego, spore deniwelacje oraz ekspozycje stokowe stwarzają warunki do uprawiania na tym terenie sportów i turystyki zimowej, głównie narciarstwa, czy to biegowego, czy zjazdowego.

Wschodnia część gminy w sołectwie Stare Bystre znajduje się na terenie zachodnich krańców Pasa Skałkowego, skąd amator wapiennych skamieniałości jurajskich może wyruszyć do pobliskiego Rezerwatu Skałka Rogoźnicka (w sąsiedniej Gminie Nowy Targ).

Atrakcją przyrodniczą gminy stanowią też niespotykane w większej części Polski obszary lasów świerkowych. Najwięcej z nich występuje na północ od Czarnego Dunajca w paśmie Działów Orawskich, na zachód od wsi oraz częściowo w Paśmie Gubałowskim.

Przyciągającym walorem Gminy Czarny Dunajec mogą być ponadto wody cieplnicowe.

Turystyka wycieczkowa, w odróżnieniu od pobytowej (choć mogąca stanowić jej część) szansę upatruje w licznych skarbach dziedzictwa kulturowego, które wymagają szczególnej ochrony w miejscach, które stanowią żywe elementy struktury osadniczej.

Dotyczy to przede wszystkim figurującej pod patronatem UNESCO zabytkowej drewnianej zabudowy wsi Chochołów z zachowanym układem ruralistycznym tzw. „ulicówki”, ale także innych obiektów i ich wyposażenia. Na terenie gminy mamy do czynienia z dość dużym natężeniem (względem liczby ludności) kościołów o wyjątkowym stylu i historii ze swoistym landmarkiem w postaci Sanktuarium Maryjnego na Bachledowym Wierchu (tzw. *Bachledówka*), zabytkowym kościołem w Chochołowie; zgromadzone są tu także liczne kapliczki i krzyże umiejscowione na granicach pól, czy przy drogach; turysta ma stąd blisko do Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala w Ludźmierzu – to wszystko jest efektem głęboko zakorzenionej wiary katolickiej wśród ludności autochtonicznej. Na terenie gminy można spotkać drewniane dzwonnice słupowe z gontowym dachem w Koniówce, Cichem i Czerwiennem oraz charakterystyczne dworki w Czarnym Dunajcu.

Rozwojowi turystyki może sprzyjać również tradycja lokalna przejawiająca się w regionalnym stroju, muzyce, rzemiośle, rękodzielnictwie, zwyczajach i obrzędach góralskich oraz bliskość i dogodne połączenie komunikacyjne z Tatrami i Zakopanem.

Zarówno walory przyrodnicze, jak i kulturowe zachęcają do realizacji projektu pod nazwą „Historyczno – kulturowo – przyrodniczy szlak wokół Tatr”, którego pierwotna koncepcja zakładała przebieg tras wzdłuż dawnej linii kolejowej Nowy Targ – Czarny Dunajec – Sucha Hora.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego wskazuje także na inne uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji. Podkreśla znaczenie istnienia w niedalekiej odległości od Czarnego Dunajca zabytku etnograficznego, należącego do tzw. zagród „in situ”: Polany Pasterskiej Tatr Polskich w Witowie, ze względu na zachowanie jej wraz z naturalnym otoczeniem. Ponadto określa przebieg szlaków dziedzictwa kulturowego, wśród których trzy z nich przechodzą przez gminę: szlak arch. drewnianej, szlak cerkwi łemkowskich oraz szlak przemysłu wiejskiego (małopolski szlak techniki).

6. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

6.1. Komunikacja

6.1.1. Powiązania zewnętrzne

Gmina Czarny Dunajec położona jest na przecięciu dwóch ciągów komunikacyjnych dróg wojewódzkich prowadzących na kierunku północ- południe (DW 958) oraz wschód zachód (DW 957). Drogi wojewódzkie wraz z powiatowymi zapewniają główne powiązania zewnętrzne gminy:

- w kierunku wschodnim w stronę Nowego Targu oraz wschodniej części województwa: DW 957 oraz DP K1659 i DP K1663,
- w kierunku północnym w stronę północnej części powiatu nowotarskiego i dalej w kierunku centralnej części województwa: DW 957 oraz DP K1664,
- w kierunku zachodnim w stronę zachodnich części powiatu i za pośrednictwem DK 7 w kierunku centralnej części województwa lub na południe na Słowację: DW 957
- w kierunku południowym w stronę powiatu tatrzańskiego oraz Zakopanego: DW 958 oraz DP K1651, DP K1654,

Ponadto droga wojewódzka nr 959 w rejonie miejscowości Chochołów, zapewnia powiązania w kierunku zachodnim ze Słowacją.

System komunikacyjny drogowy uzupełniają drogi gminne zapewniając powiązania o charakterze lokalnym z powiatami i gminami sąsiednimi.

6.1.2. System transportowy

System transportowy Gminy, stanowiąc szkielet obszaru, pełni jedno z najistotniejszych zadań w funkcjonowaniu gminy. System transportowy Gminy opiera się wyłącznie o układ drogowy, z którego wyodrębnić można:

- podsystem drogowej komunikacji indywidualnej, a w nim elementy liniowe (sieć drogowa) oraz punktowe (parking, węzły przesiadkowe, zaplecza techniczne),
- drogowej komunikacji zbiorowej, a w nim elementy liniowe oraz punktowe (dworce, przystanki, punkty przesiadkowe),

Powyższe podsystemy transportu pełnią role:

- usługową - umożliwiając funkcjonowanie obszaru decyduje, o jakości życia mieszkańców i wspomaga realizację celów publicznych (gospodarczych, kulturowych, bytowych),
- rozwojową - udostępniając teren oraz rozwijając podaż usług transportowych decyduje o aktywizacji obszarów,
- elementu kompozycji przestrzennej - elementy systemu transportu mają istotny wpływ na strukturę przestrzenną zagospodarowania.

Sieć wszystkich dróg: wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych spełnia swoją podstawową rolę w zakresie powiązań wewnętrznych na terenie Gminy oraz dostępności siedziby władz samorządowych gminy z obszarów poszczególnych sołectw.

Stan techniczny dróg poszczególnych klas na terenie gminy jest zróżnicowany, niemniej jednak z roku na rok staraniem poszczególnych zarządców ulega stopniowej poprawie.

Przez teren Gminy Czarny Dunajec przebiegają drogi:

- wojewódzkie:
 - nr 957 Białka - Zawoja - Jabłonka - Czarny Dunajec - Nowy Targ (klasy technicznej G)
 - nr 958 Chabówka - Czarny Dunajec - Chochołów - Zakopane (klasy technicznej G)
 - nr 959 Chochołów - granica państwa (klasy technicznej G)
- powiatowe:
 - K1651 Czarny Dunajec – Poronin (klasy technicznej G)
 - K1652 Ciche – Działisz (klasy technicznej L)
 - K1654 Ząb - Ratułów - Ciche – Chochołów (klasy technicznej Z)
 - K1655 Rogoźnik – Ciche (klasy technicznej Z)
 - K1659 Maruszyna - Ludźmierz – Czarny Dunajec (klasy technicznej Z)
 - K1663 Długopole - Pieniążkowice – Piekielnik (klasy technicznej Z)
 - K1664 Harkabuz – Piekielnik (klasy technicznej Z)
 - Podszkle – Podwilk (klasy technicznej L)
- gminne.

W obszarze gminy wielkość ruchu drogowego jest badana na podstawowej sieci drogowej tj. w przekrojach dróg wojewódzkich. Badanie to odbywa się w sposób regularny w ramach Generalnego Pomiaru Ruchu w interwałach 5-cio letnich. Ostatni pomiar odbył się w roku 2010, a wielkość ruchu na poszczególnych odcinkach przedstawia się następująco:

ŚREDNI DOBOWY RUCH W PUNKTACH POMIAROWYCH W 2010 ROKU

Numer punktu pomiarowego	Numer drogi	Odcinek	Pojazdy samochodowe ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
				Motoocykle	Sam. osob. mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
							bez przycz.	z przycz.		
12064	DW 957	JABŁONKA - CZARNY DUNAJEC	4235	51	3567	364	97	114	21	21
12065	DW 957	CZARNY DUNAJEC - NOWY TARG	5307	58	4178	626	228	159	37	21
12067	DW 958	CHABÓWKA - CZARNY DUNAJEC	3872	50	3311	314	120	46	19	12
12068	DW 958	CZARNY DUNAJEC - CHOCHOŁÓW	3716	59	3214	245	71	45	52	30
12071	DW 959	CHOCHOŁÓW - GRANICA PAŃSTWA	1339	54	1184	37	9	11	15	29

(Źródło: ZDW w Krakowie)

Podstawową formą podróżowania z obszaru Gminy do Nowego Targu, Zakopanego oraz innych sąsiednich gmin, jak również w obrębie samej Gminy są usługi autobusowe oraz mikrobusowe.

Oferta przewozowa regularnych przewoźników w komunikacji pasażerskiej obejmuje połączenia w kierunku Nowego Targu, Zakopanego oraz Jabłonki. Wszystkie trasy prowadzone są z wykorzystaniem układu dróg wojewódzkich. Głównym przewoźnikiem w tym systemie są spółki stworzone na bazie PKS.

Uzupełnieniem ich są usługi oferowane przez prywatnych przewoźników zapewniając obsługę autobusową komunikacją zbiorową pozostałych obszarów gminy w zależności od aktualnego zapotrzebowania na przewozy pasażerskie.

6.2. Infrastruktura techniczna

6.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Stan gospodarki wodno-ściekowej gminy na tle powiatu i województwa wg danych statystycznych za rok 2010 przedstawia się następująco:

	Wodociągi		Kanalizacja		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzane w dam ³
	Sieć - km		podłączone budynki		dam ³	w m ³ na 1 mieszkańca	
	wod.	kan.	wod.	kan.			
Gmina Czarny Dunajec	11,0	45,5	586	801	72,3	3,3	59
Powiat nowotarski	432,7	813,1	13397	19010	2246,7	12,1	4058
Województwo małopolskie	17621,9	10008,2	413210	211177	89175,0	27,0	115857

Podstawowym źródłem zaopatrzenia mieszkańców gminy są wody wglębne, infiltracyjne oraz powierzchniowe. Jedynie miejscowość Czarny Dunajec posiada system zbiorowego zaopatrzenia w wodę komunalną siecią wodociągową. Sieć wodociągowa zasilana jest wodą z dwóch ujęć podziemnych.

Na pozostałym obszarze gminy zaopatrzenie w wodę prowadzone jest poprzez grupowe wodociągi wiejskie oraz prywatne studnie kopane.

6.2.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Istniejący obecnie system kanalizacji sanitarnej obejmuje miejscowości: Czarny Dunajec, Koniówka, Podczerwone i Chochołów. System ten wchodzi w skład ustanowionej uchwałą Nr VI/69/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 lutego 2011 r. w sprawie wyznaczenia **aglomeracji Czarny Dunajec** o równoważnej liczbie mieszkańców 14825 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Czarny Dunajec.

Aglomeracja obejmuje miejscowości na terenie gminy Czarny Dunajec: Czarny Dunajec, Podczerwone, Koniówka, Chochołów (powiat nowotarski) i na terenie gminy Kościelisko: Witów, Dzianisz (powiat tatrzański).

Obecnie w aglomeracji Czarny Dunajec na terenie gminy Czarny Dunajec znajduje się 44,215 km sieci kanalizacyjnej obsługującej 3552 mieszkańców oraz 180 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji. Natomiast na terenie gminy Kościelisko znajduje się 10,20 km sieci kanalizacyjnej obsługującej 710 mieszkańców oraz 560 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji. Łącznie na terenie aglomeracji Czarny Dunajec kanalizacja o długości 54,415 km obsługuje 4262 mieszkańców i 740 turystów.

Ścieki wprowadzane do kanalizacji sanitarnej, odprowadzane są na mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 800 m³/dobę w miejscowości Czarny Dunajec a następnie po oczyszczeniu do rzeki Czarny Dunajec.

Dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w obszarze aglomeracji Czarny Dunajec, Wójt Gminy Czarny Dunajec przewiduje wykonanie 15,10 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla podłączenia 2212 mieszkańców gminy i 74 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji z następujących miejscowości: Czarny Dunajec – 9,00 km (1258 mieszkańców i 44 turystów), Podczerwone – 0,40 km (72 mieszkańców i 4 turystów), Koniówka – 0,70 km (168 mieszkańców i 5 turystów), Chochołów – 5,00 km (714 mieszkańców i 21 turystów). Natomiast Wójt Gminy Kościelisko przewiduje wykonanie 48,10 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla podłączenia 2826 mieszkańców gminy i 1277 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji z następujących miejscowości: Witów – 17,90 km (814 mieszkańców i 595 turystów), Dzianisz – 30,20 km (2012 mieszkańców i 682 turystów). Łącznie w ramach aglomeracji Czarny Dunajec koniecznym jest wykonanie 63,20 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla 5038 rzeczywistych mieszkańców aglomeracji nie podłączonych obecnie do sieci kanalizacyjnej oraz 1351 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji.

Na terenie aglomeracji Czarny Dunajec w Gminie Czarny Dunajec i Kościelisko istnieją zakłady przemysłowe, których ładunek zanieczyszczeń odpowiada 3434 RLM.

Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji ustalona została w oparciu o liczbę rzeczywistych mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej 4262 osób, 740 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji korzystających z sieci kanalizacyjnej, 5038 osób przewidzianych do włączenia i 1351 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji przewidzianych do włączenia oraz ładunek zanieczyszczeń odprowadzany z przemysłu 3434 RLM, łącznie wynosi 14825 RLM.

Oprócz aglomeracji Czarny Dunajec ustanowione zostały kolejne dwie aglomeracje, obecnie jeszcze nie posiadające urządzeń kanalizacyjnych:

Aglomeracja Piekienik

o równoważnej liczbie mieszkańców 2720 z planowaną do budowy oczyszczalnią ścieków w miejscowości Piekienik, utworzona uchwałą Nr XLI/665/10 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 lutego 2010 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Czarny Dunajec – Piekienik.

Aglomeracja obejmuje miejscowość Piekienik na terenie gminy Czarny Dunajec.

Obecnie obszar planowanej aglomeracji nie jest wyposażony w zbiorczy system odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Ścieki na analizowanym terenie gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szambach), z których okresowo wywożone są do oczyszczalni ścieków komunalnych w miejscowości Czarny Dunajec.

Dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w obszarze aglomeracji Czarny Dunajec – Piekielnik, Wójt gminy Czarny Dunajec przewiduje budowę 16,535 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla 2301 stałych mieszkańców i 200 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji.

Na terenie aglomeracji jest planowana budowa mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 430 m³/dobę w miejscowości Piekielnik z której ścieki po oczyszczeniu będą odprowadzane do potoku Piekielnik w zlewni rzeki Czarnej Orawy.

Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji ustalona została w oparciu o liczbę rzeczywistych mieszkańców przewidzianych do włączenia 2301 osób, 200 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji oraz ładunek zanieczyszczeń odprowadzany z zakładów przemysłowych, odpowiadający 219 RLM, łącznie wynosi 2720 RLM.

Kanalizacja o długości 16,535 km obsługiwać będzie docelowo 2301 stałych mieszkańców i 200 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji.

Aglomeracja Stare Bystre

o równoważnej liczbie mieszkańców 13 889 z planowaną do budowy oczyszczalnią ścieków w miejscowości Stare Bystre, utworzona uchwałą Nr XL/648/10 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Czarny Dunajec – Stare Bystre.

Aglomeracja obejmuje następujące miejscowości na terenie gminy Czarny Dunajec: Ciche, Czerwienne, Ratułów, Stare Bystre.

Obecnie obszar planowanej aglomeracji Czarny Dunajec – Stare Bystre nie jest wyposażony w zbiorczy system odbioru ścieków komunalnych i nie posiada oczyszczalni ścieków. Ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych tzw. „szamb”, z których transportowane są pojazdami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Czarnym Dunajcu.

Dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w obszarze aglomeracji Czarny Dunajec – Stare Bystre, Wójt Gminy Czarny Dunajec przewiduje budowę 66,59 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla podłączenia 8080 stałych mieszkańców i 985 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji, łącznie 9065 osób. W skład aglomeracji wchodzi cztery miejscowości, w których są projektowane następujące długości sieci kanalizacyjnej do obsługi mieszkańców: Ciche – 25,34 km (3296 osób), Czerwienne – 15,73 km (1668 osób), Ratułów – 8,96 km (2233 osoby), Stare Bystre – 16,56 km (1868 osób). Ponadto na terenie aglomeracji planowana jest budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 1630 m³/dobę w miejscowości Stare Bystre.

Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji Czarny Dunajec – Stare Bystre ustalona została w oparciu o liczbę rzeczywistych mieszkańców przewidzianych do włączenia - 8080 osób, liczbę osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji - 985 osób oraz ładunek zanieczyszczeń odprowadzany z przemysłu, odpowiadający 4824 RLM, łącznie wyniesie 13889 RLM.

6.2.3. Energetyka

Zaopatrzenie w gaz

Zaopatrzenie w gaz ziemny odbywa się w oparciu o gazociąg dn 180 PE średniego ciśnienia zlokalizowany w miejscowości Stare Bystre. Źródłem zasilania jest stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia w Luźmierzu.

Istnieje możliwość dalszej rozbudowy sieci gazowej w związku z przyłączaniem nowych odbiorców.

W dokumentach planistycznych wyznaczona jest rezerwa terenu dla magistrali wysokoprężnej z kierunku od Nowego Targu do Jabłonki.

Elektronenergetyka

Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną na terenie gminy realizowane jest poprzez system sieci napowietrznych średniego napięcia zasilany z głównych punktów zasilania leżących poza obszarem gminy, tj ze stacji elektroenergetycznych 110/SN w Szaflarach, Lasku, Jabłonce i Zakopanem .

Poszczególne odbiorcy zasilani są ze stacji transformatorowych SN/0.4 kV - głównie w wykonaniu napowietrznym. Moce poszczególnych jednostek transformatorowych zawierają się w granicach 50 do 250 kVA.

Układ sieci jak również rozmieszczenie stacji transformatorowych dostosowany jest na ogół do aktualnych potrzeb w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną, przy czym istnieją rejonu wymagające pilnie reelektryfikacji.

Przez teren gminy przebiegają linie energetyczne najwyższych napięć:

- 110 kV jednotorowa relacji Jabłonka – Szaflary,
- 110 kV dwutorowa relacji El. Skawina – Szaflary, Skawina Huta - Szaflary.

Linie te wymagają zachowania stref ochronnych, o których mowa w rozdziale III.4.2.6 Studium.

Zarówno sieci jak i urządzenia zasilające średniego napięcia nie stwarzają zasadniczych ograniczeń w rozwiązaniach urbanistycznych.

Funkcjonujący na terenie gminy system zaopatrzenia w energię elektryczną średniego napięcia dostosowany jest do istniejącego zapotrzebowania, a rozwiązania techniczne są wynikiem zarówno sposobu zagospodarowania jak również ukształtowaniem terenowym System zaopatrzenia w energię elektryczną jest systemem otwartym pozwalającym na jego dalszą rozbudowę w miarę narastania potrzeb w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.

6.3. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami prowadzona jest w oparciu o Plan Gospodarki odpadami na lata 2010-2013 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2014-2017.

7. Możliwości i ograniczenia rozwoju gminy

Biorąc pod uwagę zarówno potencjał tkwiący w wewnętrznych czynnikach charakteryzujących gminę Czarny Dunajec (mocne i słabe strony), jak też uwarunkowania zewnętrzne (szanse i zagrożenia), można określić co w największym stopniu będzie wpływało na rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy.

Główne czynniki warunkujące możliwości lub ograniczenia rozwoju gminy Czarny Dunajec:

1. Położenie geograficzne gminy:
 - w terenach przygranicznych o dogodnym powiązaniu ze Słowacją,
 - w obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych, kulturowych, turystycznych,
 - w Euroregionie „Tatry”, co ułatwia współpracę transgraniczną przedstawicieli szczebla lokalnego i regionalnego oraz partnerów społecznych,
2. Stan użytkowania i zagospodarowania terenów:
 - dominacja terenów rolnych (ok. 60%) i leśnych (ok. 15%),
3. Przeznaczenie terenów w dokumentach planistycznych gminy:
 - skala powierzchniowa terenów przeznaczonych na cele inwestycyjne w planach przewyższa ponad 3-krotnie obecne zainwestowanie (zarówno jeśli chodzi o zabudowę mieszkaniową, jak też usługową)
4. Stan ładu przestrzennego:
 - koncentracja zabudowy w dolinach, zabudowa pasmowa,
 - zabudowa wiejska (zabudowa o charakterze miejskim jedynie w Czarnym Dunajcu),
5. Zasoby i stan środowiska:
 - sprzyjające warunki przyrodnicze i klimatyczne do rozwoju funkcji osadniczej, turystycznej i rolniczej,
 - wysoka wartość przyrodnicza terenów, szczególne walory obszarów torfowisk Orawsko – Nowotarskich, walory krajobrazowe,
 - na obszarze gminy występują tereny górnicze (kruszywa naturalne, torf, geotermia),
 - obecne na terenie gminy korytarze ekologiczne ECONET PL, obszar węzłowy 41M, ostoja przyrody sieci NATURA 2000 ulegają powolnej degradacji,
 - zagrożenia osuwiskowe, zalewowe,

6. Krajobraz kulturowy i dobra kultury:
 - unikalne układy przestrzenne wsi Chochołów, Czarny Dunajec, gdzie wg planu zagospodarowania przestrzennego województwa proponowane jest utworzenie parków kulturowych,
 - mieszanie wpływów kulturowych Orawy i Podhala,
 - wartość zabytkowa i mentalna architektury sakralnej (w tym popularnego na tym terenie sanktuarium Bachledówka), kapliczek i krzyży przydrożnych,
 - inne budynki o cechach zabytkowych znajdujące się w ewidencji zabytków,
 - kultywowanie zwyczajów i obrzędów mimo braku przeznaczonej na to osobnej infrastruktury,
 - kultura krzewiona przez tradycyjne wyroby rękodzielnicze,
7. Warunki i jakość życia mieszkańców:
 - (demografia) nieznacznie bardziej odporna na zjawiska charakteryzujące zmiany w kraju od standardowych wskaźników (spadek urodzeń, starzenie się społeczeństwa, ruchy migracyjne),
 - dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa, służby zdrowia, służby pożarnej, sportowa,
 - obniżona wartość warunków bytowych w oparciu o zasoby mieszkaniowe w stosunku do średniej powiatu i województwa,
8. Uwarunkowania rozwoju gospodarczego:
 - skomplikowana sytuacja własnościowa,
 - deficyt budżetowy gminy,
 - dominacja niewielkich podmiotów gospodarczych bez konkretnej przewagi w jakiejś ściśle określonej dziedzinie,
9. Turystyka:
 - baza wypadowa do okolicznych „perełek” Podhala, Tatr, Beskidów,
 - potencjał dla turystyki rodzinnej (kulturowy i przyrodniczy),
 - wody geotermalne jako potencjał do stworzenia atrakcji turystycznej,
10. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej:
 - konieczność podniesienia parametrów technicznych dróg, zwłaszcza wojewódzkich,
 - niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna w gminie,
 - słabo rozwinięta sieć gazociągu,
 - potrzeby w zakresie rozwoju sieci wodociągowej,
11. Uwarunkowania polityki przestrzennej:
 - polityka organów i instytucji opiniujących i uzgadniających projekt zmiany studium,
 - polityka przestrzenna średniej zarządzenia województwa (najważniejsze założenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego):
 - odbudowa linii kolejowej Nowy Targ – Sucha Hora (*kolizja względem innych inwestycji*),
 - ochrona środowiska przyrodniczego w rejonie torfowisk Orawsko-Nowotarskich (powołanie rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych), ochrona georóżnorodności,
 - objęcie ochroną zabudowy zagrodowej w Chochołowie (zakwalifikowanie do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury i Nauki UNESCO może przyczynić się do powstania zagrożenia związanego ze zmianą charakteru zabudowy na skutek zwiększenia restrykcji odnośnie zamieszkiwania budynków – utrata „żywego” charakteru zabudowy),
 - niedotrzymywanie zadań z zakresu poprawy parametrów technicznych dróg,
 - polityka przestrzenna średniej krajowej (bariery legislacyjne),
 - polityka przestrzenna średniej kontynentalnej (ograniczenia związane z umocowaniem prawnym UE: tzw. Dyrektywą Ptasia oraz Dyrektywą Siedliskową na terenie Torfowisk Orawsko-Nowotarskich).

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA I POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

1. Misja i strategiczne cele rozwoju Gminy

Strategia Rozwoju Gminy Czarny Dunajec na lata 2007 – 2013 tak określa misję gminy:

Gmina Czarny Dunajec gminą:
przyjazną, w pełni wykorzystującą swój turystyczny potencjał poprzez połączenie atrakcji przyrodniczych z bogactwem regionalnych tradycji, dbającą o rozwój zrównoważony i stwarzającą warunki dla aktywności swoich mieszkańców.

Główne cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju ujęto w układzie trzech obszarów priorytetowych:

- 1) Aktywność gospodarcza i inwestycyjna,
- 2) Jakość życia i aktywność mieszkańców,
- 3) Turystyka i dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe.

W wymienionych obszarach wyodrębnione zostały cele strategiczne i cele operacyjne. W ramach poszczególnych celów wskazano najważniejsze zadania i przedsięwzięcia, w tym związane z gospodarką przestrzenną.

1.1. Aktywność gospodarcza i inwestycyjna

Tworzenie warunków dla wzrostu lokalnej przedsiębiorczości:

- Rozwój indywidualnej przedsiębiorczości;
- Tworzenie stref aktywności gospodarczej na terenie gminy Czarny Dunajec:
 - rezerwowanie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy terenów atrakcyjnych gospodarczo pod inwestycje – np. tereny pod inwestycje turystyczne,
 - poprawa dostępności komunikacyjnej stref aktywności gospodarczej;
- Rozwój zrównoważonego rolnictwa górskiego, w tym rolnictwa ekologicznego oraz regionalnego przetwórstwa rolno-spożywczego:
 - wspieranie działań zmierzających do poprawy struktury obszarowej zainteresowanych gospodarstw (upowszechnienie dzierżaw i scalenia ziemi rolniczej), poprawy rozłogu ziemi, wielkości pól i legalizacji statusu władania ziemią rolniczą;
- Promocja gospodarcza gminy Czarny Dunajec w ramach powiatu nowotarskiego.

Rozwój infrastruktury technicznej zwiększającej atrakcyjność inwestycyjną gminy Czarny Dunajec:

- Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego na terenie gminy:
 - przebudowa i rozwój gminnych ciągów komunikacyjnych – opracowanie gminnego programu rozbudowy i bieżącej modernizacji układu komunikacyjnego,
 - Współpraca z samorządem powiatu nowotarskiego i innymi zarządcami dróg w zakresie poprawy standardu dróg i ciągów pieszych na terenie gminy,
 - poprawa dostępności komunikacyjnej terenów zagospodarowania inwestycyjnego i turystycznego, w tym budowa parkingów i organizacja systemów transportu zbiorowego oraz mieszanego,
 - budowa dróg obwodnicowych dla miejscowości Czarny Dunajec i Chochołów w granicach sołectw,
 - podniesienie znaczenia Czarnego Dunajca jako ośrodka handlowego i turystycznego w strefie przygranicznej poprzez budowę miejsc parkingowych,
- Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów wsi:
 - opracowanie Planów Odnowy Miejscowości dla sołectw z terenu gminy,
 - realizacja projektów w ramach Planów Odnowy Miejscowości w centrach wsi na terenie gminy,
 - rewitalizacja Rynku w Czarnym Dunajcu,
- Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, ochrony środowiska i energii odnawialnej:
 - rozwój infrastruktury wodociągowej,
 - budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Czarny Dunajec,

- propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach trudnodostępnych,
- propagowanie i wdrażanie konkretnych działań w zakresie odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem energii geotermalnej, solarnej, biopaliw, biomasy, itp.,
- dalsze usprawnianie gospodarki odpadami,
- Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.

Zwiększenie elastyczności lokalnego rynku pracy:

- Propagowanie systemu kształcenia zawodowego oraz przekwalifikowania osób bezrobotnych, zagrożonych utratą pracy i poszukujących pracy,
- Promowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców gminy.

1.2. Jakość życia i aktywność mieszkańców

Wzrost jakości życia mieszkańców gminy Czarny Dunajec:

- Wzrost świadomości społecznej i obywatelskiej oraz rozwój dostępnej oferty edukacyjnej:
 - budowa i modernizacja obiektów sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych,
 - rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych na terenie gminy,
 - budowa publicznych punktów dostępu do Internetu,
- Rozwój współpracy z partnerami (społecznymi, gospodarczymi, samorządowymi, zagranicznymi).

1.3. Turystyka i dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe

Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Czarny Dunajec:

- Rozwój infrastruktury turystycznej:
 - rozwój bazy gastronomicznej na terenie gminy,
 - rozwój funkcji wypoczynkowo-leczniczych gminy w oparciu o torfowiska wysokie,
 - turystyczne i gospodarcze wykorzystanie potencjału wód geotermalnych występujących na terenie gminy (np. poprzez budowę aquaparku);
- Uatrakcyjnienie i zintegrowanie oferty turystycznej gminy:
 - rozwój oferty dla zainteresowanych oglądaniem życia ptaków,
 - jednolite oznakowanie tras turystycznych i atrakcji turystycznych gminy,
 - rozwój wędkarstwa nad rzeką Czarny Dunajec,
 - rozwój terenów rekreacyjnych nad rzeką Czarny Dunajec,
 - rozwój oferty turystycznej poprzez organizację spływów kajakowych rzeką Czarny Dunajec,
 - wytyczenie narciarskich tras biegowych,
 - bieżące utrzymywanie szlaków turystycznych, w tym ścieżki przyrodniczej,
 - wyznaczenie nowych szlaków turystycznych, przyrodniczych, dydaktycznych, w tym szlaków zintegrowanych z gminami sąsiednimi (pieszych, rowerowych, konnych),
 - włączenie się w system szlaków turystycznych prowadzących dookoła Tatr,
 - rozwijanie transportu z wykorzystaniem zaprzęgów konnych,
 - wykorzystanie rolnictwa do funkcji turystycznej i agroturystycznej (odbudowa pasterstwa),
 - podtrzymywanie tradycji Czarnego Dunajca jako miejsca handlu suknem (np. poprzez organizację jarmarków),
 - zorganizowanie muzeum (galerii, izby regionalnej) wyrobów z płótna, sukna, narzędzi tkackich i innych,
 - przygotowanie oferty turystyczno-edukacyjno-szkoleniowej na terenie torfowisk poprzez m.in. stworzenie muzeum, zaplecza konferencyjnego,
 - modernizacja kolejki na obszarze Torfowiska Puścizna Wielka i przystosowanie jej do celów turystycznych,
- Promocja turystyczna gminy Czarny Dunajec:
 - promocja rękodzieła góralskiego oraz utworzenie punktu sprzedaży produktów regionalnych,
 - uczestnictwo w targach turystycznych,
 - utworzenie punktu informacji turystycznej na terenie gminy,

- Dbałość o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
 - poprawa dostępności turystycznej zabytków na terenie gminy,
 - opracowanie koncepcji rozwoju i zagospodarowania turystycznego miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie w gminie np. Chochołowa, torfowisk Orawsko-Nowotarskich, i innych,
 - opracowanie i realizacja programu aktywnej ochrony torfowisk (obejmujący inwentaryzację, przeprowadzanie badań i konsultacji),
 - wykonanie dojazdów przeciwpożarowych do torfowisk.

2. Kierunki aktywizacji gospodarczej

2.1. Rolnictwo i leśnictwo

Specyfika terenu gminy wynikająca z warunków środowiska górskiego oraz rozdrobnienia gospodarstw rolnych wymaga aktywności władz gminy oraz władz regionalnych. W kontekście uwarunkowań gminy Czarny Dunajec, główne kierunki działań w sferze produkcji rolnej powinny być nastawione na:

- rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym tradycyjnego kierunku hodowlanego, który pozwoli na uzyskanie najwyższej jakości produktów rolnych,
- modernizację podstawowych kierunków produkcji w dostosowaniu do wymogów rynkowych i prawnych,
- rozwój produkcji towarowej,
- konsolidację działań gospodarstw rolnych – budowa systemu obsługi gospodarki rolnej,
- rozwój urządzeń obsługi rolnictwa i przetwórstwa rolnego, wykorzystującego lokalne surowce i tradycje.

Głównym kierunkiem polityki przestrzennej w dziedzinie gospodarki leśnej powinno być wielofunkcyjne, zrównoważone działanie uwzględniające:

- zachowanie lasów i ich korzystnego wpływu na warunki życia ludzi i równowagę przyrodniczą,
- ochronę różnorodności biologicznej środowiska leśnego,
- szczególną ochronę lasów spełniających funkcje glebo- i wodochronne,
- racjonalną produkcję drewna i innych produktów.

Kierunkom tym powinny towarzyszyć następujące działania:

- powiększanie zasobów leśnych gminy,
- rozwój funkcji ochronnych lasów,
- dostosowywanie struktury gatunkowej drzewostanów do warunków siedliskowych,
- poprawa jakości zasobów leśnych.

2.2. Produkcja i usługi

Zmieniające się realia społeczno-gospodarcze powodują przemiany w strukturze źródeł utrzymania mieszkańców. Procesy te dotyczą także terenów wiejskich, o długich tradycjach rolniczych, gdzie poszukuje się alternatywnych źródeł utrzymania. Wymusza to konieczność stopniowego odchodzenia ludności od rolniczych źródeł utrzymania i czerpania dochodów poza produkcją rolną.

Na potencjalne, alternatywne źródła dochodu na wsi składają się:

- prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej,
- praca najemna,
- agroturystyka,
- źródła niezarobkowe (renty, emerytury, zasiłki).

W gospodarstwach rolnych częstym zjawiskiem jest dwuzawodowość: praca najemna lub pozarolnicza działalność gospodarcza stanowią uzupełnienie bądź główne źródło dochodów. Do najbardziej rozpowszechnionych sekcji należą: handel, usługi (w tym transportowe), budownictwo. Stopniowo rozwija się agroturystyka.

Podjęcie lub rozwój dodatkowej, obok rolnictwa, działalności wykorzystującej istniejące zasoby gospodarstwa i regionu oraz uwzględniającej potrzeby rynku, stwarzać będzie warunki do rozwoju wielofunkcyjnych i trwałych ekonomicznie gospodarstw. Projekty te dotyczyć mogą m. in.:

- agroturystyki,
- usług związanych z agroturystyką i wypoczynkiem,
- usług na rzecz rolnictwa i gospodarki leśnej,
- prowadzenie na małą skalę przetwórstwa,
- sprzedaży bezpośredniej produktów pochodzących w większości z własnego gospodarstwa,
- działalności związanej z wytwarzaniem materiałów energetycznych z biomasy,
- rzemiosła i rękodzielnictwa,
- drobnych usług na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich.

2.3. Turystyka

Turystyka z uwagi na ogromny potencjał zasobów gminy będzie stanowiła jedną z podstawowych funkcji gospodarczych, przynoszącą dochody, dającą miejsca pracy i rynek zbytu dla produktów miejscowych, w tym rolniczych.

„Raport o stanie społeczno-gospodarczym gminy Czarny Dunajec” uznaje, że oferta turystyczna gminy powinna przyciągać klientów poszukujących spokojnego pobytu w niezbyt dużej odległości od strefy wysokogórskiej. Jednocześnie wskazuje, by zapewnić im dostęp do niezbyt trudnych tras narciarskich, obiektów wodnych czy jazdy konnej oraz wypromować naturalne bogactwa gminy – wody cieplicowe.

Działania w zakresie rozwoju turystyki powinny obejmować:

- realizację infrastruktury turystycznej w obrębie układów osiedleńczych i w wyznaczonych obszarach,
- realizację infrastruktury sportowej – tras pieszych, narciarskich, rowerowych i konnych, boisk sportowych, kąpielisk, ośrodków rekreacji narciarskiej; inwestycją o ponadlokalnym znaczeniu jest opracowany z inicjatywy Euroregionu Tatry, przy aktywnym udziale zainteresowanych gmin „Historyczno-kulturowo-przyrodniczy szlak dookoła Tatr, obejmujący trasy piesze, rowerowe, narciarskie, edukacyjne, konne,
- wykorzystanie zasobów wód geotermalnych dla rekreacji, rozwijanie inicjatyw typu „Witowskie Cieplice”,
- adaptację istniejących zasobów dla celów turystyki,
- ochroną przed zabudową najwartościowszych terenów, stanowiących o atrakcyjności gminy,
- wykorzystanie atutów regionalizmu i tożsamości kulturowej przez ochronę cech charakterystycznych zabudowy i układów osadniczych.

Odrębnym kierunkiem aktywizacji gminy może być wykorzystanie potencjału zasobów torfowiskowych, stanowiących podstawę dla rozwoju funkcji uzdrowiskowej. Badania w tym zakresie zostały rozpoczęte i mogą w przyszłości doprowadzić do nadania części obszaru gminy statusu uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej, z wyznaczonymi strefami ochrony uzdrowiskowej.

3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

3.1. Założenia polityki zrównoważonego rozwoju gminy

Kierunki przekształceń w zagospodarowaniu przestrzennym powinny być zorientowane na:

- zrównoważony rozwój gminy, uwzględniający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, ochronę krajobrazu otwartego i osadniczego, właściwe kształtowanie formy architektonicznej obiektów, ochronę zasobów kulturowych,
- gospodarkę rolno-hodowlaną, z możliwością prowadzenia gospodarstw agroturystycznych,
- poprawę jakości życia poprzez podnoszenie standardów technicznych i architektonicznych istniejącego zainwestowania, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej w tym usług publicznych i usług bytowych,

- aktywizację gospodarczą gminy, zwłaszcza w strefach predysponowanych dla koncentrowania tych funkcji, ukierunkowaną na: usługi, drobna wytwórczość, przetwórstwo rolno-spożywcze,
- zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych wynikających z potrzeb mieszkańców, popytu zewnętrznego jak i z polityki społecznej samorządu, jako kontynuacja rozwoju istniejących jednostek osadniczych,
- rozwój funkcji turystycznej poprzez propagowanie i udostępnianie obszarów o znacznych walorach turystycznych oraz wzbogacanie oferty turystycznej: wypoczynek i rekreacja w oparciu o wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe – budowa infrastruktury turystycznej: trasy i ośrodki narciarskie, urządzenia rekreacyjno-sportowe, szlaki, parkingi, miejsca noclegowe, gastronomia, agroturystyka.

Jako podstawową metodę zmierzającą do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju obszaru gminy, przyjęto ustalenie zasad zagospodarowania terenów poprzez określenie polityki w dziedzinie kształtowania przestrzeni i ochrony środowiska.

Przyjęto następujące główne kryteria wydzielenia obszarów zróżnicowanej polityki przestrzennej:

- cechy i wartości środowiska przyrodniczego;
- istniejący sposób zagospodarowania i użytkowania;
- optymalne ze względów przyrodniczych sposoby zagospodarowania;
- zarysowujące się kierunki przemian sposobów użytkowania, wynikające z aktualnych procesów społeczno-gospodarczych zachodzących na terenie gminy;
- przeznaczenie terenów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- inne uwarunkowania zagospodarowania obszaru - w tym wynikające ze sposobu rozpatrzenia przez władze samorządowe licznych wniosków do studium zgłoszonych przez mieszkańców.

W uwzględnieniu kryteriów opisanych powyżej określono dyspozycje przestrzenne dla różnych sposobów i form zagospodarowania, wyróżniając dwie zasadnicze grupy terenów:

- tereny rozwoju inwestycyjnego gminy,
- tereny otwarte, w tym wyłączone z zabudowy.

Wśród wymienionych wyżej grup wskazano tereny o określonych predyspozycjach funkcjonalnych, według charakterystyki zamieszczonej poniżej. Zasięgi poszczególnych terenów określono w ujęciu syntetycznym, stosownie do skali i charakteru studium.

Określone zasady zagospodarowania wyodrębnionych terenów stanowią wytyczne kierunkowe dla ich przyszłego zagospodarowania; wytyczne te mogą być w uzasadnionych przypadkach lokalnie modyfikowane w sporządzanych z ich uwzględnieniem miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Zakres modyfikacji może wynikać ze szczegółowo rozpoznanych uwarunkowań przestrzennych, jak np. istniejący stan zagospodarowania, stan prawny terenów, wydane decyzje administracyjne, dotychczasowe regulacje planistyczne (obowiązujące dotychczas plany miejscowe a także ich uzgodnione projekty).

Jako generalną zasadę przy sporządzaniu przyszłych planów miejscowych (lub zmian planów) należy przyjąć dostosowanie skali rozwoju inwestycyjnego do faktycznych potrzeb. Obszary możliwego rozwoju inwestycyjnego wskazane w studium należy traktować jako maksymalne zasięgi przyszłego zainwestowania. Ponieważ skala wyznaczonych terenów stanowi rezerwę wystarczającą na wiele lat, tereny te powinny być uruchamiane sukcesywnie, stosownie do realnych możliwości ich kompleksowego zainwestowania. Kryterium rozstrzygającym o możliwościach uruchomienia nowych terenów pod zabudowę powinna być możliwość ich uzbrojenia przez gminę przy perspektywie ich racjonalnej zabudowy.

3.2. Zasady zagospodarowania terenów rozwoju inwestycyjnego gminy

Do grupy terenów rozwoju inwestycyjnego gminy zaliczono tereny, które:

- 1) ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy zostały wcześniej przeznaczone na cele inwestycyjne,
- 2) stanowią potencjalne zasoby rozwojowe, do uruchomienia w przyszłości, po dokonaniu zmiany przeznaczenia w planach zagospodarowania przestrzennego.

W studium wyróżniono kategorie terenów tej grupy, o dominujących funkcjach (cechach):

- 1) tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (MU1, MU2, MNT, MNZ, UCM),
- 2) tereny usługowe i produkcyjne (UP, UC, UC1, P, P1),
- 3) tereny turystyki, rekreacji i sportu (UT),
- 4) tereny eksploatacji powierzchniowej (PE),

- 5) tereny urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (EO, UT/EO),
- 6) tereny cmentarzy (ZC),
- 7) tereny infrastruktury technicznej i obsługi komunikacji (W, K, KS).

Uwaga: w przypadkach terenów o małej powierzchni oznaczenie literowe na rysunku studium może być pominięte; rodzaj terenu identyfikuje się wówczas poprzez oznaczenie graficzne terenu, zgodnie z legendą.

Zagospodarowanie wymienionych powyżej terenów powinno stanowić kontynuację dotychczasowych ustaleń określonych w dokumentach planistycznych gminy, przy czym ewentualne zmiany dyspozycji przestrzennych powinny uwzględniać:

- dążenie do segregacji funkcji mieszkaniowych i gospodarczych, mające na celu poprawę komfortu zamieszkania,
- ograniczanie rodzajów działalności mogącej powodować uciążliwości i pogarszanie standardów mieszkaniowych,
- ograniczanie podnoszenia dopuszczalnej intensywności wykorzystania terenu ponad dotychczasowe standardy, o ile nie istnieją ku temu wyraźne przesłanki.

Ewentualna aktywizacja obszarów, które stanowią mogą przyszłe zasoby terenów inwestycyjnych, będzie wymagała opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wraz z dokonaniem zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Zasięgi zainwestowania wskazane w studium mogą w uzasadnionych przypadkach podlegać niewielkim korektom. Ustalenia planów powinny zapobiegać występowaniu niepożądanych efektów przestrzennych i ekonomicznych, wynikających z rozpraszania zabudowy, zwłaszcza w terenach nie wyposażonych w infrastrukturę techniczną.

W granicach zasięgu wód 1%, stanowiących obszary szczególnego zagrożenia powodzią, Studium nie wskazuje nowych terenów zabudowy, utrzymując tereny wskazane w dotychczasowych planach miejscowych. Dyspozycje studium dotyczące zabudowy w tych obszarach winny być traktowane jako wskazania warunkowe, wymagające szczegółowego rozpoznania przy sporządzaniu przyszłych planów miejscowych, z uwzględnieniem przepisów odrębnych, ustalających zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia.

Szczególnej ochronie podlegają wszystkie ciek i urządzenia melioracji wodnych, które z uwagi na niewielką ich powierzchnię nie zostały włączone do wyznaczonych w studium *terenów wód powierzchniowych* WS. Sposób zagospodarowania terenów w ich otoczeniu winien uwzględniać zasady (w tym zwłaszcza ograniczenia i zakazy) wynikające z przepisów dotyczących ochrony wód, w szczególności z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.). W zagospodarowaniu należy uwzględnić zwłaszcza zapewnienie możliwości wykonywania zadań z zakresu utrzymania wód (w tym zapewnienie dostępu do wód) oraz ochrony przeciwpowodziowej.

W terenach inwestycyjnych dopuszcza się lokalizację niewyznaczonych na rysunku studium obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej służących potrzebom lokalnym, w tym urządzeń przeciwpożarowych, gospodarki wodnej, urządzeń komunikacji (realizowanych jako drogi publiczne, drogi wewnętrzne lub jako dojazdy prywatne), ciągów pieszych, wydzielonych zespołów parkingowych, zieleni urządzonej, placów zabaw oraz innych form zagospodarowania stanowiących typowe elementy wiejskich struktur osadniczych. **Dopuszcza się również realizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, o mocy nie przekraczającej 100 kW.**

Działania inwestycyjne powinny być prowadzone z uwzględnieniem parametrów i wskaźników urbanistycznych, które w ujęciu kierunkowym określa studium, zaś szczegółowe regulacje zawierają plany miejscowe. Dotyczy to również formy architektonicznej obiektów budowlanych. Ustalenia planów miejscowych powinny uwzględniać i chronić cechy tradycyjnej zabudowy regionu Podhala i Orawy, w dostosowaniu do szczególnych uwarunkowań miejscowych, jak np. zwarta zabudowa o charakterze miejskim Czarnego Dunajca, czy zabudowa Chochołowa. W miejscach o wyraźnie ukształtowanej strukturze zabudowy ustalenia planów powinny być ukierunkowane na kontynuację i utrzymanie dotychczasowego układu, formy i skali zabudowy. Podstawową cechą, która powinna być stosowana w nowej zabudowie jest tradycyjna forma dachów stromych; odstępstwa w tym zakresie mogą być dopuszczone w planach miejscowych jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Jako zalecenia dla planów miejscowych wskazuje się poniższe wytyczne dotyczące skali nowej zabudowy:

- wysokość budynków w zabudowie mieszkaniowej, zagrodowej, mieszkaniowo-usługowej – do 11,0 metrów;
- wysokość budynków zabudowie usługowej (budynki użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego) – do 13,0 metrów.

Maksymalne wysokości zabudowy należy w ustaleniach planów dostosować do lokalnych uwarunkowań; np. w terenach otwartych o silnej ekspozycji krajobrazowej wysokość zabudowy powinna być obniżona.

3.2.1. Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (UCM, MU1, MU2, MNT, MNZ)

Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej tworzą podstawową strukturę osadniczą gminy, w obrębie historycznie wykształconych jednostek osadniczych, a także na obszarach dalszego ich rozwoju, wyznaczonych dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz w niniejszym studium. Tereny obejmują zabudowę zagrodową, zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz zabudowę usługową o różnorodnym profilu. Zakres działalności usługowej w terenach zabudowy mieszkaniowo-usługowej może obejmować usługi o charakterze publicznym (z zakresu edukacji, zdrowia, kultury, kultu religijnego, administracji, bezpieczeństwa publicznego, itp.) jak i komercyjnym (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe itp.); szczególną rolę pełnią usługi z zakresu turystyki (gospodarstwa agroturystyczne, ośrodki, hotele, motele, pensjonaty itp.). W ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego warunki i zasady prowadzenia działalności gospodarczej powinny być dostosowane do specyfiki miejsca. Z uwagi na potrzebę kształtowania właściwych warunków środowiskowych, w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej mogą być wyodrębniane rejonory o funkcji wyłącznie mieszkaniowej (ewentualnie z dopuszczeniem usług podstawowych dla potrzeb mieszkańców, czy rekreacji i turystyki – zwłaszcza w terenach MNT), a także rejonory koncentrujące działalność gospodarczą (usługową, rzemieślniczą, produkcyjną), przy możliwym wyłączeniu funkcji mieszkaniowej.

Wobec zróżnicowanej struktury i charakteru występujących na obszarze gminy układów zabudowy, w obrębie grupy terenów mieszkaniowo-usługowych wyróżniono kategorie terenów:

- **tereny UCM:**

Tereny wyznaczone w centrum układu urbanistycznego Czarnego Dunajca, obejmujące zespół zwartej zabudowy rynku z najbliższym jego otoczeniem. Z uwagi na zdefiniowany układ przestrzenny kierunki zagospodarowania powinny zmierzać do ochrony pozytywnych cech układu zabudowy oraz jego porządkowania, przy utrzymaniu skali i charakteru zabudowy oraz z uwzględnieniem wymogów ochrony konserwatorskiej. Pod względem funkcjonalnym tereny powinny łączyć funkcję mieszkaniową z usługami o profilu właściwym dla centrum ośrodka gminnego (usługi publiczne, komercyjne, zalecane wykorzystanie parterów budynków dla usług).

Ze względu na zwarty charakter istniejącej zabudowy wymagania w zakresie wielkości działek budowlanych, powierzchni zabudowy, jej gabarytów oraz intensywności zabudowy - powinny być określone w planie miejscowym stosownie do szczegółowo rozpoznanego stanu zainwestowania, z dążeniem do ukształtowania harmonijnego układu zabudowy rynku i ulic.

- **tereny MU1:**

Tereny te obejmują zespoły ukształtowanej historycznie zabudowy zwartej Czarnego Dunajca, Podczerwonego, Koniówki.

W kierunkach zagospodarowania należy zakładać utrzymanie stanu istniejącego z ochroną i konserwacją obiektów o wartościach zabytkowych, a także uzupełnienia i przekształcenia zabudowy.

Wskaźniki określające stopień intensywności wykorzystania terenu (powierzchnia zabudowy, powierzchnia terenu biologicznie czynnego) powinny być ustalane w planach miejscowych stosownie do występującego lokalnie charakteru zabudowy. Pożądane wielkości w przypadku nowych inwestycji to:

- w zabudowie mieszkaniowej:
 - powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 50 % powierzchni terenu inwestycji,
 - powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 30 % powierzchni terenu inwestycji,
- w zabudowie usługowej:
 - powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 50 % powierzchni terenu inwestycji,
 - powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 30 % powierzchni terenu inwestycji.

- **tereny MU2:**

Obejmują zasadniczą strukturę osadniczą gminy - zespoły terenów inwestycyjnych występujących na obszarze całej gminy, o zróżnicowanych warunkach, obejmujące historycznie ukształtowane jednostki osadnicze, a także tereny położone poza obszarami zwartych układów wsi, przysiółki i tereny wolne od zabudowy; są to obszary o przeznaczeniu inwestycyjnym ustalonym w obowiązujących planach miejscowych oraz perspektywiczne tereny rozwoju inwestycyjnego wskazane w studium. Niekiedy obejmują obszary o specyficznych uwarunkowaniach, związanych z ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Lokalizowana w tych terenach zabudowa powinna być kształtowana w sposób zróżnicowany, stosownie do istniejącego zainwestowania i położenia względem układu urbanistycznego miejscowości. Wskaźniki określające stopień intensywności wykorzystania terenu powinny być ustalane na poziomie:

- w zabudowie mieszkaniowej:
 - powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 40 % powierzchni terenu inwestycji,
 - powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 40 % powierzchni terenu inwestycji,
- w zabudowie usługowej:
 - powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 50 % powierzchni terenu inwestycji,
 - powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 30 % powierzchni terenu inwestycji.

- **tereny MNT:**

Z uwagi na położenie tereny te są predysponowane dla rekreacji i funkcji turystycznych, zatem oprócz funkcji mieszkaniowej przewiduje się w nich lokalizację obiektów turystyczno-rekreacyjnych, gospodarstw agroturystycznych, zabudowy rekreacji indywidualnej. Lokalizacja innych usług, zwłaszcza komercyjnych, powinna być ograniczona lub całkowicie wykluczona. Wskaźniki określające stopień intensywności wykorzystania terenu powinny być ustalane w planach miejscowych na poziomie:

- powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 30 % powierzchni terenu inwestycji,
- powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 50 % powierzchni terenu inwestycji.

- **tereny MNZ:**

Tereny wyznaczone w obrębie zabytkowej zabudowy Chochółowa, podlegającej ścisłej ochronie konserwatorskiej. Przeznaczone są dla zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej wraz z urządzeniami związanymi z jej obsługą i zielenią przydomową oraz wyodrębnionymi usługami nieuciążliwymi.

Z uwagi na wybitną wartość kulturową terenu wszelkie działania inwestycyjne winny zmierzać do zachowania substancji zabytkowej oraz układu i charakteru zabudowy.

Wszelkie działania dotyczące przebudowy, rozbudowy, modernizacji lub zmiany funkcji obiektów istniejących, w szczególności wpisanych do rejestru zabytków, oraz lokalizacji nowych obiektów budowlanych winny być dokonywane w uzgodnieniu i na warunkach określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie.

Dla wszystkich w/w terenów (UCM, MU1, MU2, MNT, MNZ) ustala się ponadto:

W przypadkach inwestycji w obrębie terenów zainwestowanych (przebudowa, rozbudowa, a także uzupełnienia istniejących zespołów zabudowy) wskaźniki określone powyżej powinny, w ustaleniach planów miejscowych, być dostosowane do występujących uwarunkowań, z uwzględnieniem istniejącego stanu zagospodarowania terenu inwestycji i terenów przyległych. Dopuszcza się też lokalne odstępstwa od ustalonych wielkości.

Zalecana powierzchnia działki w zabudowie jednorodzinnej w nowo wyznaczanych terenach zabudowy – nie mniej niż 1000 m² w zabudowie jednorodzinnej i 1500 m² w zabudowie zagrodowej.

Nie przewiduje się wprowadzania intensywnych form zabudowy, w szczególności budownictwa wielorodzinnego jak również zabudowy jednorodzinnej w układzie szeregowym. Zabudowę w układzie zwartym dopuszcza się wyłącznie jako kontynuację istniejących zespołów o takim charakterze. Powyższe wielkości nie powinny być rozumiane jako minimalne wielkości nieruchomości powstających w wyniku podziału (gdyż rozdrobniony układ własnościowy Podhala często uniemożliwia uzyskanie takich wielkości), lecz jako minimalna wielkość terenu inwestycji.

Zabudowa mieszkaniowa i usługowa powinna być wyposażona w miejsca postojowe w obrębie działek, w ilości zaspokajającej faktyczne potrzeby; wskaźniki ilości miejsc postojowych określa się jako:

- w zabudowie jednorodzinnej – 2 miejsca postojowe lub garażowe łącznie na 1 działkę,
- w zabudowie zagrodowej – 3 miejsca postojowe lub garażowe łącznie na 1 działkę,
- dla obiektów usługowych – 3 m.p./100 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo 4 m.p./10 zatrudnionych,
- dla obiektów turystycznych – 1 m.p. na pokój gościnny oraz dodatkowo 4 m.p./10 zatrudnionych.

W/w wskaźniki powinny być stosowane elastycznie, z uwzględnieniem specyfiki funkcji obiektów oraz uwarunkowań lokalizacyjnych, w szczególności w odniesieniu do istniejącej zabudowy, gdzie organizacja miejsc postojowych jest utrudniona lub niemożliwa.

3.2.2. Tereny usługowe i produkcyjne (UP, UC, UCI, P, PI, KS)

Są to tereny o funkcjach usługowych, o zróżnicowanym profilu, obejmują istniejące oraz planowane lokalizacje obiektów i zespołów usługowych:

- 1) „UP” – usługi publiczne,
- 2) „UC”, „UCI” – usługi komercyjne,
- 3) „P”, „PI” – tereny przemysłu,
- 4) „KS” – tereny parkingów, stacji paliw.

Tereny usług publicznych („UP”) przeznaczają się na cele działalności w zakresie: administracji państwowej i samorządowej, bezpieczeństwa publicznego, kultury, kultu religijnego, oświaty, nauki, służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, usług biurowych, poczty, telekomunikacji, turystyki, sportu, realizowanej w budynkach użyteczności publicznej, budynkach biurowych lub w budynkach zamieszkania zbiorowego, a także funkcji towarzyszących, zieleni urządzonej oraz urządzeń sportu i rekreacji.

Tereny usług o charakterze komercyjnym („UC”, „UCI”) przeznaczają się na cele działalności w zakresie: handlu detalicznego i hurtowego, gastronomii, rzemiosła usługowego i produkcyjnego, wytwórczości, realizowanych w budynkach użyteczności publicznej, budynkach produkcyjnych, gospodarczych, magazynowych i składowych, a także dla usług publicznych, funkcji towarzyszących, zieleni urządzonej oraz urządzeń sportu i rekreacji.

Tereny przemysłu („P” i „PI”) przeznaczają się na cele produkcji przemysłowej i rzemieślniczej realizowanej w obiektach przeznaczonych dla tej funkcji: produkcyjnych, gospodarczych, magazynowych i technologicznych, z możliwością uzupełnienia programu o funkcje usługowe.

Dla terenu położonego w Czarnym Dunajcu (rejon Baligówki) wprowadza się oznaczenie „P/UC” z uwagi na poszerzony program funkcjonalny, w tym także z zakresu obsługi ruchu drogowego i turystyki; dopuszcza się tam w ograniczonym zakresie również funkcję mieszkaniową, ale tylko jako niezbędne uzupełnienie programu podstawowego przeznaczenia.

Wyznaczone tereny „PI” wskazuje się jako alternatywne miejsca dla nowej lokalizacji istniejącej wytwórni mas bitumicznych w Czarnym Dunajcu. W terenach tych dopuszcza się wyłącznie ww. inwestycję. Po ostatecznym ustaleniu miejsca i wielkości inwestycji pozostała część terenów „PI” winna pozostać w użytkowaniu rolniczym.

Nie przewiduje się lokalizowania wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, posiadających więcej niż 2000 m² powierzchni sprzedaży.

Wskaźniki, określające stopień intensywności wykorzystania terenu w nowo wyznaczonych obszarach zabudowy, powinny być ustalane na poziomie:

- w usługach publicznych:
 - powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 40 % powierzchni terenu inwestycji,
 - powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 40 % powierzchni terenu inwestycji,
- w pozostałych usługach:
 - powierzchnia zabudowy – nie więcej niż 50 % powierzchni terenu inwestycji,
 - powierzchnia terenu biologicznie czynnego – nie mniej niż 30 % powierzchni terenu inwestycji.

W terenach istniejącego zainwestowania, w przypadkach, gdy w/w wskaźniki są przekroczone, należy ustalać je indywidualnie, jednakże z uwzględnieniem zasady, że ubytek powierzchni biologicznie czynnych powinien być minimalizowany.

W obrębie terenu inwestycji powinny być lokalizowane miejsca postojowe w ilości nie mniejszej niż 3 m.p./100 m² powierzchni użytkowej obiektu oraz dodatkowo 4 m.p./10 zatrudnionych. Dopuszcza się ustalanie ilości miejsc postojowych na podstawie alternatywnych wskaźników, w dostosowaniu do występujących uwarunkowań oraz specyfiki prowadzonej działalności, jednakże przy zapewnieniu w obrębie działki wystarczającej ilości miejsc dla klientów i pracowników.

3.2.3. Tereny usług turystyki, rekreacji i sportu (UT, UT1)

Tereny preferowane dla rozwoju szerokiego zakresu funkcji związanych z turystyką a także sportem i rekreacją. Obejmują obszary zróżnicowane pod względem charakteru i możliwości wykorzystania. Sposób zagospodarowania tych terenów powinien być określany w ustaleniach planów miejscowych, z uwzględnieniem uwarunkowań występujących na danym obszarze, w tym w szczególności w zakresie dopuszczenia lub wykluczenia lokalizacji obiektów kubaturowych oraz możliwie wysokich wskaźników zieleni biologicznie czynnej (naturalnej lub urządzonej). W terenach położonych w dolinach rzek nie należy lokalizować zabudowy w zasięgu zagrożeń powodziowych; w przypadku obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w zagospodarowaniu terenu należy uwzględniać zakazy i ograniczenia określone w przepisach ustawy prawo wodne, przy dopuszczeniu odstępstw od zakazów za zgodą Dyrektora RZGW. W zagospodarowaniu terenów należy zapewnić szczególną dbałość o kompozycję i formę architektoniczną obiektów i urządzenia terenu.

W ramach funkcji mogą mieścić się, w dostosowaniu do położenia i predyspozycji terenu, rodzaje obiektów takie jak:

- obiekty i urządzenia rekreacji, wypoczynku, sportu (jak boiska, obiekty sportowe, place zabaw, baseny, kąpieliska, ośrodki i trasy jeździeckie, w tym dla hipoterapii),
- zespoły zieleni urządzonej, parkowej,
- ośrodki rekreacji narciarskiej – trasy narciarskie, wyciągi, koleje linowe z zapleczem technicznym, socjalnym, gastronomicznym,
- ośrodki turystyczne, pensjonaty, obiekty gastronomiczne.

Wyklucza się możliwość wykorzystania terenów na cele nie związane z funkcją wskazaną w studium.

W terenie oznaczonym symbolem „UT/EO” w Chochołowie obejmującym realizowaną inwestycję „Miasteczko Wodne – Witowskie Cieplice” obowiązują ustalenia jak dla terenów „UT”, z dopuszczeniem realizacji elektrowni wykorzystującej energię słoneczną lub energię wód geotermalnych zgodnie z ustaleniami pkt 3.2.5.

Dla terenów „UT” położonych w styczości do obszarów torfowiskowych Baligówka i Puścizna Mała ustala się następujące zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:

- wyklucza się formy zagospodarowania terenu prowadzące do zamknięcia powiązań ekologicznych pomiędzy zespołami torfowisk; w szczególności, w celu zapewnienia możliwości swobodnego przemieszczania się zwierząt dziko żyjących nie dopuszcza się do grodzenia całości terenu;
- lokalizowane obiekty winny być szczególnie starannie wpisane w otaczający krajobraz w nawiązaniu do lokalnych uwarunkowań naturalnych i kulturowych,
- program pojedynczej inwestycji o funkcji turystycznej powinien być ograniczony co do skali – np. do 100 miejsc noclegowych,
- powierzchnia zabudowy powinna być ekstensywna – nie więcej niż 10 % powierzchni terenu inwestycji (działki budowlanej); intensywność zabudowy nie powinna być większa niż 0,2,
- co najmniej 70 % powierzchni terenu powinna stanowić zieleni urządzonej.

Sposób zagospodarowania terenów położonych w obrębie udokumentowanych złóż kopalin, winien uwzględniać wymogi ochrony tych złóż określone w przepisach powszechnie obowiązujących; w szczególności w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska oraz Prawo geologiczne i górnicze.

Teren UT1 wyznaczono w pn. części Czarnego Dunajca jako przyszłe zaplecze zespołu rekreacyjnego wykorzystującego tereny poeksploatacyjne na terenie gminy Nowy Targ (złoże „Długopole”). Przewiduje się możliwość realizacji niekubaturowych urządzeń sportu i rekreacji, głównie kąpieliska, boisk sportowych, placów zabaw, zieleni urządzonej itp. Zagospodarowanie na zasadach analogicznych jak w terenach UT,

jednakże możliwość lokalizacji obiektów kubaturowych ogranicza się jedynie do niezbędnych obiektów socjalnych i małej gastronomii.

3.2.4. Tereny eksploatacji powierzchniowej (PE)

Obejmują tereny eksploatacji surowców, w tym: kruszyw w dolinie Dunajca oraz kamienia (Dział). Wyrobiska znajdują się w różnych fazach eksploatacji: już wyeksploatowane, eksploatowane obecnie oraz przewidziane do eksploatacji w przyszłości.

Tereny złóż kruszyw po wyeksploatowaniu przybierają na ogół charakter zespołów zbiorników wodnych, możliwych do wykorzystania na cele rekreacji lub jako stawy hodowlane. Postulowane jest podjęcie kompleksowych i zorganizowanych działań, zmierzających do spójnego zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych. Działania inwestycyjne powinny być poprzedzone opracowaniem programu zagospodarowania dla całości obszaru. Zagospodarowanie ekstensywne, z dopuszczeniem wprowadzania zabudowy kubaturowej jedynie w bardzo ograniczonym zakresie – niezbędnym dla obsługi zorganizowanych form rekreacji.

3.2.5. Tereny urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (EO, UT/EO)

Na obszarze gminy Czarny Dunajec wyznacza się dwa obszary, na których przewiduje się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. Są to tereny:

- 1) w Starem Bystrem – oznaczony symbolem „EO”, gdzie dopuszcza się możliwość realizacji farmy fotowoltaicznej,
- 2) w Chochołowie – oznaczony symbolem „UT/EO”, gdzie w obrębie realizowanego przedsięwzięcia „Miasteczko Wodne – Witowskie Cieplice” dopuszcza się realizację elektrowni wykorzystującej energię słoneczną lub energię wód geotermalnych.

Ustala się, że w granicach w/w terenów winny zamykać się również wszelkie ograniczenia związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, co oznacza, że granice wymienionych powyżej terenów są jednocześnie granicami stref ochronnych, o których mowa w art. 10 ust. 2a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3.2.6. Tereny cmentarzy (ZC)

Tereny cmentarzy przeznacza się na cele pochówku zmarłych oraz realizacji obiektów i urządzeń związanych z tą funkcją, jak kaplice cmentarne, grobowce i pomniki, wraz z zielenią urządzoną oraz niezbędnych urządzeń towarzyszących, w tym parkingów.

W strefach sanitarnych cmentarzy pożądane jest utrzymanie otwartego przedpola cmentarzy jako użytki rolne lub różne formy zieleni (izolacyjnej, urządzonej, nieurządzonej). Dopuszcza się funkcje komplementarne dla cmentarzy (parkingi, zakłady pogrzebowe itp.) oraz, w sytuacji braku przesłanek dla zachowania otwartego przedpola cmentarza (wymogi konserwatorskie czy ochrona krajobrazu), także inne funkcje, np. usługi lub uzupełnienia istniejącej zabudowy, które nie kolidują z obowiązującymi przepisami.

3.2.7. Tereny infrastruktury technicznej i obsługi komunikacji (W, K, KS)

Grupa terenów związanych z funkcją infrastruktury technicznej oraz obsługi komunikacji:

- 1) tereny zaopatrzenia w wodę (W),
- 2) tereny kanalizacji (K),
- 3) tereny parkingów i stacji paliw (KS).

Obejmują istniejące ujęcia wody oraz oczyszczalnie ścieków. Rejony możliwych lokalizacji oczyszczalni planowanych wskazano odrębnie na rysunku studium.

Tereny „KS” przewidziane dla parkingów i obsługi ruchu drogowego (stacje paliw) wskazuje się w miejscach przeznaczonych na te cele w dotychczasowych planach miejscowych.

W odniesieniu do istniejącej stacji LPG położonej w Chochołowie (teren „KS” na działce nr ewid. 4396/14) utrzymuje się istniejący sposób zagospodarowania terenu z możliwością dostosowania stacji do obowiązujących przepisów i norm, jednakże zakazuje się podejmowania działań inwestycyjnych, które skutkowałyby wystąpieniem ograniczeń w zagospodarowaniu terenów sąsiednich.

3.3. Zasady zagospodarowania terenów otwartych, w tym wyłączonych z zabudowy

Grupa terenów, pozostających poza strefami zainwestowania, tworzy system terenów otwartych, w których koncentrują się najcenniejsze walory przyrodnicze i krajobrazowe obszaru gminy:

- 1) tereny lasów, zieleni łąkowej, zadrzewień, zalesień (ZL),
- 2) tereny rolnicze (R, RN, GR),
- 3) tereny torfowisk i potorfii (TF, TFE),
- 4) tereny wód powierzchniowych (WS),

Tereny te zasadniczo należy traktować jako wyłączone z zabudowy, przy czym dopuszcza się w ograniczonym zakresie działania związane z zainwestowaniem już istniejącym. Dopuszcza się lokalizację niewyznaczonych na rysunku studium urządzeń infrastruktury technicznej dla potrzeb lokalnych (w tym np. ujęć wód, zbiorników p.poż.), komunikacji, szlaków turystycznych pieszych, rowerowych, narciarskich, miejsc wypoczynku, punktów widokowych itp.

Szczegółnej ochronie podlegają wszystkie ciek i urządzenia melioracji wodnych, które z uwagi na niewielką ich powierzchnię nie zostały włączone do wyznaczonych w studium *terenów wód powierzchniowych* WS. Sposób zagospodarowania terenów w ich otoczeniu winien uwzględniać zasady (w tym ograniczenia i zakazy) wynikające z przepisów dotyczących ochrony wód, w szczególności zawartych w ustawie Prawo wodne. W zagospodarowaniu należy uwzględnić zwłaszcza zapewnienie możliwości wykonywania zadań z zakresu utrzymania wód (w tym zapewnienie dostępu do wód) oraz ochrony przeciwpowodziowej.

3.3.1. Tereny lasów, zadrzewień, zieleni łąkowej (ZL)

Tereny obejmują istniejące kompleksy leśne, tereny zadrzewione, zakrzewione, ponadto cenne przyrodniczo tereny w otoczeniu lasów i cieków wodnych, chronione przez zmianą funkcji, a także tereny rolnicze o charakterze enklaw śródleśnych i przyleśnych, które mogą pozostawać w dotychczasowym użytkowaniu bądź wskazanych do zalesień.

Wskazane użytkowanie obejmuje:

- prowadzenie gospodarki leśnej w lasach prywatnych i państwowych – z uwzględnieniem planów urządzania lasu,
- zalesienia gruntów o niskiej przydatności rolniczej,
- działania w zakresie ochrony przyrody,
- działania w zakresie gospodarki wodnej w korytach cieków wodnych i ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- funkcje ochronne w terenach źródłiskowych i w terenach obudowy biologicznej cieków wodnych.

Dopuszcza się wykorzystanie turystyczne – realizację szlaków pieszych, rowerowych, narciarskich, punktów widokowych, pod warunkiem nie naruszania przepisów odrębnych. W ograniczonym zakresie dopuszcza się możliwość realizacji urządzeń i tras narciarskich; dotyczy to jednak tylko terenów „ZL” niezalesionych, sąsiadujących z terenami rolniczymi dogodnymi dla narciarstwa „RN”; możliwość ingerencji w tereny leśne jest wykluczona, z wyłączeniem jedynie niewielkich ingerencji w obrębie rozproszonych enklaw leśnych o niewielkiej powierzchni. Dopuszczenie możliwości realizacji inwestycji narciarskich będzie możliwe na zasadach określonych w ustaleniach dla terenów „RN”.

3.3.2. Tereny rolnicze (R, RN, GR)

Oprócz terenów rolniczych (R), obejmujących grunty orne, łąki, pastwiska, wyróżnia się w tej grupie:

- tereny rolnicze dogodne dla narciarstwa (RN),
- tereny hodowlanych gospodarstw rybnych (GR).

Tereny gospodarki rolnej (grunty orne, łąki, pastwiska) przewidziane są do utrzymania w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym.

W obrębie terenów rolniczych występują rozproszone obiekty zabudowy zagrodowej oraz zabudowy jednorodzinnej. Sposób funkcjonowania zabudowy w terenach rolniczych powinien być szczegółowo określany w ustaleniach planów miejscowych. Jako zasadą generalną ustala się zakaz wprowadzania nowej zabudowy w terenach niezainwestowanych. Za dopuszczalne uznaje się: utrzymanie i rozbudowę istniejących budynków, a także uzupełnienia zabudowy w obrębie istniejących działek z zabudową zagrodową.

Z uwagi na znaczenie gospodarcze dla gospodarki wypasowej, istniejące szłaśasy pasterskie (bacówki) powinny być utrzymywane i chronione; lokalizacja nowych szłaśasów może być dopuszczona, jednakże wyłącznie pod warunkiem, że ustalenia planów miejscowych skutecznie wykluczą możliwość nadużyć – jak wykorzystywanie takich obiektów na cele nie związane z ich podstawową funkcją, tj. gospodarką wypasową (np. jako domy letniskowe). Wykluczyć zatem należy dowolność w lokalizacji szłaśasów poprzez wyraźne powiązanie z wymogiem prowadzenia działalności hodowlanej, a także zakaz ich adaptacji dla celów np. mieszkaniowych czy rekreacyjnych.

Dopuszcza się zalesienia gruntów, w tym szczególnie:

- nieużytki,
- wieloletnie odłogi nie użytkowane rolniczo,
- grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej,
- inne grunty nadające się do zalesienia, a w szczególności: grunty położone w terenach źródłiskowych oraz wzdłuż brzegów potoków, strome stoki, zbocza, urwiska, tereny osuwiskowe.

W terenach rolnych dopuszcza się możliwość realizacji urządzeń i tras narciarskich z zachowaniem warunków wynikających z obowiązujących przepisów. Na rysunku studium wyodrębniono kategorię terenów wskazanych dla tych funkcji (RN). Obejmuje one dwie grupy terenów: tereny o obiektywnie korzystnych predyspozycjach oraz tereny o umiarkowanej przydatności, ale wskazane na ten cel w dotychczasowych ustaleniach planów miejscowych (przyjętych na wniosek środowisk lokalnych).

W przypadku realizacji obiektów i urządzeń narciarskich obiekty kubaturowe należy sytuować w dolnych partiach stoków (z wyjątkiem niezbędnych obiektów technicznych).

W obrębie terenów dogodnych dla narciarstwa mogą występować drobne, rozproszone tereny leśne. Przy realizacji, na podstawie ustaleń planów miejscowych, przebiegu tras i wyciągów narciarskich – dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach ingerencję w te tereny.

Użytkowanie terenów rolnych dla potrzeb sportu i rekreacji nie może naruszać przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Dotyczy to w szczególności wykorzystania zimowego dla celów narciarstwa rekreacyjnego.

Dopuszczenie możliwości realizacji inwestycji narciarskich będzie możliwe po przeprowadzeniu wymaganych prawem specjalistycznych analiz w procedurze ocenowej, wykazujących brak znaczącego negatywnego oddziaływania takiego zagospodarowania na obszary chronione, w tym na ich środowisko i krajobraz.

Odrębną kategorię terenów rolnych stanowią tereny gospodarstw rybnych (GR), w których przewiduje się utrzymanie i możliwość realizacji urządzeń i obiektów związanych z prowadzeniem hodowli ryb z ewentualnym dopuszczeniem funkcji rekreacyjnych związanych z urządzeniem łowisk lub funkcji gastronomicznych.

3.3.3. Tereny torfowisk i potorfii (TF, TFE)

Tereny obejmują:

- istniejące zespoły torfowisk wysokich,

- obszary potorfowiskowe, zalesione i zadrzewione lub w użytkowaniu rolniczym, położone w obrębie granicy występowania w podłożu śladów torfu.

Zespoły istniejących torfowisk wysokich wraz z przyległymi kompleksami leśnymi i łąkowymi stanowią najcenniejszy składnik zasobów przyrodniczo-krajobrazowych kotliny orawsko-nowotarskiej. Z tego względu przewidziane są do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu, z wykluczeniem wprowadzania w obrębie tych obszarów jakiegokolwiek zainwestowania; dopuszczalną ewentualnie formą zagospodarowania mogą być jedynie urządzone ścieżki dydaktyczne zapewniające dostęp zorganizowanych grup turystów. Tereny objęte są ochroną NATURA 2000.

Dopuszcza się wytyczanie ścieżek pieszych i rowerowych lokalizowanych na obrzeżach istniejących torfowisk; w obrębie torfowisk istniejących dopuszcza się wytyczanie ścieżek dydaktycznych, w uzgodnieniu z organem administracji do spraw ochrony przyrody.

Tereny torfowisk i potorfii („TF”, „TFE”) obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Czarny Dunajec przeznacza na cele:

- 1) utrzymania, ochrony i rekultywacji istniejących obszarów torfowisk,
- 2) gospodarki rolnej i leśnej na obszarach potorfowiskowych,

W granicach terenów torfowisk i potorfii („TF”, „TFE”) ustala się następujące zasady zagospodarowania:

- 1) ochrona najcenniejszych fragmentów torfowisk wysokich,
- 2) gospodarcze wykorzystanie obszarów potorfowiskowych w formie gospodarki leśnej lub rolnej o charakterze wypasowym
- 3) zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych.

Ponadto, ustalenia planu dopuszczają w obrębie terenu „TFE” możliwość prowadzenia eksploatacji powierzchniowej złóż torfu w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

Eksploatacja w terenie TFE będzie możliwa jedynie w przypadku, gdy ocena oddziaływania na środowisko wykaze, iż ew. przedsięwzięcie w tym zakresie, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami:

- 1) nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000,
- 2) nie będzie sprzeciwiać się zasadom i zakazom obowiązującym w Południowomałopolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu.

3.3.4. Tereny wód powierzchniowych (WS)

Tereny wód otwartych – rzeka Czarny Dunajec oraz jej większe dopływy.

Tereny chronione przed zainwestowaniem. Pożądane utrzymanie naturalnego ukształtowania koryt rzecznych oraz brzegów zbiornika. Sposób zagospodarowania terenów winien uwzględniać zasady (w tym ograniczenia i zakazy) wynikające z przepisów dotyczących ochrony wód, w szczególności z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.). W zagospodarowaniu należy uwzględnić zwłaszcza zapewnienie możliwości wykonywania zadań z zakresu utrzymania wód oraz ochrony przeciwpowodziowej.

Nie dopuszcza się możliwości realizacji nowych elektrowni wodnych wykorzystujących wody Czarnego Dunajca. Ustalenia planów miejscowych powinny wskazywać jednoznaczne zakazy lokalizacji takich inwestycji na całej długości rzeki Czarny Dunajec w granicach gminy. Dopuszczalne może być jedynie wykorzystanie, w tym odtwarzanie, tradycyjnych młynówek zasilających drobne przedsięwzięcia typu tartaki, młyny itp.

Poza granicami wyznaczonych w studium terenów wód powierzchniowych (WS) w studium wyróżnione są mniejsze cieki i urządzenia melioracji wodnych, oznaczone symbolem graficznym bez oznaczeń literowych, dla których zasady zagospodarowania określono w uwagach ogólnych dotyczących terenów rozwoju inwestycyjnego gminy oraz terenów otwartych, w tym wyłączonych z zabudowy.

3.4. Parametry określające skalę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy

Wskazane w Studium możliwości rozwoju inwestycyjnego wyrażają się wielkościami:

	Rodzaj terenu	powierzchnia dotychczasowego przeznaczenia * [ha]	powierzchnia nowych terenów potencjalnego rozwoju [ha]	Powierzchnia ogółem [ha]
Tereny inwestycyjne:				
1	zabudowy mieszkaniowo-usługowej (MU1, MU2, MNT, MNZ, UCM)	2.234,7 w tym: MU1 – 127,2 MU2 – 2.021,3 MNT – 37,8 MNZ – 37,4 UCM – 11,0	1.137,5 w tym: MU1 – 15,2 MU2 – 1086,8 MNT – 28,9 MNZ – 6,6 UCM – 0	3.372,2 w tym: MU1 – 142,4 MU2 – 3.108,1 MNT – 66,7 MNZ – 44,0 UCM – 11,0
2	usługowe i produkcyjne (UP, UC, UC1, P, P1)	72,4	58,3	130,7
3	turystyki, rekreacji i sportu (UT)	87,5	37,7	125,2
4	eksploatacji powierzchniowej (PE)	92,3	- 2,6	89,7
5	tereny urzędów wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (EO, UT/EO)	-	6,4 w tym: EO – 4,5 UT/EO – 1,9	6,4 w tym: EO – 4,5 UT/EO – 1,9
6	tereny cmentarzy (ZC)	15,3	0,5	15,8
7	tereny infrastruktury (W, K, KS)	5,4	0	5,4
8	drogi istniejące i projektowane	303,1	32,0	335,1
Razem tereny inwestycyjne (1-8)		2.810,7	1.269,8	4.080,5
Pozostałe tereny (otwarte):				
9	lasów, zieleni łąkowej, zadrzewień, zalesień (ZL)	-	-	5.989,2 w tym lasy: 3.273,9
10	rolnicze (R)	-	-	9.017,4
11	rolnicze dogodne dla narciarstwa (RN)	961,6	155,3	1.116,9
12	hodowlanych gospodarstw rybnych (GR)	2,1	3,2	5,3
13	torfowisk i potorfioń (TF)	-	-	1.454,9
14	wód powierzchniowych (WS)	-	-	70,8
Razem tereny otwarte (9-14)		-	-	17.654,5
Gmina ogółem:		-	-	21.735,0

* podano powierzchnie terenów wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przyporządkowując je do poszczególnych kategorii funkcjonalnych określonych w studium – wg najbardziej zbliżonej kategorii terenu.

4. Kierunki ochrony środowiska i jego zasobów

4.1. Cele ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu

Do najistotniejszych celów i kierunków działań w zakresie ochrony środowiska należą:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów, wzrost udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych, ochrona zasobów kopalin);
- ochrona powietrza, ochrona przed hałasem (zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów i pyłów, zminimalizowanie uciążliwego hałasu);
- ochrona wód (zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, ochrona przed powodzią, właściwa gospodarka wodno - ściekowa);
- ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ochrona gleb.

4.2. Elementy systemu ochrony zasobów środowiska

Polityka przestrzenna gminy w zakresie ochrony środowiska powinna być ukierunkowana na ochronę zasobów środowiska przyrodniczego i zachodzących w nim procesów. Kierunki polityki w zakresie ochrony środowiska powinny być zróżnicowane i uwzględniać nie tylko uwarunkowania prawne dotyczące ustanowionych form ochrony przyrody (obszar chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody) ale też specyfikę występujących zasobów środowiska przyrodniczego oraz ich wzajemne powiązania.

W studium zwraca się uwagę na specyficzne obszary, scharakteryzowane w dalszej części rozdziału, o dużym znaczeniu dla polityki ochrony środowiska, głównie z uwagi na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, jak również obszary zagrożeń i ograniczeń w zagospodarowaniu.

4.2.1. Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu

Regulacje ochronne obejmują obszar całej gminy. Obowiązujące przepisy wskazują zakazy, ograniczenia i dopuszczenia w działalności inwestycyjnej, a pośrednio wyznaczają cele i ramy działań administracji publicznej, ukierunkowane na ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru.

Studium poprzez dyspozycje przestrzenne wskazuje istotne kierunki ochrony Obszaru, m.in. poprzez wyróżnienie i ochronę przed zainwestowaniem terenów o szczególnych walorach krajobrazowych, o których jest mowa w rozdziale 4.2.5.

4.2.2. Obszary Natura 2000

Działania w zakresie ochrony obszarów Natura 2000 powinny być ukierunkowane na ochronę zasobów przyrodniczych w granicach wyznaczonych obszarów, jak również na obszarach zewnętrznych, które pełnią istotną rolę w sieci połączeń ekologicznych o randze lokalnej i regionalnej.

W granicach obszarów Natura 2000 z zasady nie przewiduje się wprowadzania zabudowy. Dopuszcza się w ograniczonym zakresie możliwość zainwestowania, np. lokalizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, jeżeli nie ma możliwości przebiegu alternatywnego; dopuszcza się zainwestowanie w granicach terenów wskazanych w dotychczas obowiązujących dokumentach planistycznych na cele inwestycyjne, głównie dla funkcji związanych z turystyką i rekreacją.

Możliwość udostępnienia turystycznego dopuszcza się tylko w przypadkach, gdy nie zagraża to chronionym obszarom.

4.2.3. Pomniki przyrody

Zasady postępowania z pomnikami przyrody określają przepisy o ochronie przyrody, które zakazują m.in. niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru, wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu oraz dokonywania zmian stosunków wodnych.

4.2.4. Regionalne i lokalne korytarze ekologiczne

Funkcję korytarzy ekologicznych pełnią otwarte tereny rolne (łąki, pastwiska), zadrzewienia śródpolne i przywodne oraz dna dolin rzek i potoków.

Kierunki zagospodarowania terenów otwartych pełniących rolę korytarzy ekologicznych:

- zakaz wylesień i obudowy „ścian lasu”,
- ochrona przed zabudową, w szczególności zabudowy wzdłuż dróg zamykających szlaki migracji (odcinki dróg chronione przed zabudową wskazano na rysunku studium), utrzymanie istniejącego sposobu użytkowania,
- budowa przejść dla zwierząt na drogach o znacznym natężeniu ruchu,
- ograniczenia chemizacji zgodnie z zasadami ochrony zasobów wodnych,
- wprowadzanie zakrzewień śródpolnych i przywodnych w sposób ograniczony – bez ograniczania walorów widokowych obszarów,
- możliwość przystosowania dla potrzeb turystyki i rekreacji.

4.2.5. Obszary o szczególnych walorach krajobrazowych

Wskazane na rysunku studium obszary o szczególnych walorach krajobrazowych obejmują głównie niezabudowane i niezalesione partie wierzchowinowe. Obszary te, w wielu miejscach związane z trasami turystycznymi i stanowiącymi atrakcję turystyczną gminy, obejmuje się ochroną przed zainwestowaniem, jako strefy ochrony ekspozycji widokowej. Dopuszcza się wyposażenie tych terenów w obiekty małej architektury towarzyszącej szlakom turystycznym, a także w urządzone miejsca wypoczynku, w tym zadaszania.

Na rysunku studium wskazuje się ponadto odcinki dróg atrakcyjne krajobrazowo oraz miejsca, w których zaznacza się potrzebę ograniczenia rozwoju pasmowej struktury zabudowy wzdłuż dróg.

4.2.6. Inne obszary i strefy o szczególnych zasadach zagospodarowania

Tereny zagrożone ruchami masowymi gruntu:

Rozpoznanie w zakresie zagrożeń osuwiskowych powinno być uzupełnione, zwłaszcza przy sporządzaniu planów miejscowych, o zaktualizowane dane (Mapa osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi - obecnie w trakcie opracowania przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, Oddział Karpacki w Krakowie). Dane te powinny być podstawą dla przyjęcia szczegółowych regulacji w zakresie sposobów zagospodarowania zagrożonych terenów.

Z uwagi na zagrożenie wynikające z lokalizacji zabudowy w terenach osuwiskowych zalecane jest całkowite wykluczenie bądź znaczące ograniczenie możliwości zabudowy.

Tereny położone w zasięgu zagrożeń powodziowych:

Na podstawie danych zawartych w „*Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Czarnego Dunajca do ujścia Popradu*”, wykonanym przez Dyrektora RZGW w Krakowie, studium wskazuje granice zalewu wodami o prawdopodobieństwie przewyższenia $p = 1\%$ (tzw. woda 100-letnia), traktując je jako granice obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. W granicach tych obszarów obowiązywać będą zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z regulacji ustawy Prawo wodne.

W granicach zasięgu wody $p = 1\%$, zwłaszcza w dolinach dopływów Czarnego Dunajca, występują tereny zabudowane, które w aktualnie obowiązującym planie miejscowym przeznaczone są na cele zabudowy. Studium utrzymuje te tereny, z zastrzeżeniem, że warunki ich zagospodarowania, w tym zwłaszcza dotyczące rozbudowy istniejących oraz lokalizacji nowych obiektów budowlanych, powinny być szczegółowo określone

w ustaleniach planów miejscowych, z uwzględnieniem skali występujących zagrożeń oraz ograniczeń wynikających z obowiązujących przepisów.

Strefa oddziaływań elektromagnetycznych:

Wyznaczona jako strefa techniczna i ochronna napowietrznych linii energetycznych przebiegających przez obszar gminy o szerokości orientacyjnej 16 m od skrajnego przewodu linii.

W zasięgu strefy proponuje się wprowadzenie:

- zakazu realizacji pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi (tj. powyżej 4 godzin na dobę tych samych osób),
- konieczności uzgodnienia z zarządcą linii i urzędzeń elektroenergetycznych wszelkich zamierzeń inwestycyjnych na etapie projektu budowlanego,
- dopuszczenia odstępstwa od wymienionych ograniczeń w obrębie tych części (lub w całości) strefy, dla których pomiary rzeczywistego promieniowania elektromagnetycznego nie wykażą przekroczenia dopuszczalnego poziomu.

Strefy ochronne cmentarzy:

Strefy wyznaczone na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 roku w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. nr 52, z dnia 16 września 1959 r.).

§ 3.1 rozporządzenia stanowi, że; „*odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych powinna wynosić co najmniej 150 m, odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone.*”

Wymagania powyższe skutkują ograniczeniami w zagospodarowaniu terenów przeznaczonych na cele inwestycyjne, położonych w obrębie stref ochronnych cmentarzy. Np. w terenach „MU” nowe budynki mieszkalne powinny być lokalizowane w odległości nie mniejszej niż 50 metrów od cmentarza, natomiast inne formy zagospodarowania, w tym działalność usługowa nie objęta zakazami, są dopuszczalne.

5. Ochrona dóbr kultury

Działania w zakresie ochrony dóbr kultury powinny dotyczyć:

- objęcia stałą ochroną wszystkich historycznych układów przestrzennych wsi, zespołów zabytkowych oraz pojedynczych obiektów, które z racji posiadanej wartości historycznej i artystycznej powinny być zachowane dla przyszłych pokoleń. Dotyczy to przede wszystkim obiektów wpisanych do rejestru zabytków, a także ujętych w ewidencji zabytków, w szczególności obiektów sakralnych, obiektów budownictwa ludowego, w tym szałasów pasterskich, obiektów myśli technicznej;
- właściwego wykorzystywania i udostępniania obiektów i zespołów zabytkowych w dostosowaniu do aktualnych potrzeb, lecz w sposób nie kolidujący z ich charakterem i pierwotną funkcją oraz nie zagrażający substancji zabytkowej;
- zachowania naturalnego otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych, jak zieleń towarzysząca, czy otwarte przedpola widokowe, a w szerszym kontekście – ochrony i kształtowania harmonijnego krajobrazu kulturowego z ochroną panoram widokowych i naturalnych krajobrazów. Ochrona ta powinna być realizowane poprzez różnorakie działania, a w szczególności przy opracowywaniu planów miejscowych. Powinny w nich powinny zostać precyzyjnie zapisane wymogi ochrony otoczenia zespołów zabytkowych, obejmujące obecnie funkcjonujące strefy ochrony konserwatorskiej, jak też zasady ochrony krajobrazu kulturowego. Ustalenia planów powinny być ukierunkowane na zahamowanie niekorzystnych trendów i procesów powodujących niszczenie wartości kulturowych
- regulacji w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień kształtowania formy architektonicznej nowych obiektów w nawiązaniu do tradycyjnej zabudowy regionu oraz na nawiązywanie w nowej architekturze do tradycyjnych, lokalnych wzorów i materiałów.

Szczególną ochroną konserwatorską powinny być objęte dwa układy urbanistyczne o wybitnej wartości:

- unikatowy zespół zabudowy Chochołowa, wpisany do rejestru zabytków (wieś jako rezerwat urbanistyczny i architektoniczny, kościół parafialny oraz ok. 110 domów i zagród);
- zespół najstarszej przestrzeni kulturowej Czarnego Dunajca w postaci centralnego placu miejskiego z kościołem parafialnym, dla którego „Powiatowy program opieki nad zabytkami Powiatu Nowotarskiego na lata 2009-2012” wskazuje na podjęcie prac studialnych i przygotowawczych do wpisów obszarowych do rejestru zabytków.

W odniesieniu do wszelkich działań projektowych i inwestycyjnych dotyczących obiektów i terenów objętych ochroną konserwatorską wymagane jest, w zakresie wynikającym z przepisów odrębnych, uzyskanie wyprzedzającego uzgodnienia właściwego organu ochrony zabytków.

W odniesieniu do terenów przewidzianych pod zabudowę i położonych w obrębie wymienionych powyżej układów urbanistycznych, w planach zagospodarowania przestrzennego należy przewidzieć regulacje mające zapewnić właściwe kształtowanie zespołów zabytkowych i ich otoczenia (m.in. ochronę substancji zabytkowej, ograniczone gabaryty budynków, wysoki udział zieleni urządzonej, wykluczenie rozdrobnienia nieruchomości).

W opracowaniach planistycznych sporządzanych w oparciu o ustalenia Studium, należy uwzględniać bieżące zmiany dotyczące stanu prawnego w zakresie ochrony zabytków, zwłaszcza rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków, stosownie do przepisów odrębnych.

W roku 2012 uchwałą Nr XVIII/163/2012 Rady Gminy Czarny Dunajec z dnia 27.04.2012 r. przyjęty został Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Czarny Dunajec na lata 2012 – 2015.

Podstawowym celem „Programu” jest ukierunkowanie działań Samorządu Gminnego dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności.

6. Zadania polityki przestrzennej gminy

6.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Obszary objęte obowiązkiem sporządzenia planu miejscowego oraz obszary, dla których gmina zamierza sporządzić plan miejscowy

W sytuacji aktualnego pokrycia ustaleniami planów miejscowych całego obszaru gminy Czarny Dunajec, należy przyjąć, że wszystkie obszary gminy będą w dalszym ciągu objęte ustaleniami planów. Dotyczy to zarówno terenów, dla których obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wynika z przepisów odrębnych (tereny górnicze - stosownie do art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 4.02.1994 r. Prawo geologiczne i górnicze), jak i pozostałych terenów gminy.

Przewiduje się dokonywanie zmian aktualnych planów zmierzających do uwzględnienia w nich ustaleń niniejszego studium.

Obszarami „wymagającymi zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne” są tereny znajdujące się w obrębie stref zainwestowania i określone jako „potencjalne” (na planszy studium – kierunki zagospodarowania przestrzennego).

6.2. Kształtowanie obszarów przestrzeni publicznej

Polityka przestrzenna gminy powinna uwzględniać dążenie do zapewnienia wysokiej jakości przestrzeni, zwłaszcza w odniesieniu do obszarów przestrzeni publicznej, do których zalicza się:

- drogi, ulice, place publiczne,
- rejon koncentracji usług w centrach miejscowości,
- obiekty użyteczności publicznej z otoczeniem,
- ogólnodostępne tereny rekreacyjne.

Jako obszary o szczególnym znaczeniu dla potrzeb mieszkańców (poprawy jakości ich życia, nawiązywania kontaktów społecznych) należy traktować, z uwzględnieniem położenia oraz cech funkcjonalno-przestrzennych, obszary centrów poszczególnych miejscowości. W obszarach tych powinny być tworzone preferencje dla koncentracji funkcji usługowych wraz z atrakcyjnie kształtowanymi przestrzeniami publicznymi.

7. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

7.1. Komunikacja

W projektowanej strukturze funkcjonalno – przestrzennej zachowane zostają podstawowe elementy wynikające z dotychczasowego jej rozwoju: układ osadniczy bazujący na istniejącym układzie komunikacyjnym z Czarnym Dunajcem, jako siedzibą gminnych władz lokalnych oraz centrum administracyjno – usługowym.

Zakłada się, że w okresach perspektywicznych nie zmieni się istotnie liczba mieszkańców oraz charakter Gminy, zatem problemy związane z komunikacją wewnątrz obszaru gminy oraz w ruchu zewnętrznym nie zmienią się w istotny sposób w stosunku do dnia dzisiejszego.

Zakłada się również integralność planowania rozwoju przestrzennego z projektowaniem rozwoju sieci drogowej i sieci pomocniczych (obiekty transportu publicznego, ścieżki rowerowe, parkingi). Niezbędne jest, aby każdy rejon na terenie gminy, podlegający rozbudowie, był równocześnie wyposażony w zapewniający, co najmniej dobrą obsługę komunikacyjną układ drogowy, system komunikacji zbiorowej oraz zbilansowane parkingi (w przypadku gdzie nie jest to możliwe należy dążyć do ograniczenia wielkości zabudowy).

W niektórych obszarach gęstej zabudowy w wyniku dynamicznego rozwoju doszło do naruszenia zasad lokalizacji dróg lokalnych i dojazdów przez zawężenie w wielu miejscach wymaganego przepisami pasa drogowego, co skutkuje trudnościami komunikacyjnymi. Stawia to także pod znakiem zapytania dalszą (możliwą z urbanistycznego punktu widzenia) możliwość zabudowy tych terenów. Zakłada się stopniową regulację szerokości pasów drogowych na etapie opracowania planów miejscowych i w dalszej kolejności na etapie ich realizacji.

Główne cele polityki komunikacyjnej:

- zapewnienie mieszkańcom sołectw dogodnej dostępności komunikacyjnej Czarnego Dunajca,
- zapewnienie mieszkańcom sołectw dogodnej dostępności komunikacyjnej głównych ośrodków administracyjnych i społecznych regionu w tym Nowego Targu oraz Zakopanego,
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej dla nowych obszarów przeznaczonych dla rozwoju Gminy
- zmniejszanie uciążliwości społecznych i środowiskowych powstających w wyniku rosnącego natężenia ruchu poprzez działania uwzględniające niechronionych uczestników ruchu (piesi, rowerzyści) szczególnie w obszarach o dużej intensywności zabudowy,

Sieć dróg układu podstawowego dla obsługi komunikacyjnej gminy tworzyć będą następujące drogi:

- wojewódzkie:
 - nr 957 Białka - Zawoja - Jabłonka - Czarny Dunajec - Nowy Targ (klasy technicznej G) zapewniająca połączenie na kierunku wschód - zachód
 - nr 958 Chabówka - Czarny Dunajec - Chochołów - Zakopane (klasy technicznej G) zapewniająca połączenie na kierunku północ - południe
 - nr 959 Chochołów - granica państwa (klasy technicznej G) zapewniająca połączenie na kierunku zachodnim w stronę Słowacji,
- powiatowe zapewniające połączenia:
 - K1651 Czarny Dunajec – Poronin (klasy technicznej G) - w kierunku południowym,

- K1652 Ciche – Dzianisz (klasy technicznej L) – połączenia wewnętrzne
- K1654 Ząb - Ratułów - Ciche – Chochołów (klasy technicznej Z) - w kierunku południowym,
- K1655 Rogoźnik – Ciche (klasy technicznej Z) - w kierunku wschodnim,
- K1659 Maruszyna - Ludźmierz – Czarny Dunajec (klasy technicznej Z) - w kierunku wschodnim,
- K1663 Długopole - Pieniążkowice – Piekielnik (klasy technicznej Z) - w kierunku wschodnim,
- K1664 Harkabuz – Piekielnik (klasy technicznej Z) - w kierunku północnym,
- Podszkle – Podwilk (klasy technicznej L)

Ponadto sieć drogowa, poza podstawową, uzupełniona jest przez:

- Układ dróg gminnych lokalnych L, stanowiące połączenia pomiędzy drogami układu podstawowego oraz ważniejsze dojazdy do poszczególnych miejscowości lub ich części i uzupełniających układ podstawowy.
- Układ dróg dojazdowych D i wewnętrznych DW, zapewniających dostęp do poszczególnych nieruchomości.

Zadania polityki komunikacyjnej:

Podsystem drogowy komunikacji indywidualnej:

- podniesienie standardów podróży na istniejącym układzie drogowym gminy poprzez modernizację sieci dróg uwzględniające doprowadzenie do wymaganych parametrów technicznych odpowiednio dla kategorii i klasy drogi,
- modernizacja dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych w zakresie poprawy stanu nawierzchni,
- stopniowa modernizacja dróg gminnych o nawierzchniach tłuczniowych lub gruntowych poprzez wykonanie nawierzchni ulepszonych (bitumicznych)
- lokalizacja nowych terenów inwestycyjnych w gminie z zapewnieniem dobrej dostępności komunikacyjnej uwzględniającej istniejący i projektowany układ dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych;
- poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego w odniesieniu do niechronionych uczestników ruchu drogowego (piesi, rowerzyści, dzieci) poprzez realizację odpowiedniej infrastruktury (chodniki, ścieżki rowerowe, przejścia dla pieszych, urządzenia brd) szczególnie w obszarach intensywnie wykorzystywanych przez nich (rejon szkoły, obiektów handlowo-usługowych, lokalnych centrów),
- kształtowanie linii zabudowy wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych z uwzględnieniem oddziaływań ruchu drogowego,

Podsystem drogowy komunikacji indywidualnej – parkingi:

- zwiększenie ilości miejsc postojowych w miejscach wysokiego zapotrzebowania na nie (obiekty handlowo-usługowe, administracyjne, sportowe, sakralne). W przypadku nowych inwestycji wymagana liczba miejsc postojowych winna być adekwatna do możliwego wykorzystania obiektu i winna zostać zrealizowana kosztem i staraniem inwestora,
- Dla obszaru objętego Studium założono poniższe **minimalne wskaźniki parkingowe** w odniesieniu do samochodów osobowych w obrębie terenów zabudowy:

	Obiekt	na jednostkę	Liczba miejsc parkingowych
1	Zabudowa mieszkalna jednorodzinna, rekreacyjna, zagrodowa oraz obiekty towarzyszące	dom	2
2	Zabudowa mieszkalna wielorodzinna	mieszkanie	1
3	Biura, urzędy	100 m ² pow. użytkowej	3
4	Handel, restauracje, kawiarnie	100 m ² pow. użytkowej	4
5	Hotele	100 łóżek	10-20
6	pensjonaty	na 2 pokoje	1
7	Usługi sportu i rekreacji (obiekty sportowe, boiska, itp.)	100 użytkowników jednocześnie	10
8	Świetlice, kina, biblioteki, kluby, kościoły	100 użytkowników jednocześnie	10
9	Przychodnie zdrowia, gabinety lekarskie	100 m ² pow. użytkowej	2
10	Szkoły, przedszkola, żłobki	10 zatrudnionych	1-2
11	Zakłady produkcyjne	10 zatrudnionych	1-2

Podsystem drogowej komunikacji zbiorowej:

- zwiększenie znaczenia podróżowania środkami komunikacji zbiorowej autobusowej i mikrobusowej poprzez realizację infrastruktury w wysokich standardach (zatoki postojowe, przystanki wyposażone w zadaszenia, lokalizacja przystanków w miejscach atrakcyjnie funkcjonalnych),

Układ autobusowy na terenie Gminy rozwija się w sposób autonomiczny, jest zarządzany przez spółki przewozowe w ramach szerszego systemu regionalnego.

Uzupełnieniem jest układ prywatnych linii, zderegulowany (czyli w rozumieniu terminologii unijnej taki, w którym przewoźnik działa na własne ryzyko, sam dobiera trasę i inne parametry usługi oraz ustala taryfę, po uzyskaniu wymaganych prawem licencji i certyfikatów oraz zezwolenia na obsługę konkretnej linii), co znaczy, że gmina nie może (oprócz postulatów) zamawiać przewozów, narzucać tras, przystanków lub taryfy. Z drugiej strony gmina nie jest zobowiązana do żadnych świadczeń na rzecz przewoźnika, świadczącego publiczną usługę.

Realizacja zasady zrównoważonego transportu zmienia te zasady i możliwości. Gmina powinna wejść w rolę organizatora transportu publicznego, wpływając na zachowania przewoźników dla uzyskania efektów, istotnych dla funkcjonowania takiego systemu. Elementami kluczowymi z zakresu planowania przestrzennego są węzły przesiadkowe oraz lokalizacja przystanków.

Podsystem drogowej komunikacji indywidualnej – układ rowerowy:

- opracowanie systemu rowerowego w postaci wydzielonych dróg rowerowych, prowadzonych w liniach rozgraniczających drogi i ulice, uzupełnione odcinkami dróg oraz szlaków rowerowych prowadzonych niezależnie od ciągów drogowych.
- Na terenie gminy, szczególnie wzdłuż ulic głównych i zbiorczych możliwe jest wprowadzenie segregacji uczestników ruchu w tym rowerowego na relacjach związanych z głównymi celami podróży w obszarze miasta. Wyznaczenie ciągów rowerowych winno się odbywać sukcesywnie w ramach prac modernizacyjnych lub rozbudowy układu drogowego.
- Jako uzupełnienie układu rowerowego nie należy zapominać o sukcesywnym uzupełnianiu przestrzeni miejskiej o parkingi dla rowerów w miejscach koncentracji usług komercyjnych lub publicznych.

7.2. Infrastruktura techniczna

7.2.1. Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia w wodę zakłada się poprawę warunków zaopatrzenia mieszkańców w wodę:

- utrzymanie i rozbudowę wodociągu zbiorczego w miejscowości Czarny Dunajec,
- utrzymanie, rozbudowę i poprawę parametrów działających wodociągów grupowych,
- regulacja stanu prawnego wodociągów grupowych,
- ochrona zasobów wody poprzez ustanawianie stref ochrony ujęć wód,
- poszukiwanie nowych źródeł zaopatrzenia w wodę z ujęć powierzchniowych i podziemnych.

7.2.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Działania w zakresie gospodarki ściekowej powinny zmierzać do kompleksowego uporządkowania systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków na terenie gminy, przy założeniu objęcia systemami grupowymi obszarów zwartej zabudowy we wszystkich miejscowościach.

Kierunki działań w tym zakresie wyznaczają opracowane plany systemów kanalizacyjnych dla wytypowanych obszarów (aglomeracji) na terenie gminy. Obecnie wyznaczono trzy aglomeracje obejmujące większość miejscowości gminy:

1. Aglomeracja Czarny Dunajec

o równoważnej liczbie mieszkańców 14825 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Czarny Dunajec.

Aglomeracja obejmuje miejscowości na terenie gminy Czarny Dunajec: Czarny Dunajec, Podczerwone, Koniówka, Chochołów (powiat nowotarski) i na terenie gminy Kościelisko: Witów, Dzianisz (powiat tatrzański).

2. Aglomeracja Piekienik

o równoważnej liczbie mieszkańców 2720 z planowaną do budowy oczyszczalnią ścieków w miejscowości Piekienik.

Aglomeracja obejmuje miejscowość Piekienik na terenie gminy Czarny Dunajec.

Dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w obszarze aglomeracji Czarny Dunajec – Piekienik, Wójt gminy Czarny Dunajec przewiduje budowę 16,535 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla 2301 stałych mieszkańców i 200 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji.

Na terenie aglomeracji jest planowana budowa mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 430 m³/dobę w miejscowości Piekienik z której ścieki po oczyszczeniu będą odprowadzane do potoku Piekienik w zlewni rzeki Czarnej Orawy.

3. Aglomeracja Stare Bystre

o równoważnej liczbie mieszkańców 13 889 z planowaną do budowy oczyszczalnią ścieków w miejscowości Stare Bystre.

Aglomeracja obejmuje następujące miejscowości na terenie gminy Czarny Dunajec: Ciche, Czerwienne, Ratułów, Stare Bystre.

Dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w obszarze aglomeracji Czarny Dunajec – Stare Bystre, Wójt Gminy Czarny Dunajec przewiduje budowę 66,59 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej dla podłączenia 8080 stałych mieszkańców i 985 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji, łącznie 9065 osób. W skład aglomeracji wchodzi cztery miejscowości, w których są projektowane następujące długości sieci kanalizacyjnej do obsługi mieszkańców: Ciche – 25,34 km (3296 osób), Czerwienne – 15,73 km (1668 osób), Ratułów – 8,96 km (2233 osoby), Stare Bystre – 16,56 km (1868 osób). Ponadto na terenie aglomeracji planowana jest budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 1630 m³/dobę w miejscowości Stare Bystre.

Poza ww. aglomeracjami pozostają miejscowości: Wróblówka, Pieniążkowice, Odrowąż, Załuczne, Podszkle i Dział. Zakłada się, że miejscowości te zostaną docelowo wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej. W studium wskazano orientacyjnie możliwości lokalizacji oczyszczalni ścieków dla tych systemów.

Ustalenia w zakresie zasięgów poszczególnych systemów oraz lokalizacji oczyszczalni mogą być modyfikowane stosownie do aktualnych uwarunkowań prawnych i technicznych, rozpoznanych w trakcie przygotowania inwestycji

Niektóre z planowanych oczyszczalni ścieków mają położenie częściowo lub całkowicie w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Dotyczy to:

- oczyszczalni aglomeracyjnej – Stare Bystre (lokalizacja wskazana zgodnie z uchwałą Nr XL/648/10 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Czarny Dunajec – Stare Bystre);
- oczyszczalni w Pieniążkowicach (lokalizacja zgodna z ustaleniami planu miejscowego uchwalonego uchwałą Nr XXXVI/373/2010 Rady Gminy Czarny Dunajec z dnia 28 maja 2010 r.),
- oczyszczalni w Cichem,
- oczyszczalni we Wróblówce.

Wskazane w studium lokalizacje są orientacyjne, dlatego też zaleca się poszukiwanie lokalizacji poza zasięgiem zagrożeń powodziowych. W razie braku takiej możliwości realizacja oczyszczalni będzie możliwa jedynie w przypadku uzyskania stosownej zgody Dyrektora RZGW dotyczącej zwolnienia z obowiązujących zakazów i ograniczeń, przy uwzględnieniu warunków wynikających z przepisów odrębnych oraz zabezpieczenia przed skutkami działania wód powodziowych.

W obszarach nie wyposażonych w urządzenia kanalizacji sanitarnej dopuszcza się stosowanie szczelnych zbiorników wybieralnych jako rozwiązań przejściowych. Na obszarach, gdzie kanalizacja nie będzie realizowana (co może dotyczyć zwłaszcza zabudowy rozproszonej, położonej w oddaleniu od kolektorów kanalizacyjnych, a także innych terenów, których ukształtowanie i położenie utrudnia podłączenie do sieci kanalizacyjnej) można będzie, stosownie do możliwości technicznych i z uwzględnieniem warunków gruntowowodnych oraz przy zachowaniu zgodności z przepisami odrębnymi – w ustaleniach planów miejscowych dopuścić stosowanie indywidualnych lub grupowych oczyszczalni ścieków.

7.2.3. Elektroenergetyka

Działania w zakresie elektroenergetyki powinny być ukierunkowane na osiągnięcie poprawy jakości obsługi mieszkańców, w tym:

- zapewnienie prawidłowych parametrów jakościowych dostarczanej energii elektrycznej,
- zwiększenie niezawodności dostawy energii,
- zapewnienie nieograniczoności dostawy energii.

Cele te realizowane będą:

- na poziomie lokalnym poprzez sukcesywną modernizację układu zasilania sieci średniego napięcia, budowę nowych stacji transformatorowych SN/0,4 kV oraz remonty, przebudowy i rozbudowy linii średniego napięcia,
- na poziomie ponadlokalnym poprzez utrzymanie we właściwym stanie technicznym linii przesyłowych 110 kV.

W zakresie realizacji odnawialnych źródeł energii dopuszcza się lokalizację lokalnych elektrowni wodnych, pod warunkiem nie naruszenia równowagi wodnej i przyrodniczej. Natomiast nie należy dopuszczać lokalizacji farm wiatrowych, głównie z uwagi na ochronę walorów krajobrazowych.

7.2.4. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Zaopatrzenie gminy w gaz ziemny odbywa się w oparciu o gazociąg dn 180 PE średniego ciśnienia zlokalizowany w miejscowości Stare Bystre. Istnieje możliwość dalszej rozbudowy sieci gazowej w związku z przyłączaniem nowych odbiorców.

Utrzymuje się rezerwę terenu dla magistrali wysokoprężnej z kierunku od Nowego Targu przez Czarny Dunajec do Jabłonki. **Jednakże w przypadku stwierdzenia braku perspektyw dla realizacji tej inwestycji dopuszcza się możliwość rezygnacji z tej rezerwy przy tworzeniu kolejnych planów miejscowych.**

Przewiduje się utrzymanie dotychczasowych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w ciepło, z zaleceniem stosowania rozwiązań niskoemisyjnych. Dopuszcza się możliwość wykorzystania dla celów grzewczych potencjału wód geotermalnych występujących w południowej części gminy i kształtowanie w oparciu o te zasoby zbiorczych systemów zaopatrzenia w ciepło.

7.2.5. Telekomunikacja

Przewiduje się możliwość budowy i rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, stosownie do występujących uwarunkowań i potrzeb i z uwzględnieniem obowiązujących w tym zakresie przepisów odrębnych.

7.3. Gospodarka odpadami

Cele i kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami określono, zgodnie z ustaleniami Planu Gospodarki Odpadami Gminy Czarny Dunajec na lata na lata 2010 – 2013 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2014.

Gminny plan gospodarki odpadami obejmuje wszystkie rodzaje odpadów komunalnych powstające na obszarze danej gminy oraz przywożone na jej obszar z uwzględnieniem odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, odpadów opakowaniowych oraz odpadów niebezpiecznych zawartych w odpadach komunalnych.

Podstawowym źródłem powstawania odpadów komunalnych na terenie Gminy Czarny Dunajec są gospodarstwa domowe. W mniejszym stopniu odpady komunalne wytwarzane są również w poszczególnych sektorach gospodarczych. Aktualnie zorganizowanym systemem odbierania odpadów na terenie Gminy Czarny Dunajec objętych jest 100% mieszkańców.

IV. UZASADNIENIE I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Uzasadnienie przyjętych rozwiązań

Rozwiązania ustalone w studium przyjęto w wyniku:

- analizy uwarunkowań, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.),
- stanowiska organów i instytucje zawiadomionych o przystąpieniu do sporządzania studium,
- stanowiska władz samorządowych gminy,
- rozpatrzenia przez Wójta gminy wniosków zgłoszonych do studium przez osoby fizyczne i jednostki organizacyjne,
- analizy rozwiązań alternatywnych w zakresie wybranych zagadnień (np. skali i kierunków rozwoju układów osadniczych, przebiegu planowanych dróg ponadlokalnych),
- uwzględnienia uzyskanych uzgodnień i opinii do projektu studium,
- przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- analizy uwag do wyłożonego do publicznego wglądu projektu studium, w tym zgłaszanych w trakcie dyskusji publicznej.

Synteza ustaleń projektu studium

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarny Dunajec obejmuje część tekstową, z dwoma zasadniczymi rozdziałami:

- „Uwarunkowania rozwoju gminy”, w którym przedstawiono charakterystykę uwarunkowań wymienionych w art. 10, ust 1 ustawy o planowaniu przestrzennym,
- „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej gminy”, zawierającym ustalenia, o których mowa w art. 10, ust 1 ustawy o planowaniu przestrzennym,

oraz część graficzną, złożoną z plansz:

- Nr 1 pt. „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego”,
- Nr 2 pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

W części studium odnoszącej się do uwarunkowań występujących na terenie Gminy Czarny Dunajec, zawarto problematykę:

- Ogólna charakterystyka stanu zagospodarowania przestrzennego gminy
- Zasoby i stan środowiska
- Zasoby i warunki ochrony krajobrazu kulturowego i dóbr kultury
- Warunki i jakość życia mieszkańców
- Uwarunkowania rozwoju gospodarczego
- Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Ustalenia studium ujęto w obrębie wymienionych poniżej zespołów problemowych:

- Misja i strategiczne cele rozwoju Gminy
- Kierunki aktywizacji gospodarczej
- Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów
- Kierunki ochrony środowiska i jego zasobów
- Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego
- Zadania polityki przestrzennej gminy
- Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

V. ANEKS NR 1

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

Chochołów Wieś jako rezerwat urbanistyczny i architektoniczny A-268 z 25.10.1965 [A-701/M] decyzja obejmuje układ dróg i zabudowę (~~skreślony budynek mieszkalny wraz z zabudowaniami gosp. nr 88, decyzją z dnia 15.12.2011r.~~)

Chochołów gm. Chochołów - kościół p.w. Św. Jacka, [A-65/M], z 28.09.2006 r.

Chochołów dom nr 4 (izba regionalna), A-494 z 29.05.1987 [A-702/M]

Chochołów zagroda nr 4, A-411 z 22.01.1986 [A-703/M]

Chochołów dom nr 5, A-381/85 z 28.12.1985 [A-704/M]

Chochołów dom nr 6, A-495 z 29.05.1987 [A-705/M]

Chochołów dom nr 7, A-403/85 z 28.12.1985 [A-1199/M]

Chochołów dom nr 8, A-496 z 29.05.1987 [A-706/M]

Chochołów zagroda nr 10, A-385/85 z 28.12.1985 [A-707/M]

Chochołów dom nr 12, A-404/85 z 28.12.1985 [A-708/M]

Chochołów dom nr 13, A-396/85 z 28.12.1985 [A-709/M]

Chochołów dom nr 14, A-382/85 z 28.12.1985 [A-710/M]

Chochołów zagroda nr 16, A-383/85 z 28.12.1985 [A-711/M]

Chochołów dom nr 20, A-441 z 24.01.1986 [A-712/M]

Chochołów zagroda nr 21, A-430 z 24.01.1986 [A-713/M]

Chochołów zagroda nr 22, A-384/85 z 28.12.1985 [A-721/M]

Chochołów zagroda nr 23, A-432 z 24.01.1986 [A-714/M]

Chochołów dom nr 24, A-380/85 z 28.12.1985 [A-715/M]

Chochołów dom nr 28, A-393/85 z 28.12.1985 [A-716/M]

Chochołów dom nr 31, A-420 z 24.01.1986 [A-717/M]

Chochołów dom nr 32, A-406/85 z 28.12.1985 [A-718/M]

Chochołów dom nr 33, A-395/85 z 28.12.1985 [A-719/M]

Chochołów zagroda nr 34 i 35, A-227/77 z 27.06.1977 [A-720/M]

Chochołów dom nr 37, A-497/87 z 29.05.1987 [A-722/M]

Chochołów dom nr 38, A-498/87 z 29.05.1987 [A-723/M] – ~~skreślony decyzja z dnia 27.04.2012 r.~~

Chochołów dom nr 43, A-405/85 z 28.12.1985 [A-724/M]

Chochołów dom nr 44, A-409 z 22.01.1986 [A-725/M]

Chochołów dom nr 45, A-431 z 24.01.1986 [A-726/M]

Chochołów dom nr 46, A-426 z 24.01.1986 [A-727/M]

Chochołów zagroda nr 47, A-425 z 24.01.1986 [A-728/M]

Chochołów dom nr 51, A-427 z 24.01.1986 [A-729/M]

Chochołów zagroda nr 55, A-410 22.01.1986 [A-730/M]

Chochołów dom nr 56, A-423 z 24.01.1986 [A-731/M]

Chochołów zagroda nr 59, A-421 z 24.01.1986 [A-732/M]

Chochołów dom nr 60, A-429 z 24.01.1986 [A-733/M]

Chochołów dom nr 61, A-416 z 24.01.1986 [A-734/M]

Chochołów dom nr 62, A-424 z 24.01.1986 [A-735/M]

Chochołów dom nr 63, A-415 z 24.01.1986 [A-736/M]

Chochołów zagroda nr 66, A-414 z 24.01.1986 [A-737/M]

Chochołów dom nr 67, A-413 z 24.01.1986 [A-738/M]

Chochołów dom nr 68, A-412 z 24.01.1986 [A-739/M]

Chochołów zagroda nr 75, A-230/77 z 27.06.1977 [A-740/M]

Chochołów zagroda nr 80, A-451 z 30.07.1986 [A-741/M]

Chochołów dom nr 84, A-452 z 30.07.1986 [A-742/M]

Chochołów dom nr 86, A-453 z 30.07.1986 [A-743/M]

Chochołów dom nr 90, A-454 z 30.07.1986 [A-744/M]

Chochołów dom nr 91, A-458 z 30.07.1986 [A-745/M]

Chochołów zagroda nr 92, A-479/87 z 01.03.1987 [A-746/M]

Chochołów dom nr 94, A-485 z 01.03.1987 [A-747/M]

Chochołów zagroda nr 95, A-229/77 z 27.06.1977 [A-748/M]

Chochołów dom nr 96, A-475 z 30.12.1986 [A-749/M]

Chochołów dom nr 98, A-480 z 01.03.1987 [A-750/M]

Chochołów zagroda nr 101, A-228/77 z 27.06.1977 [A-751/M]

Chochołów dom nr 102, A-482 z 01.03.1987 [A-752/M]

Chochołów dom nr 103, A-481 z 01.03.1987 [A-753/M]

Chochołów dom nr 114, A-474 z 30.12.1986 [A-754/M]

Chochołów dom nr 115, A-473/86 z 30.12.1986 [A-755/M]

Chochołów dom nr 116, A-472 z 30.12.1986 [A-756/M]
Chochołów dom nr 117a, A-471 z 30.12.1986 [A-757/M]
Chochołów dom nr 119, A-470 z 30.12.1986 [A-758/M]
Chochołów dom nr 123, A-484 z 20.02.1987 [A-759/M]
Chochołów zagroda nr 132, A-456/86 z 30.07.1986 [A-760/M]
Chochołów dom nr 133, A-483 01.03.1987 [A-761/M]
Chochołów dom nr 134, A-457 z 30.07.1986 [A-762/M]
Chochołów dom nr 138, A-486 z 01.03.1987 [A-763/M]
Chochołów dom nr 144, A-466 z 30.12.1986 [A-764/M]
Chochołów dom nr 147, A-499 z 29.05.1987 [A-765/M]
Chochołów dom nr 148, A-478 z 01.03.1987 [A-766/M]
Chochołów zagroda nr 170, A-469 z 30.12.1986 [A-768/M]
Chochołów dom nr 171, A-467 z 30.12.1986 [A-769/M]
Chochołów dom nr 176, A-450 z 30.07.1986 [A-770/M]
Chochołów dom nr 179, A-449 z 30.07.1986 [A-771/M]
Chochołów dom nr 180, A-448 z 30.07.1986 [A-772/M]
Chochołów dom nr 185, A-447 z 30.07.1986 [A-773/M]
Chochołów dom nr 186, A-462 z 30.07.1986 [A-774/M]
Chochołów dom nr 187, A-461 z 30.07.1986 [A-775/M]
Chochołów dom nr 190, A-459 z 30.07.1986 [A-776/M]
Chochołów dom nr 191, A-435 z 24.01.1986 oraz A-468 z 30.12.1986 [A-777/M]
Chochołów dom nr 192, A-460 z 30.07.1986 [A-778/M]
Chochołów dom nr 196, A-500 z 29.05.1987 [A-779/M]
Chochołów zagroda nr 197, A-501 z 29.05.1987 [A-780/M]
Chochołów zagroda nr 198, A-503 z 29.05.1987 [A-781/M]
Chochołów dom nr 198a, A-502 z 29.05.1987 [A-782/M]
Chochołów dom nr 200, A-504 z 29.05.1987 [A-783/M]
Chochołów dom nr 201, A-428 z 24.01.1986 [A-784/M]
Chochołów zagroda nr 202, A-505 z 29.05.1987 [A-785/M]
Chochołów dom oraz kuźnia nr 204, A-439 z 24.01.1986 [A-786/M]
Chochołów dom nr 205, A-433 z 24.01.1986 [A-787/M]
Chochołów dom nr 206, A-434 z 24.01.1986 [A-788/M]
Chochołów dom nr 209, A-417 z 24.01.1986 [A-789/M]
Chochołów dom nr 210a, remiza straży, A-422 z 24.01.1986 [A-790/M]
Chochołów dom nr 211, A-440 z 24.01.1986 [A-791/M]
Chochołów dom nr 212, A-397/85 z 28.12.1985 [A-792/M]
Chochołów zagroda nr 213, A-231/77 z 27.06.1977, A-507 z 29.05.1987 [A-793/M]
Chochołów dom nr 214, A-398/85 z 28.12.1985 [A-794/M]
Chochołów dom nr 215, A-419 z 24.01.1986 [A-795/M]
Chochołów dom nr 216, A-399/85 z 28.12.1985 [A-796/M]
Chochołów dom nr 217, A-418 z 24.01.1986 [A-797/M]
Chochołów zagroda nr 218, A-386/85 z 28.12.1985 [A-798/M]
Chochołów dom nr 219, A-506 z 29.05.1987 [A-799/M]
Chochołów dom nr 220, A-400/85 z 28.12.1985 [A-800/M]
Chochołów dom nr 221, A-401/85 z 28.12.1985 [A-801/M]
Chochołów dom nr 222, A-392/85 z 28.12.1985 [A-802/M]
Chochołów dom nr 223, A-508 z 29.05.1987 [A-803/M]
Chochołów zagroda nr 225 a , A-389/85 z 28.12.1985 [A-804/M]
Chochołów zagroda nr 226, A-390/85 z 28.12.1985 [A-805/M]
Chochołów zagroda nr 227, A-391/85 z 28.12.1985 [A-806/M]
Chochołów zagroda nr 229, A-377/85 z 28.12.1985 [A-807/M]
Chochołów zagroda nr 231, A-379/85 z 28.12.1985 [A-808/M]
Chochołów zagroda nr 232, A-394/85 z 28.12.1985 [A-809/M]
Chochołów dom nr 234, A-378/85 z 28.12.1985 [A-810/M]
Chochołów dom nr 235, A-402 z 28.12.1985 [A-811/M]
Chochołów dom nr 236, A-388/85 z 28.12.1985 [A-812/M]
Chochołów dom nr 237, A-387/85 z 28.12.1985 [A-813/M]